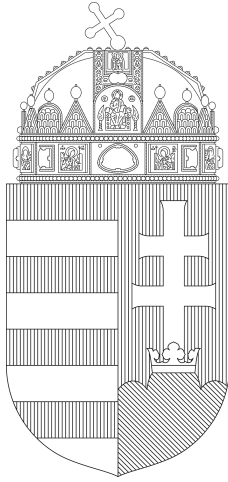

A Nemzeti Adatvédelmi
és Információszabadság Hatóság

Beszámolója

a 2015. évi tevékenységéről

B/8388

Bevezető

Köszöntöm az Olvasót!

A 2015-ös év sajnos nem minősíthető békésnek, hiszen a világban – többek között európai fővárosokban – olyan események történtek, melyek nagyon sok szenvedéssel, nyugtalansággal jártak. A terrorcselekmények és a migrációs hullám következményei, a megnövekedett biztonsági kockázatok és igények, a magánélet védelmének terén is azonnal éreztették hatásukat, elég, ha a schengeni határokon beözönlő menekültek azonosításának vagy a terrorcselekményekre reagáló és az egyes alkotmányos jogokat ideiglenesen felfüggesztő különleges jogrend problémáira gondolunk.

Az adatkezelők és az adatvédelmi hatóságok számára is óriási kihívást jelent a várhatóan 2016 során végleg elfogadásra kerülő adatvédelmi uniós csomag – az új általános adatvédelmi rendelet és a bűnügyi adatvédelmi irányelv. Reményeink szerint a kétéves felkészülést követően a szabályozás nyomán kialakuló joggyakorlat megfelelő választokat ad a legújabb jelenségekre és problémákra uniós és nemzeti szinten egyaránt. Az új uniós rendelet és irányelv szövege már ismert, amelynek hatás- és feladatkörünkben érvényesülő követelményeit egy tanulmányban foglaljuk majd össze. A Hatóságnak az új adatvédelmi szabályokból adódó többlet emberi erőforrás-, valamint költségvetési igényeit a következő beszámolóinkban is elemezni fogjuk.

E kérdéskört járja körül az európai adatvédelmi hatóságok tavaszi konferenciájának 2016. évi Budapesti ülése is, melyet tíz év eltelte után ismét Budapesten rendez meg a NAIH. Ez az esemény alkalmat teremt arra, hogy e körben is megemlékezzünk az 1956-os Forradalom és Szabadságharc 60 éves évfordulójáról.

A hétköznapi kisebb sikereiről sem szabad elfeledkezni. A 2014. évről szóló NAIH beszámolót az Országgyűlés szakbizottsága egyhangú döntésével támogatta, ellenszavazat nélkül elfogadta. Rendkívül eredményesen zárult a NAIH történetében első jogi szakjogász képzési év, sor került a belső adatvédelmi felelősök V. konferenciájára is.

Derűlátásra ad okot, hogy a magyar gyerekek – és tanáraik – nyitottak és érdeklődők a magánélet védelmének kérdései iránt. Ezt tapasztaltuk az Arcades-projekt keretében megszületett oktatási kézikönyvekről 200 magyar pedagógus számára tartott kétnapos szeminárium alatt és a legjobb adatvédelmi tanórát célzó versenyfelhívás pályázati anyagainak megismerése során szerte az országban. A fiatalabb korosztály adatvé-

delmi ismereteinek bővítése, a tudatos internethasználat megerősítése olyan kiemelt feladat, amellyel 2013 óta (a „*Kulcs a net világához!*” című projekt megindításával) a NAIH kiemelten és célzottan foglalkozik. Tíz éve ez a terület még „*terra incognita*” volt, amivel csak néhány adatvédelmi hatóság – köztük a kanadai biztos – foglalkozott. Mára szerencsére nagyon sok jó gyakorlatot találunk világszerte, melyhez az angolul is megjelentetett tanulmányok, kézikönyvek, egyéb oktatási anyagok útján a magyar hatóság is felzárkózott. Tapasztalatainkat több balkáni ország is szívesen átvénné, reméljük, hogy erre nemzetközi együttműködés keretében 2016-ban lehetőségünk nyílik.

A beszámolót tanulmányozó, vagy akár csak lapozgató olvasónak feltűnhet, hogy az idei beszámoló is legalább olyan hangsúlyosan szól a fejlett infokommunikációs technológiák alkalmazásával kapcsolatos információs alapjogi kérdésekről, mint a tavalyi. Ennek az a fő oka, hogy a hozzánk fordulóknak panaszaiból, a külföldi társhatóságokkal való kapcsolattartás során és a jogi szabályozási tervezetek véleményezésekor egyre gyakrabban szembesülünk olyan jogi problémákkal, amelyek az új és újabb infokommunikációs technológiák alkalmazására vezethetők vissza. E téren olyan mérvű és gyorsaságú változásoknak vagyunk tanúi, amelyek kétségtelenül nevezhetők forradalminak. Olyan eszközök, szolgáltatások és fogalmak töltik be a hétköznapijainkat, amelyekről néhány évvel ezelőtt még senki sem hallott. Mindenféle okosabbnál okosabb eszköz vesz körül minket és egyre inkább ezek segítségével végezzük a munkát, tartjuk a kapcsolatot a családtagjainkkal, az ismerőseinkkel, vagy a munkatársakkal. Meglehet, hogy igazolványunkat és pénztárcánkat plasztik lapocská és virtuális számlapénz helyettesíti és egyre több helyen használhatunk Bitcoinot is. Adatainkat felhőben tároljuk, és nem lepődünk meg, ha drón repül a fejünk felett. Életünk egyre nagyobb hányadát behálózva, az interneten, tartalmak és szolgáltatások előállítóiként és fogyasztóiként éljük. A környezetünkben lévő tárgyak – háztartási eszközök, berendezések, járművek – stb. egyre nagyobb hányada már emberi közreműködés nélkül, automatikusan is csatlakozhat a tárgyak internetéhez. A VR eszközök (Virtual Reality, virtuális valóság) elterjedése nyomán egyre többen tehetik meg, hogy a valós életükből átlépjenek bitekből épített kiterjesztett vagy virtuális valóságokba.

Mindezen jelenségek mögött az infokommunikációs technikák fejlődése és a társadalmak létezését egyre jobban átható, befolyásoló szerepe ismerhető fel. Ez egyrészt egy fejlődési folyamatként írható le, amely az emberi lehetőségek kiteljesítését szolgálja, másrészt az egyének és a társadalom egyre elmélyülő függése az infokommunikációs technológiák alkalmazásától. Ez a kétarcúság a jövőre vonatkozó jóslatokban is megjelenik. A vélemények egyik pólusán az infokommunikációs fejlődés segíti a globális problémák megoldását, míg a másik póluson a pesszimisták arra hívják fel a figyelmet, hogy a mesterséges intelligencia kiszabadulhat az emberi ellenőrzés alól, amely beláthatatlan következményekkel járhat a világ jövőjére nézve.

Nem vállalkozhatunk a jövő megjósolására, de a változásokat az információs alapjogok szempontjából vizsgálva megállapítható az, hogy az infokommunikációs technológiai fejlődés lehetővé teszi minden korábbinál több információ, minden korábbinál kevesebb információbirtokosnál való koncentrációját, azaz az információs egyenlőtlenségek minden korábbinál nagyobb kiéleződését. Az pedig már szinte közhelyszerű, hogy az információk koncentrációja elősegíti a hatalom koncentrációját. Kérdés, hogy az államok a jövőben képesek lesznek-e arra, hogy a jogi szabályozás eszközét felhasználva megvédjék a polgáraik magánéletét a globális nagyvállalatok és más államok információéhségétől. Halkan fel kell tenni azt a kérdést is, hogy vajon ki védheti meg az egyes országok polgárainak magánéletét a saját államuk információ-éhségétől?

Válaszok és biztos receptek egyelőre nem állnak rendelkezésre. Ugyanakkor biztató, hogy Európában az információs magánszféra-védelem egyre inkább kilép az államilag szervezett jogrendszerek keretei közül és egységes, uniós rendeleti szintű szabályozás várható, amely a magas szintű jogvédelmet tűzte ki célként.

Budapest, 2016. március 4.

Dr. Péterfalvi Attila
címzetes egyetemi tanár
a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Elnöke

I. A Hatóság működésének statisztikai adatai

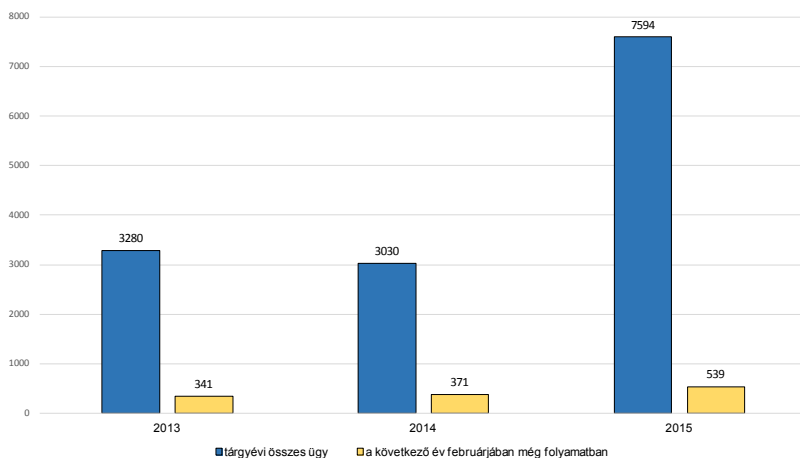
I.1. Ügyeink statisztikai jellemzői

2015-ben összesen 7594 volt az iktatott ügyek száma, amely két és félszerese az előző 2014-es évi 3030 ügyiratnak. E jelentős növekedést több körülmény együttes változása idézte elő. Egrészt megváltozott a Hatóság iratkezelési rendszere, amely miatt a folyamatban lévő korábbi évből származó ügyiratokat az iratkezelésről szóló kormányrendelet szabályainak megfelelően az év elejétől új főszámmal látjuk el. Az ilyen ügyek száma 390 volt. Ezen felül rendkívüli mértékben megnőtt az adatvédelmi nyilvántartást érintő ügyek volumene, melyekből összesen 3680 iktatást igénylő irat érkezett 2015-ben, ezen ügyiratok száma 2014-ben csupán 588 volt, a növekedés tehát több mint hatszoros. Az ügyszámnövekedés további tényezője, hogy az egységes iratkezelési rendszerben is szerepelnek gazdálkodási ügyeink, melyek száma 350 volt. Az előzőeken túlmenően az adatvédelmi nyilvántartásba elektronikus úton további 9965 nyilvántartási bejelentés érkezett, számuk az előző évhez képest nagyságrendileg nem változott, ezek a bejelentések azonban az elektronikus iktatókönyvben nem szerepelnek, így az ügystatisztikai folyamatokra nem gyakorolnak hatást.

Az iktatott ügyek közül 67 ügyben folytattunk hatósági eljárást. Ezen eljárások egy részében több adatkezelő is érintett volt, vagyis egy-egy ügyben több szervezetet is eljárás alá vont a Hatóság. A nyilvántartott ügyeinkből 2655 bejelentést vizsgálati ügyként kezeltünk, a vizsgálati ügyeink száma közel 800 üggyel nőtt 2015 során. A további ügyek a NAIH többi feladatkörét érintették, melyek jellemzően a már említett adatvédelmi nyilvántartást érintő konzultációk és tájékoztatás kérések, jogszabály-veleményezés, nemzetközi ügyek, belső adatvédelmi felelősök konferenciája, adatvédelmi audit, gyermekjogi projekt, és hatósági belső ügyek voltak. A hatósági eljárások részletes adatait, eredményeit az Adatvédelmi fejezet Hatósági eljárások című részében ismertetjük.

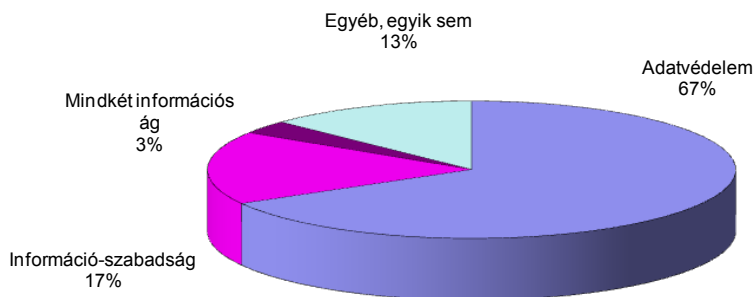
A 2015-ös ügyek közül 2016. február 1-jén 539 volt folyamatban, amely bár több mint az előző évi adat, azonban az ügyszám növekedéséhez képest nem jelentős, az összes ügy csupán 7 százaléka.

A NAIH iktatott és folyamatban lévő ügyei 2013-2015

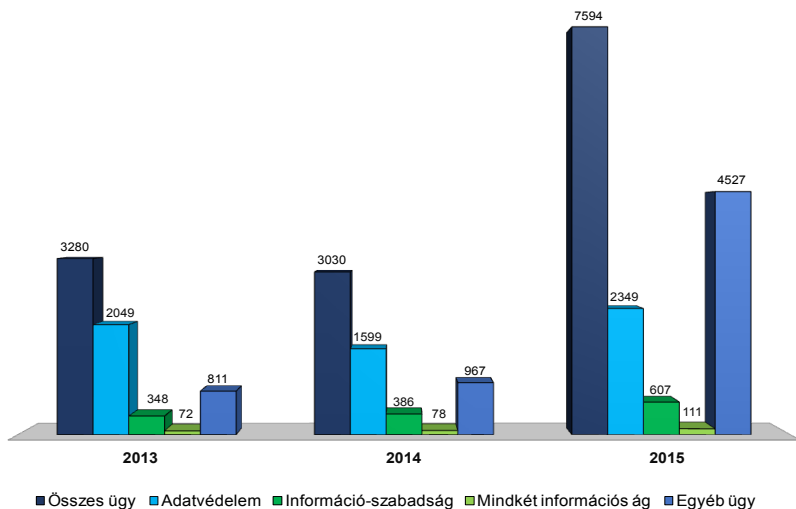
Az Infotv. értelmében a NAIH egyik legfontosabb feladata – a többi nevesített tevékenysége mellett – a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése és elősegítése. A következő ábra az ügyek információs ágak szerinti megoszlását szemlélteti úgy, hogy az egyébként nagyszámú, a statisztikát jelentősen módosító adatvédelmi nyilvántartási bejelentéseket és az ahhoz kapcsolódó konzultációs ügyeket az információs ág szerint ezúttal nem veszi figyelembe.

A NAIH ügyeinek megoszlása információs ágak szerint 2015 (az adatvédelmi nyilvántartási ügyek nélkül)

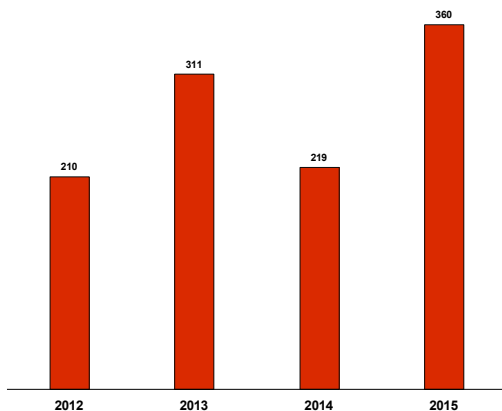
Így az ügyek információs jogok szerinti megoszlása a következő: adatvédelmet érint 2349 (67%), információszabadságot érint: 607 (17%), mindkét alapjogot érintette: 111 (3%), egyéb, a Hatóság más feladatkörébe tartozó ügy: 451 (13%). A közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való alapjogot tehát valamilyen formában a vizsgált ügyek összesen 20%-a, összesen mintegy 718 ügy érintette, ez 254 ügygel több mint az előző évben. Az adatvédelmet érintő ügyek száma még jelentősebb mértékben, 750-nel emelkedett 1599-ről 2349-re. A két adat alapján kijelenthető, hogy 2015-ben mindkét alapjogot érintő ügyeink száma jelentősen növekedett.

A beérkezett ügyiratok információs ágak szerinti száma 2013-2015
(az adatvédelmi nyilvántartási ügyek itt az egyéb kategóriában)

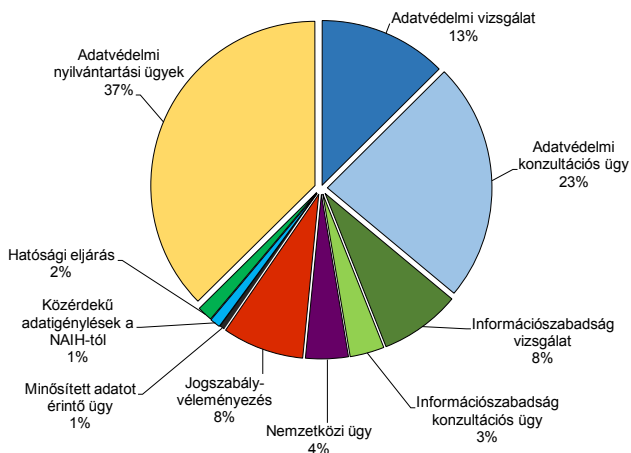
2015-ben 360 jogszabály-veleményezést készítettünk, amely az előző évi 219 ilyen típusú ügyhöz képest 64 százalékkal több. Tekintettel arra, hogy az előző évben országgyűlési választások voltak, – amikor rendszerint kevesebb jogszabálytervezet születik – ebben az évben viszont a jogalkotás üteme a megszokott ütemben zajlott sőt, minden korábbinál több tervezet érkezett véleményezésre. Emellett a Hatóság hivatalból is figyelemmel kíséri és az információs jogokat érintő jogalkotási tevékenységet és amennyiben az szükséges véleményezi a közzétett ám megküldeni elmulasztott előterjesztéseket.

Az iktatott jogszabály-véleményezések száma 2012-2015

A 2015-ben folytatott vizsgálati eljárások során összesen 36 jogszabály módosítást kezdeményeztünk, ezek közül 26 az adatvédelmet, 10 a közérdekű adatok nyilvánosságát érintette. Az ügyeink közül 23 bejelentést más szervekhez tettünk át. A vizsgált ügyekben 226 adatvédelmi tárgyú és 65 közérdekű adatokat érintő bejelentés vizsgálatát utasítottuk el. Az elutasított ügyek száma nem változott számottevően.

Az érdemi ügyiratok megoszlása 2015

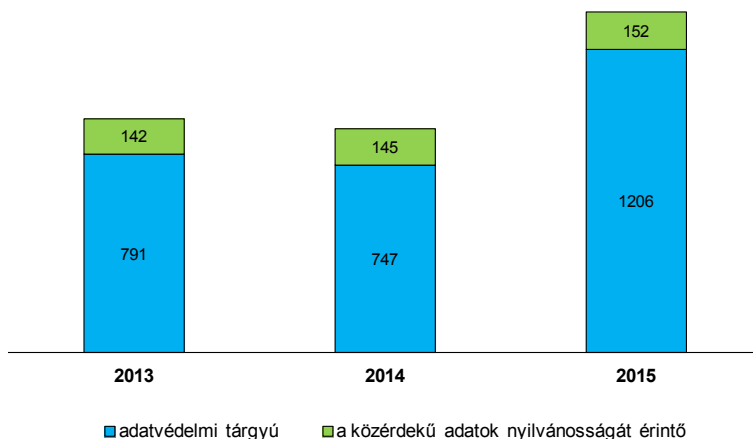

Vizsgálati eljárás alá összesen 920 ügyet vontunk, ami 197 ügyel több, mint 2014-ben. Ezek közül 564 (61%) adatvédelmi, és 356 (39%) információszabadság tárgyú volt. A 920 vizsgálat során – e beszámoló megírásáig – összesen 513 vizsgálatban állapítottunk meg részben vagy egészben valamilyen jogellenes adatkezelési gyakorlatot, ezek közül 288 a személyes adatok kezeléséhez és 225 a közadatok nyilvánosságához volt köthető. Fontos adat, hogy a megállapított jogsértések száma mindkét alapjog esetében emelkedett, az adatvédelmi jogsértések esetében 239-ről 288-ra, az információszabadságot érintőkében 115-ről 225-re, ez utóbbiak száma tehát közel a kétszerese az előző évinek.

A Hatóság további, érdemi állásfoglalást tartalmazó ügyei között összesen 1206 konzultációs ügy szerepel, 314-gyel több, mint 2014-ben. Az ilyen tárgyú ügyekre általában jellemző, hogy a bejelentő – akár valamely állampolgár, akár egy adatkezelő, vagy közfeladatot ellátó szervezet – tanácsot, szakvéleményt, tájékoztatást kér egy általa leírt adatkezelést érintő esetről, illetve annak jogszerűségéről, szakszerűségéről szeretne hivatalos állásfoglalást kapni. Általában a „jogszerű-e”, vagy a „nyilvános-e” típusú kérdéscsoportok jellemzőek. A konzultációs tárgyú megkeresések egyik része állami-, önkormányzati szervektől, illetve magán adatkezelőktől, társadalmi- illetve gazdálkodó szervezetektől érkezik, a másik rész az adatkezeléssel érintett, vagy arról egyébként értesülést szerző magánszemélyektől, akik nem kérnek vizsgálatot, vagy az ügyükben nem állnak fenn a vizsgálat megindításának feltételei. Az ilyen ügyekben megfogalmazott tájékoztatásoknak, álláspontoknak fontos szerepe van abban, hogy a jogérvényesítő, jogkövető magatartást erősítse, és ezáltal hatékonyan hozzájárul a jogsértések megelőzéséhez, megszüntetéséhez vagy a lehető legjobb adatkezelési gyakorlat kialakításához, továbbá az érintettek figyelmét ráirányítja az egyéni jogérvényesítés, tájékoztatás, módosítás, vagy adattörlés kérésének lehetőségére, az adatvédelmi jogtudatosság fontosságára.

A konzultációs beadványok közül 1054 az adatvédelemre, 152 pedig a közérdekű vagy közérdekből nyilvános adatok megismerhetőségére vonatkozott. A konzultációs tárgyú ügyeink esetében egyértelmű tendencia, hogy az adatvédelmet érintő megkeresések száma számottevően nőtt 747-ről 1054-re. Az adatnyilvánosságot érintő konzultációs ügyeink száma nem emelkedett nagyságrendileg. A konzultációs ügyeink intézése során is feltárunk jogellenes adatkezelési gyakorlatokat, illetve megelőzzük a jogsérelem bekövetkezését, ez 2015-ben 127 adatvédelmi, illetve 54 információszabadság ügyben történt meg.

*Az információs jogokat érintő konzultációs beadványok száma
2013-2015*

2015-ben összesen 144 nemzetközi ügyünk volt, ezen felül 54 vizsgálati, illetve hatósági ügynek külföldi vonatkozása is volt (például európai uniós, vagy harmadik országbeli adatkezelőt, adatfeldolgozót érintett a bejelentés).

A minősített személyes vagy közérdekű adatok kezelését összesen 23 vizsgálat érintette. Ezeket az ügycsoportokat a beszámoló külön fejezeteiben ismertetjük.

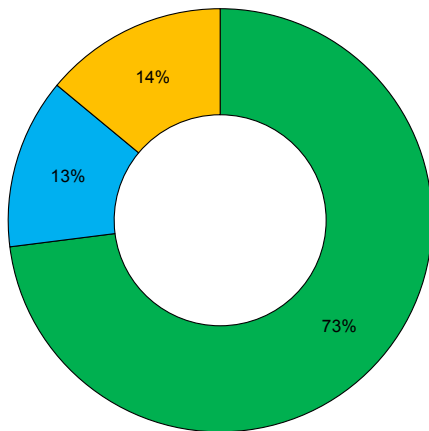
A NAIH-hoz 2014-ben 46 közérdekű adatigénylés érkezett, melyek mindegyikét megválaszoltuk. Az adatigénylések száma az előző évhez képest kissé csökkent. Az adatvédelmi audit ügyek száma 24, ezek közül ténylegesen 14 valósult meg. A BCR-eket, a kötelező szervezeti szabályozások (Binding Corporate Rules) Hatóság általi jóváhagyását érintő, 2015. október 1-je után keletkezett új ügycsoportba tartozó ügyeink száma három volt.

1.2. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság megjelenése a médiában

A beszámoló jelen fejezet része a Hatóság 2015. évi média megjelenéseit összegzi. 2015. január 1. és december 31. között összesen 4856 hírt közöltek a médiumok a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságról. A média-

típusok közül legtöbbször az online médiában találkozhattunk a NAIH-ot érintő híradásokkal, szám szerint 3536 alkalommal (73%), a nyomtatott sajtóban 708-szor (14%), az elektronikus médiában pedig 612-szer (13%).

A NAIH média megjelenéseinek aránya a különböző médiumokban 2015-ben

■ online ■ rádió-televízió ■ nyomtatott sajtó

Forrás: Observer Budapest Médiafigyelő Kft.

II. Magánszféra-védelem: új keretrendszer – régi elvek

II.1. Az új európai adatvédelmi jogalkotási csomag

Az európai adatvédelem legfontosabb feladata az elmúlt években egyértelműen az európai uniós jogalkotási csomag – az új adatvédelmi rendelet és adatvédelmi irányelv – szövegének véglegesítése volt az Európai Bizottság-Parlament-Tanács hármasság egyeztetésében. 2015. december 17-én megszületett az a kompromisszumos szövegjavaslat, melynek 2016-os elfogadását elvileg már semmi sem gátolhatja. Ezzel kezdetét veszi az új európai adatvédelmi rendszer, amely – a két éves felkészülési szakasz után – az egyes tagállamok közötti szorosabb együttműködést és egységes fellépését célozza, ugyanakkor az adatvédelem alapelvei, az adatok kezelésének jogalapjai gyakorlatilag nem változnak. A rendelet és az irányelv alapjaiban rendezi át az adatkezelők és a hatóságok teendőit, a hatóságok egymáshoz való viszonyát és az együttműködés rendjét. A hatályba lépésig hátralévő mintegy két évben a hatóságok előkészítik az új jogi szabályozás jövőbeni alkalmazását. Ezekről az előkészületekről a következő évek beszámolóiban is szólni fogunk.

II.2. Az új adatvédelmi rendelet-tervezet

Az adatvédelmi rendelet általános hatállyal fogja szabályozni a személyes adatok védelmével és kezelésével összefüggő tevékenységeket. A jogi norma közvetlenül alkalmazandó jellegéből fakadóan tagállami átültetés nélkül eredményez jelentős változásokat Magyarországon is.

Bővül az új szabályozás köre: azt ugyanis minden olyan esetben alkalmazni kell majd, amikor árut vagy szolgáltatást kínálnak az Unióban lévő személyeknek, vagy az adatkezelés az ő magatartásuk követésére irányul. Ennek különösen az online adatkezelések körében lesz jelentősége, és az adatok védelme mellett a piaci szereplők egyenlő esélyeinek biztosítását is célozza.

Az új rendelet megerősíti a felhasználók két jogát a „felejtésre” (a teljes törlésre) és az adatok hordozhatóságára, utóbbi az online szolgáltatások közötti adatmigrációt segíti majd. Az új jogintézmények, így például az adatvédelmi incidensek kötelező bejelentése nem csak az adatkezelők oldalán, hanem a Hatóság számára is feladatként jelentkezik. Bizonyos kiemelt kockázatot jelentő adatkezelések előtt az adatkezelőnek előzetes adatvédelmi hatásvizsgálatot (PIA) kell készítenie, amiben a kockázatok mellett azok mérséklésével is foglalkoznia kell.

Magasabb szintre kerül a tagállami adatvédelmi hatóságok közötti együttműködés, több lehetőség lesz (bizonyos esetekben kötelezően) a közös vizsgálatra. Az együttműködés és az esetleges vitarendezés új fóruma a Brüsszelben székelő Európai Adatvédelmi Testület.

A tagállami adatvédelmi hatóságok súlyos szankciókat is kivethetnek. Az adatkezelőket a szabályok megsértéséért bizonyos körben 10 millió euróig, vagy a globális árbevétel két százalékáig terjedő pénzbüntetéssel is sújthatják majd. Más esetekben, mint például személyes adatok harmadik országba történő jogellenes továbbítása esetén a szankció 20 millió euróig, vagy a globális árbevétel 4 százalékáig terjedhet.

Az adatkezelők többlet kötelezettsége, hogy a jogszerű adatkezelés körülményeit átlátható módon kell bemutatniuk az érdeklődők számára. A belső adatvédelmi felelősök kinevezését támogatja az új adatvédelmi csomag.

II.3. Új adatvédelmi irányelv-tervezet

„Az egyéneknek a hatóságok által bűnmegelőzési, bűnüldözési és büntetés-végrehajtási célból kezelt személyes adatai kezelésével kapcsolatos védelméről és ezen adatok szabad áramlásáról” szóló Irányelv-tervezet deklarált célja az adatvédelmi elvek tiszteletben tartása mellett az uniós bűnüldöző szervek közötti gyorsabb és hatékonyabb adatmegosztás elősegítése.

Az Irányelv hatálya széles körben kiterjed minden állami szerv és nem állami szervezet, társaság által bűnmegelőzési, felderítési, bűnüldözési és büntetés-végrehajtási célból kezelt személyes adatra, így a fenti célból kezelt személyes adatok az adatkezelés valamennyi fázisában és az adatkezelő személyére és jogállására tekintet nélkül védelemben részesülnek. A harmadik országnak történő adato-

vábbítások esetében az Irányelv rendelkezései továbbra is alkalmazandók akkor is, amikor a személyes adat már elhagyja az Európai Unió területét.

Újítás az adatalanyok egyes kategóriái közötti különbségtétel – így biztosítva nagyobb védelmet bizonyos adatalanyok számára (tanú, áldozat, stb.) – és a kizárólag különleges adaton alapuló profilok készítésének tilalma.

Az adatkezelő kötelezettségei között alapelvi szinten jelennek meg a „*beépített és alapértelmezett adatvédelem*” („*privacy by design*”, „*privacy by default*”) elvei, részletes szabályozás született a naplózási műveletekről és kötelező lesz a privát szférát súlyosabban érintő esetekre nézve előzetes hatástanulmány elkészítése is.

III. Adatvédelem

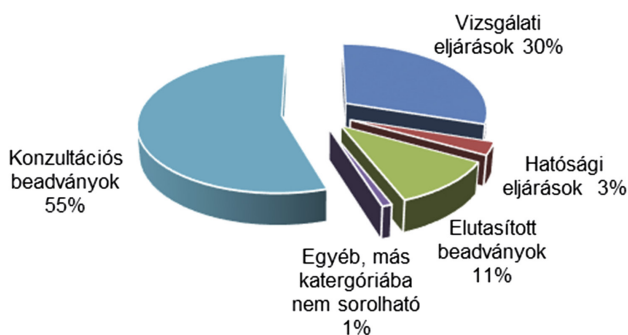
III.1. Statisztikai adatok

A 2015-ös év közepén, szervezeten belüli átalakítás zajlott a Hatóságnál. A korábban külön főosztályokhoz tartozó hatósági és vizsgálati szakterület egy új szervezeti egységhez, az Adatvédelmi Főosztályhoz került. Az átszervezés igényét az Európai Unió adatvédelmi szabályozásának reformja is erősítette, mintegy felkészülésként az új általános adatvédelmi rendelethez.

Az átalakítás következtében az Adatvédelmi Főosztály ügyszáma jelentősen megnövekedett. Az összes ügyszámot tekintve továbbra is elmondható, hogy a vizsgálati típusú ügyek száma nagyobb, mint a hatósági eljárások száma, ugyanakkor a joggyakorlat alakítása szempontjából a hatósági eljárások jelentősebb súlyt képviselnek.

A hatósági eljárások kizárólag hivatalból indulnak, a vizsgálati eljárást a Hatóságnál bejelentéssel bárki kezdeményezheti. Az Adatvédelmi Főosztály ügytípusait az alábbi diagram szemlélteti.

Az Adatvédelmi Főosztály ügyei¹

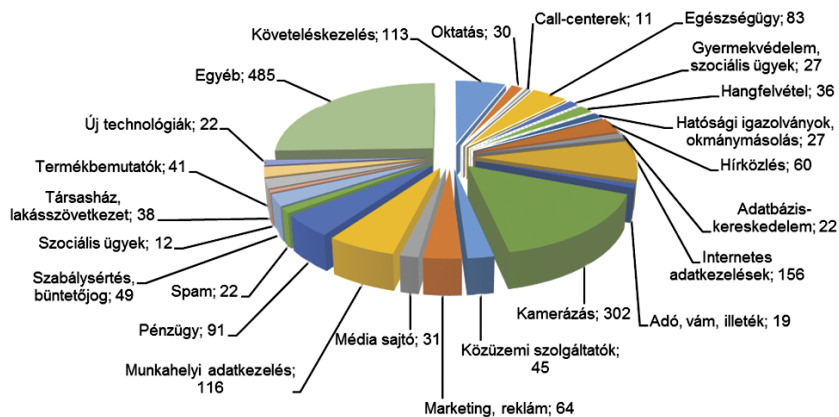

¹ A diagram a szervezeti átalakítást megelőzően a Vizsgálati Főosztályhoz tartozó vizsgálati ügyeket is tartalmazza.

A szervezeti átalakítás mellett az érintetti jogok gyakorlásához kapcsolódó panaszok vizsgálatának rendje is megváltozott az év folyamán. A Hatóság a panaszokat csak abban az esetben vizsgálja ki, ha a panaszos a Hatóságnál tett bejelentését megelőzően már az adatkezelőhöz fordult a bejelentésben megjelölt jogainak gyakorlásával kapcsolatban. Amennyiben az adatkezelő az érintett valamely fenti igénye vonatkozásában nem tesz eleget törvényi kötelezettségének, abban az esetben a panaszos kérése alapján a Hatóság az ügyben vizsgálatot indít vagy hatósági eljárást folytat le.

A 2015-ös évben a Hatóságnak 1902 vizsgálati típusú adatvédelmi ügye volt. Az ügyek szakterületenkénti bontását az alábbi diagram szemlélteti. Elmondható, hogy a személyes adatok kezelése tárgyában indult eljárások a közigazgatás és a magánszféra számtalan területét érintik, vagyis a Hatósághoz igen sok szakterületet érintően érkeznek beadványok, panaszok, állásfoglalást kérő levelek.

Adatvédelmi ügyek száma a vizsgálat tárgyát képező szakterületenként

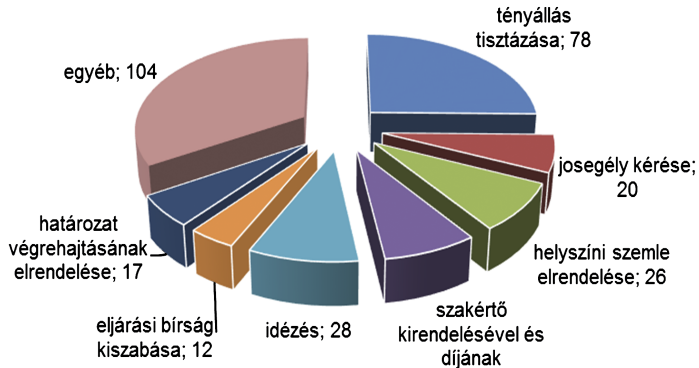

2015-ben 30 hatósági eljárás indult, mely nagyságrendileg megegyezik a 2014-ben indult hatósági ügyek számával. A Hatóság 2015-ben (a 2014-es évből áthúzódott ügyekkel együtt) összesen 22 eljárást zárt le, amelyből 20 esetben állapított meg jogsértést és 19 esetben szabott ki bírságot. A 2015-ös évben kiszabott összes bírság összege: 94.000.000 forint.

A hatósági eljárással kapcsolatos elvárás, hogy a Hatóság minden esetben ésszerű időn belül, bírói kontrollra alkalmas döntést hozzon. A Hatóság az adat-

védelmi hatósági eljárásai során a döntéshozatalig több közbenső intézkedést hoz, valamint eljárási cselekményt hajt végre. A sokrétű eljárási cselekmények célja és indoka az, hogy a tényállás alapos és hiánytalan megállapítására kerüljön sor, a releváns tények felderítésre kerüljenek, melyek alapján a Hatóság megalapozott döntést hozhat.

Az adatvédelmi hatósági eljárások közbenső intézkedései

A Hatóság határozataival szemben bírósági felülvizsgálatot kezdeményezhet a vizsgált szerv. 2015. év végéig 11 per volt folyamatban, mely korábbi évekről áthúzódott ügyekben folyt, illetve egy 2015-ös eljárásban indult peres eljárás.

Peres ügyek

	2012	2013	2014	2015	Összesen
Hatósági ügy	33	40	30	30	133
Felülvizsgálat iránti per	11	11	8	1	31
Folyamatban lévő per	0	2	6	1	9
Pernyertesség	8	7	1	0	16
Részbeni pernyertesség	0	1	0	0	1
Pervesztesség	3	1	1	0	5
Összes bírósági döntés	11	9	2	0	22

A peres ügyek kapcsán megemlítendő a „Weltimmo-ügy”. A Weltimmo S.R.O. (Weltimmo) szlovákiai bejegyzésű cég, amelynek gazdasági tevékenysége online ingatlanhirdetési felületek üzemeltetésére irányult. Ennek során kezelte a hirdetők személyes adatait és az annak minősülő ingatlanhirdetéseket. A cég adatkezelése a formális szlovák cégbejegyzésen kívül minden tekintetben magyar vonatkozásúnak minősült.

A Hatóság 2012-ben született határozatában elmarasztalta az adatkezelőt és adatvédelmi bírság megfizetésére kötelezte. A határozat felülvizsgálatát végző Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletének újabb felülvizsgálatát kérte a Weltimmo, amely a magyar Kúria elé került. A Kúria az alkalmazandó jog és a joghatósági kérdések vizsgálata tekintetében a 95/46/EK irányelvnek való megfelelés érdekében előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett az Európai Unió Bírósága előtt.

Az előzetes döntéshozatali eljárás 2015. október 1-jén lezárult. A Luxemburgi Bíróság az alkalmazandó jog és joghatósági kérdések eldöntése kapcsán rendelkezett a letelepedés meghatározásakor figyelembe vehető szempontokról. A Bíróság a tényleges tevékenység végzésének helyét helyezte a formális letelepedés elé, és az egyének privátszféra védelméhez való jogát hangsúlyozta, mint elsődlegesen védendő értéket. Ennek megfelelően kimondta a magyar adatvédelmi hatóság joghatóságát és magyar adatvédelmi rendelkezések alkalmazhatóságát.

A Kúria az előzetes döntéshozatal eredményeként meghozta ítéletét, amelyben megállapította a NAIH joghatóságát, és ebben a kérdésben hatályában fenntartotta a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét.

A Hatóság időközben lefolytatta a második eljárását a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében foglaltaknak megfelelően és határozatot hozott. A második eljárás során a Hatóság a tényállást a bíróság iránymutatásának megfelelően részletesebben feltárta és határozatában az adatkezelőt ismételten elmarasztalta. A Weltimmo ennek a döntésnek is kérte a bírósági felülvizsgálatát, amelyre 2016-ban kerül sor.

III.2. Hatósági eljárások

A Hatóság 2015 folyamán adatvédelmi hatósági eljárás keretében az alábbi témákra fordított különös figyelmet:

1. kintlévőség-kezeléssel, követeléskezeléssel, adósság-behajtással foglalkozó cégek adatkezelése
2. termékbemutatók adatkezelésének vizsgálata
3. adatbázis-marketing.

III.2.1. Kintlévőség-kezeléssel, követelés-kezeléssel, adósságbehajtással foglalkozó cégek adatkezelése

A Hatóság 2013-ban kezdte meg az adósságbehajtással foglalkozó cégek adatkezelési tevékenységének adatvédelmi hatósági eljárások indításával történő ellenőrzését. Az adatvédelmi hatósági eljárások során tapasztaltak alapján a Hatóság 2014-ben ajánlást bocsátott ki a követeléskezeléssel foglalkozó cégek, intézmények és szervezetek számára, mely ajánlás jogalkotási javaslatot is tartalmazott. Eszerint a jogsértések elterjedtsége, gyakorisága indokolja a törvényalkotást, és fontos, hogy törvény határozza meg a követeléskezelési eljárásban felhasznált személyes adatok kezelésének, átvételének, továbbításának feltételeit, a követelés alapjául szolgáló jogviszonyban nem érintett harmadik személyek személyes adatainak védelmét.

A Hatóság jogalkotási javaslatára válaszolva az igazságügyi miniszter arról a véleményéről tájékoztatott, hogy a követeléskezelési tevékenység egységes szabályozására jelenleg jogalkotási kényszer nem merül fel, és a Hatóság által kibocsátott ajánlásban jelzett jogszerűtlen adatkezelést eredményező gyakorlatok a jogtudatosság növelésével, a jogsértések következetes és szigorú szankcionálásával és orvoslásával is csökkenthetők.

Az ajánlásával kapcsolatos miniszteri döntést tiszteletben tartva a Hatóság folytatta vizsgálatait a követeléskezelés területén.

2015-ben sem csökkent azoknak a Hatósághoz érkező lakossági panaszbejelentéseknek a száma, melyek a különböző követeléskezelő cégek adatkezelésének jogszerűségét kifogásolták, amihez nagymértékben hozzájárultak a devizahitelek forintosítása, az elszámolás során felvetődött adatkezelési problémák is.

A különféle cégek, hitelintézetek adatkezelőként gyakran maguk végzik a saját követeléseik behajtását. Esetenként a követeléseik behajtására követeléskezelő cégekkel kötnek megbízási szerződést, illetve a követeléseiket engedményezés útján faktoring cégek részére értékesítik.

A 2013-ban indult adatvédelmi hatósági eljárásokat lezáró döntések közül négy határozat bírósági felülvizsgálata zárult le 2015-ben. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete mind a négy határozat esetében a keresetlevél elutasítása volt.

A határozatok felülvizsgálata iránt indított perekben a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kimondta az alábbiakat:

- A Hatóságnak az adatvédelmi hatósági eljárások során nem kell külön vizsgálnia azt, hogy az érdekmérlegelési jogalap jogszerűvé tehetné-e a vizsgált adatkezelést, amennyiben maga az adatkezelő az adatkezelést nem erre alapította, illetve nem ezen a jogalapon végezte.
- A Hatóság a határozataiban helyesen utalt arra, hogy az adósok pénzügyi helyzetének fizetőképességének vizsgálata, ezzel együtt az erre vonatkozó adatok gyűjtése a követeléskezelőnek nem jogszabályi feladata,
- A kis- és középvállalkozási minőségéről nyilvánvalóan a felpereseknek kell tudomással bírniuk, illetve e körben relevanciával bíró adatokkal rendelkezniük és azokat már az adatvédelmi hatósági eljárás során a hatóság, a perben pedig a bíróság tudomására hozniuk. (Egyebekben a Kkv tv.-nek a Hatóság általi alkalmazhatóságáról még dönteni fog a Kúria.)
- A Hatóság helytállóan állapította meg azt, hogy adatvédelmi szempontból releváns, hogy ki az adósokra terhelt díjak közvetlen jogosultja. A megbízott követeléskezelő cég által az adósokra terhelt, saját bevételét jelentő díjak behajtása során az adósok személyes adatainak a megbízóétól elkülönülő, saját célú kezelését végzi. A két különálló, alanyaiban is eltérő kötelemről van szó, ennek megfelelően a két adatkezelési cél elválik egymástól, az utóbbi cél az, amely túlmutat a korábbi jogszerű adatkezelői célon.

A Hatóság eljárásainak köszönhetően derült fény arra, hogy a követeléskezelői szektorban széles körűen elterjedt gyakorlat az, hogy a megbízó és a megbízott az adósok feje fölött, szerződésben megállapodnak arról, hogy az adósokra behajtási költséget terhelnek előre meg nem határozott összegben és feltételek

szerint, és ez jellemzően a követeléskezelő bevétele. Viszont ez esetben az adósok adatait az eredetitől eltérő célra, saját bevétel behajtására használták fel, melynek jogalapja nincs és minderről tájékoztatást sem kaptak az adósok.

Az ítéletekkel szemben három adatkezelő a Kúriához fordult. A 2015. október 27-i ítéleteiben a Kúria a felülvizsgálati kérelmeket elutasította és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéleteit hatályában fenntartotta.

A Kúria álláspontja szerint:

- a bíróság helytállóan hivatkozott ítéletének indokolásában arra, hogy szükségtelen volt a felperesek által korábban nem említett érdekmérlegelés lehetőségének bíróság általi vizsgálata,
- helyes döntést hozott a bíróság akkor, amikor nem értékelte azt – a felhívása ellenére sem alátámasztott – előadást, ami a felperes kis- és közép-vállalkozói jogállására, és az e jogállásból fakadó jogkövetkezményekre vonatkozott,
- a Hatóság a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a bíróság kiszabásának mérlegelési szempontjai megállapíthatóak, és a határozatok indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.

A határozatokban előírt kötelezettségek végrehajtásának ellenőrzése 2015-ről áthúzódott a 2016-os évre, ugyanis az adatkezelők a határozatokban előírtaknak maradéktalanul nem tettek eleget, ezért két esetben a végrehajtás elrendelésére került sor. Továbbá az egyik factoring céget érintő határozatban előírt adattörlési kötelezettség ellenőrzése során tapasztaltak alapján egy új adatvédelmi hatósági eljárás indítása is szükségessé vált. Ugyanis az adatkezelő a követelésállományát és az ahhoz tartozó, törlési kötelezettséggel terhelt adatállományát a törlési kötelezettséget előíró határozat bírósági felülvizsgálatának jogerős lezárása előtt két új adatkezelőre ruházta át.

Az adatvédelmi hatósági eljárások 2014-es évi vizsgálati szempontjaihoz (melyek: az adós szomszédjai, rokonai személyes adatainak kezelése, az adósokról kezelt adatok köre, az előzetes tájékoztatás, az új jogalapok alkalmazhatósága (Infotv. 6. § (1) bekezdés), a tisztességes adatkezelés követelménye, a célhoz kötöttség és az adatminimalizálás érvényesülése és az eltérő célú adatkezelés, az adatok felhasználása saját bevétel behajtására, az adatkezelés jogalapja, valamint az adatkezelői és az adatfeldolgozói minőség a követeléskezelési tevékenység során) képest 2015-ben nem történt változás.

A 2015-ös évben hozott döntések előkészítése során a Hatóság az adatkezelők fentiekben felsorolt vizsgálati szempontok szerinti értékelésénél az előző években tapasztaltakhoz képest új jogsértéseket is tapasztalt.

Az egyik vizsgált adatkezelő áruhitelt nyújt tartós fogyasztási cikkek (termékek), illetve szolgáltatások vásárlásához. A Hatóság megállapította, hogy a vizsgált időszakban többféle tájékoztatási probléma állt fenn és emiatt nem voltak átláthatóak (adatkezelési tájékoztatás hiányos, ellentmondásos, félrevezető) az ügyfelek számára az adatkezelés körülményei. Az Infotv. helyes értelmezése szerint az adatkezelőnek az általa ténylegesen folytatott adatkezelés körülményeiről kell tájékoztatást adnia. Így önmagában már az is jogsértő, ha az adatkezelő olyan adatkezelési műveletekre vonatkozó tájékoztatást ad az érintetteknek, melyeket ténylegesen nem is végez, hiszen ebben az esetben az érintettek nem lehetnek képesek arra, hogy az adataik sorsát megfelelően nyomon kövessék. A határozat ellen a cég keresetlevelet nyújtott be, a határozat bírósági felülvizsgálata folyamatban van.

Egy másik ügyben vizsgált két adatkezelő egy nemzetközi cégcsoport magyar tagjai, az egyikük engedményezés, a másik megbízás alapján végez adóssághajrást.

A Hatóság a különleges adatok (az adósok egészségi állapotára és büntetett előéletére vonatkozó adatok) a cégek által megfelelő cél és jogalap nélkül végzett kezelését minősítette jogsértőnek. Amennyiben a cégek az adatkezelési gyakorlatukat úgy változtatják meg, hogy törvény szerint ténylegesen is elfogadható célt rendelnek az adatkezelésükhöz, és betartják az írásbeliségre vonatkozó törvényi előírásokat is, úgy elvileg elképzelhető a későbbiekben, hogy a felperesek jogszerűen kezeljenek különleges adatokat, ezt az elvi lehetőséget azonban a határozat meghozatalakor a Hatóság nem vehette figyelembe.

Ezen cégek adattörlési technikájának vizsgálata során a Hatóság megállapította azt is, hogy az adatok logikailag törölve vannak, de fizikailag nem. A logikai törlés nem akadályozza meg a törlendő adat elérését, a logikailag törölt adatok halványan, de egyértelműen olvashatóan megjelentek az adatbázis lekérdező felületén.

Az Infotv. 4. §-a szerinti célhoz kötöttség és szükségesség elvének való megfelelés ezzel a törlési technikával nem teljesíthető. Az Infotv. 4. §-a szerint csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, és a cél elérésére alkalmas, de csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A logikai törlés technikájával, a „*feleslegessé vált*” adatok halványabbá tételével az adatkezelés nem szűnt meg, az adatok továbbra is látható, megismerhető formában léteznek az adatbázisban, az adatkezelés továbbra is fennáll a logikai törlés ellenére. A cég indokolása szerint így tudják elkerülni a máshoz tartozó téves szám újabb felhasználását, viszont ez a cél nem indokolja harmadik személyhez tartozó adat kezelését, hiszen a követeléskezelés céljára nincs jelentős kihatással, a szükségesség kritériumát nem teljesíti. A Hatóság a cégek törlési technikája vonatkozásában megállapította az Infotv. 4. §-ának sérelmét, és felszólította az adatkezelőket arra, hogy az adatok felismerhetetlenségének biztosításával törölje az inaktív adatokat. A határozat ellen a két cég keresetlevelet nyújtott be, a határozat bírósági felülvizsgálata folyamatban van.

Egy harmadik ügyben vizsgálta a Hatóság azt, hogy az adatkezeléssel járó követeléskezelés során, a vizsgált követeléskezelő faktoring cég megbízottja adatkezelői vagy adatfeldolgozó szerepet tölt-e be.

A nyilvánosan elérhető cégszolgálatok alapján a Hatóság megállapította, hogy a megbízó (engedményes) cég kizárólagos tulajdona – a követeléseket engedményezéssel átruházó és a követelések behajtásában az engedményezést követően is közreműködő – megbízott (engedményező) cégnek. A Hatóság a határozatában kimondta, hogy a megbízó tulajdonosi szerkezete miatt – az Infotv. 10. § (4) bekezdése értelmében – megbízott a megbízó részére jogszerűen nem folytathat adatfeldolgozási tevékenységet. A határozat ellen a két cég keresetlevelet nyújtott be, a határozat bírósági felülvizsgálata folyamatban van.

III.2.2. Termékbemutatók

Az árubemutatóval egybekötött termékértékesítési tevékenység olyan terület, melynek képviselői általában nem tisztességes módszerekkel, főként idősebb embereket próbálnak rábírnai a rendkívül drága termékeik megvásárlására oly módon, hogy azok egészségi állapotra gyakorolt kedvező hatásáról, illetve a termékek nélkülözhetetlenségéről próbálják az érintetteket meggyőzni. A bemutatókra ajándékokkal, illetve ingyenes egészségfelmérés, szűrővizsgálat lehetőségével csalogatnak embereket, akik csak a rendezvényen szembesülnek azzal, hogy valójában nem egészségügyi szolgáltatásra, hanem egy reklám-bemutatóra érkeztek. Ez a gyakorlat számos adatvédelmi problémát vet fel, mind az érintettek adatainak gyűjtése, kezelése a kapcsolatfelvétel és a szerződéskötés során, mind az ő tájékoztatásukkal és jogérvényesítésükkel kapcsolatban.

A 2014-ben elkezdett, termékbemutatók adatkezelésének vizsgálata 2015-ben is kiemelt vizsgálati területet képezett a hatósági eljárások során. Ebben az évben 11 hatósági eljárás indult, mely a termékbemutatók adatkezelését érintette, és 5 határozat született.

A Hatóság 2014. évről szóló beszámolója részletesen foglalkozott a termékbemutatók adatkezelésének minden elemével, ehelyütt főleg a 2015-ös év sajátosságai, tapasztalatai kerülnek bemutatásra.

A Hatóság az eljárások során az adatkezelés körülményeit az iratanyagban foglaltakon túl helyszíni szemlén és tanúmeghallgatással igyekszik feltárni. A tényállás felderítése azonban ezekben az ügyekben rendkívül nehéz és hosszadalmas, gyakran „nyomozómunkát” igényel, ugyanis az érintett cégek nem együttműködnek, vagy „rejtőzködnek” a hatóságok elől. Ez megmutatkozik egyrészt abban, hogy gyakran székhelyszolgáltatót vesznek igénybe, vagy olyan székhelyet jelölnek meg, ahol nem vesznek át semmilyen küldeményt, másrészt abban, hogy a „rendezvényeik” helyét és idejét titkolják a hatóságok előtt. Harmadrészt jellemzően 1-2 évnél tovább nem működnek ugyanazon keretek között, eladják vagy felszámolják a cégeket (és természetesen más cégnév alatt folytatják tovább a tevékenységet), ezzel is igyekeznek kibújni a felelősség megállapítása alól. Felmerült olyan eset is, amikor a vizsgált, termékbemutatót tartó cég székhelyét egy falu elhagyatott házába jegyezték be, az ügyvezetője pedig hajléktalan volt. Egy másik ügyben az ügyvezető teljesen elérhetetlen, külföldi állampolgár volt, kézbesítési megbízottként pedig olyan személy volt megjelölve, aki sosem hallott az ügyvezetőről.

A helyszíni szemle megtartása is több esetben ütközött akadályba, szándékos szerverleállítás vagy áramszünet előidézése is előfordult. Volt eset, hogy két szemle között az adatbázisban nagymértékű módosítást hajtottak végre, az igazságügyi szakértő megállapításai szerint ezek a hatósági vizsgálat eredményességének befolyásolása miatt, a korábbi működés adatainak elfedése érdekében történtek. Amikor az igazságügyi szakértő által adott vélemény alapján bizonyítható volt az eljárás szándékos akadályoztatása, a Hatóság eljárási bírságot szabott ki. Az eljárási bírság ellen bírósághoz forduló adatkezelő kérelmét a bíróság elutasította. Több esetben fordult elő, hogy az idézett személy az idézésre nem jelent meg, és távolmaradását sem előzetesen, sem utólag nem mentette ki, ezekben az esetekben is eljárási bírság kiszabására került sor. Összességében elmondható, hogy kivétel nélkül mindegyik eljárás hosszú hónapokig húzódik, és nehézségbe ütközik a határozathozatalhoz szükséges tényállás felderítése.

Ezek a vállalkozások, ahogy a hatóságokkal szemben, úgy az érintettekkel szemben is tisztességtelen módszereket használnak. Nem ritka, hogy a cégek különféle félrevezető módszerekkel próbálnak a tevékenységüknek egészségügyi tudományos jelleget kölcsönözni. Volt, aki szórólapján a Magyar Belgyógyász Társaság logóját tüntette fel - jogosulatlanul, illetve volt, aki az úgynevezett „*Elixor Kutatás-Fejlesztési Programra*” hivatkozással gyűjtött adatokat. Egészségügyi adat megadását a meghívó hátulján szereplő egészségügyi állapotra vonatkozó kérdőív kitöltésével is kérték, illetve az egészségügyi vonatkozást a helyszínen végzett vizsgálatokkal – vércsepp analízis, testelemző szoftver használata stb. – is igyekeztek erősíteni. Az egészségi állapotra vonatkozó adat az Infotv. szerint különleges adatnak minősül, melynek kezelésére szigorúbb feltételek vonatkoznak. Annak fényében különösen kifogásolható bármilyen egészségügyi adat felvétele, kezelése a vizsgált cégek részéről, hogy rendezvényeik célja kizárólag a termék értékesítése, amihez az egészségi állapot felmérését, vizsgálatot csak eszközként használják. Az egészségügyi adat jogellenes kezelését a bírság megállapításakor minden esetben súlyosbító körülményként értékelte a Hatóság, és elrendelte a különleges adatok törlését.

A termékbemutatókkal kapcsolatban felmerült főbb jogsértések a következőkben foglalhatók össze:

- a cégek nem feltétlenül jogszerű forrásokból szerzik be a meghívandó személyek nevét, címét, telefonszámát,
- több szempontból is valótlan tájékoztatást nyújtanak a meghívottak, résztvevők, vásárlók részére, de különösen az adatkezelés célja tekintetében, amikor „*egészségnapnak*”, „*szűrővizsgálatnak*” mutatják be a termékértékesítést,
- túl sok személyes adatot rögzítenek, tárolnak, úgy az adatbázis összeállítása, az érintettek meghívása során, mint a termékértékesítési szerződésben,
- továbbá a tisztességesség követelményébe ütközik az adatkezelési tevékenységük. Az érintett személyes adatai védelméhez, illetve magánszférájához való jogát sértő módszer, ha termékbemutatót szervező, terméket ily módon értékesítő cégek az adatkezelés Infotv.-ben megjelölt körülményeiről valótlan, félrevezető tájékoztatást adnak annak érdekében, hogy a „*tisztességes hasznon*” túl minél nagyobb profitra tegyenek szert, és így üzleti céljuk elérése érdekében az érintettek információs önrendelkezési jogának gyakorlását korlátozzák.

Az eljárást lezáró határozatok mindegyike kimondja a nem megfelelő tájékoztatást, azt, hogy az érintetteknek sem előzetesen, az első kapcsolatfelvételkor, sem később nem adnak megfelelő tájékoztatást az Infotv.-ben előírtakról, és ennek alapján állapítják meg a határozatok az adatkezeléshez való hozzájárulás érvénytelenségét, tehát a jogalap nélküli adatkezelést.

A Hatóság 2015. márciusában jelentést adott ki a termékbemutatók adatvédelmi követelményeiről², mely jelentés elkészítésében a hatósági eljárások eredményein túl támaszkodott a 2015. januárjában a társhatóságokkal folytatott konzultáció tapasztalataira is. A Hatóság a jelentésben három szempont szerint csoportosította javaslatait:

- Elsőként az e tevékenységi körrel rendelkező vállalkozások figyelmét hívta fel arra, hogy adatvédelmi szempontból milyen követelményeknek kell megfelelniük, pontokba szedve fogalmazta meg részükre a jogszerű adatkezelés érdekében követendő eljárást.
- Másodsorban az érdeklődő magánszemélyeknek fogalmazott meg javaslatokat, melyek segítségével felismerhetik, ha tisztességtelen módszerekkel működő társaság invitálja őket egy rendezvényre, illetve tanácsokat adott, hogyan lehetnek körültekintőbbek a jogérvényesítés során.
- Harmadrészt a jogi szabályozás módosításának szempontjait vázolta fel.

A jogalkotó is felismerte a helyzet tarthatatlanságát, és több, a témával összefüggő jogszabályt módosított 2015 őszén. A Hatóság javaslatai közül a függő ügynöki tevékenység és a hitelfelvétel szabályainak szigorítása a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény módosításával megvalósult, a módosításban megtiltották, hogy árubemutatóval egybekötött termékértékesítést végző cég a fogyasztóknak pénzügyi szolgáltatást nyújtson, azaz fogyasztói hitelt közvetítsen. A tájékoztatási kötelezettség szigorítását pedig a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény módosítása segíti elő, melyben ügyfélszolgálat kötelező fenntartását írták elő ilyen tevékenységet folytató vállalkozásoknak, így a cégek elérhetőek lettek az érintettek részére az adatkezelésről való önrendelkezés gyakorlása érdekében is.

Ezen módosítások eredményezhetik az érintetti kör nagyobb biztonságát a tisztességtelen vállalkozásokkal szemben, és azt, hogy a termékbemutatókhoz kapcsolódó túlkapások ténylegesen visszaszoríthatóak legyenek adatvédelmi szempontból is.

2 <http://naih.hu/files/adatved-jelentes-termekbem.pdf>

III.2.3. Marketing célú adatkezelések

A Hatóság 2015-ben is vizsgálta hatósági eljárás keretében a direkt marketing célú adatkezelést végző, adatbázist építő és azok hasznosításával foglalkozó társaságokat. Ezen cégek jellemzően más vállalkozások részére nyújtanak olyan közvetlen üzletszerzési szolgáltatásokat, mint e-mail marketing (eDM), telemarketing (call centerek), mobilmarketing (SMS, MMS) és adatbázis-építés.

Napjainkban a vásárlások és az egyes termékek, szolgáltatások utáni tájékozódás egyre magasabb arányban az interneten valósul meg. A cégek számára létfontosságú, hogy tájékoztatóikat, akcióikat minél több vásárló vagy leendő vásárló részére juttassák el. Az adatbázisban szereplők részére küldött hírlevél, reklámok rendszeres kiküldése folyamatos látogatottságot is ad a társaság honlapjának, mely fontos lehet a weboldalon elhelyezett reklámok elérése miatt, de az is természetes, hogy a magasabb felhasználói aktivitásból magasabb arányban születnek vásárlások is. Az adatbázis karbantartása, valamint folyamatos bővítése tehát nagyban hozzájárulhat a vállalkozás állandó fejlődéséhez. Nem mindegy azonban, hogy az adatbázis építése és ennek során a személyes adatok kezelése jogszerűen történik-e.

III.2.3.1. Az adatbázis építésének jellemző módjai:

A vállalkozások előtt több út is áll, melyeken keresztül jogszerű keretek között építhetik fel saját adatbázisukat, például:

1. Saját honlapon történő adatgyűjtés: a honlapon elhelyezett regisztrációs felülettel, hírlevél küldésre feliratkozást lehetővé tevő felülettel a cég önállóan is gyűjthet személyes adatokat.

eDM: adatbázissal rendelkező vállalkozás megbízása útján igénybe vehető adatbázis-építési mód, melynek során azzal bízta meg a jogszerűen kezelt, hírlevél küldésre használható adatbázissal rendelkező vállalkozást, hogy adatbázisára – a szükséges célcsoportszűrést elvégezve – küldje el a cég reklámját (eDM). Ez a reklám jellemzően tartalmaz egy linket, ami átirányítja a szolgáltatás, vagy termék iránt érdeklődőt a cég honlapjára, ahol regisztrálhat, ezáltal gyarapítva a vállalkozás saját adatbázisát;

2. Adatgyűjtés: adatbázis-építéssel foglalkozó vállalkozás megbízása. Ennek jellemző formája a nyereményjáték szervezése, ahol a nyereményjátékban részt vevő természetes személyek, megfelelő hozzájárulás alapján hozzájárulnak ah-

hoz, hogy regisztrációs adataikat továbbítsák más cégek, így a megbízó vállalkozás részére is.

Telemarketing: azaz call centerek alkalmazásával történő értékesítés és adatbázis-építés. Ennek során az Eht. hatálya alapján létrehozott előfizetői cím-tárakból azok az előfizetők hívhatóak fel közvetlen üzletszerzési céllal, akik nem tettek tiltó nyilatkozatot, vagy olyan társaságnak adható call center tevékenység elvégzésére megbízás, akik megfelelő hozzájárulás (telefonszámukon közvetlen üzletszerzési céllal megkereshetők) alapján kezelt adatbázissal rendelkeznek, így az általuk kezelt telefonszámokat felhívva ajánlják a megbízó vállalkozás termékét/szolgáltatását és kérhetők el személyes adataik a vállalkozás számára.

III.2.3.2. A hatósági eljárások tapasztalatai:

A Hatóság 2015-ben négy olyan határozatot hozott, ahol a fenti (direkt marketing) szolgáltatásokat nyújtó cégek adatkezelését értékelte.

A vizsgált társaságok rendszerint saját honlapjukon indított nyereményjátékok segítségével építették fel, jellemzően több százezres adatbázisukat. A kezelt adatok köre ezekben az adatbázisokban minden esetben kiterjedt az olyan alapadatokra, mint név, e-mail cím, telefonszám, lakcím, születési idő, bizonyos esetekben pedig folyamatos profilozás útján olyan adatokra is, mint családi állapot, háztartásban élők száma, autóra, biztosításra, foglalkozásra, stb. vonatkozó adatok. Az így felépített adatbázist használták ezt követően e-mail marketingre, telemarketingre és megbízás alapján történő adatbázis építésre.

A vizsgált társaságok által folytatott adatbázis építés és annak a fenti szolgáltatások nyújtása során tapasztalt jellemző problémák, hibák, jogellenes adatkezelési gyakorlatok és a hozzájuk kapcsolódó „jó gyakorlatok” az alábbiakban foglalhatóak össze.

1. A saját honlapon történő adatgyűjtés során mindig ügyelni kell arra, hogy megfelelő részletességű, közérthetően, a laikusok számára is követhetően, érthetően megfogalmazott és az Infotv. 20. §-ban előírt tartalommal bíró tájékoztatót helyezzen el az adatkezelő a honlapon (a szabályzat a regisztráció során közvetlen linkről elérhető legyen).

2. A Hatóság tapasztalatai szerint a leginkább jogszerűen folytatott adatbázis-építési gyakorlat az eDM volt, itt, mivel a szolgáltatás jellegéből adódóan nem kerül

nek ki az adatkezelő „*uralma alól*” az érintettek személyes adatai, jellemzően nem került sor jogsértésre sem.

3. Jellemző probléma volt az adatbázis építéssel foglalkozó társaságok gyakorlatában az adattovábbítás útján adatkezelővé váló társaságok adatkezelése jogszerűségének megteremtése. A Hatóság álláspontja szerint a hozzájárulás önkéntessége ilyen esetekben (amikor a nyereményjátékban való részvétellel regisztrációs adatait továbbítják meghatározott harmadik személyek részére is) akkor érvényesül, ha abban is van választási lehetősége az érintettnek, hogy mely harmadik személyek részére történő adattovábbításhoz járul hozzá. Tehát biztosítani kell, hogy az érintett a regisztráció során bejelölhesse (checkboxok (jelölőnégyzetek) kipipálásával), mely társaság részére történő továbbításhoz járul hozzá, így dönthet arról, hogy kiktől szeretne marketing célú megkereséseket kapni a jövőben.

4. Súlyos jogsértésekre derült fény a telemarketing tevékenységek során, vagyis a call centerek közreműködésével végzett adatbázis-építési szolgáltatások vizsgálata folyamán is. A gyakran „*adattovábbításnak*” nevezett szolgáltatás során jellemzően egy hármass együttműködés zajlik az adatkezelő, az adatbázisát építeni kívánó megbízó és az általa megbízott call center között. A DM cégek által alkalmazott gyakorlat szerint telemarketing célból adták át call centernek az adatbázisukban szereplő adatokat meghatározott ideig, vagy egyszeri telefonos megkeresés céljából mint adatfeldolgozónak. Ha a call center által indított telefonhívás során sikerült felkelteni a hívott fél érdeklődését, az adatokat a call center megbízója mint sajátját kezelhette a továbbiakban.

Ez a megoldás a Hatóság álláspontja szerint nem felel meg sem az Infotv. adatkezelő és adatfeldolgozó fogalmánál leírtaknak, sem az adatfeldolgozó tevékenységét szabályozó rendelkezéseknek. A telemarketing hívásokat az adatok megrendelője (általában a call center) nem az eredeti adatkezelő utasítása szerint indítja, hanem annak az érdekében és megbízásából, akinek a terméke értékesítésére, népszerűsítésére a call center a maga szolgáltatási tevékenységét kifejti, így ezen a szolgáltatást nyújtó cégek az adatfeldolgozás fogalmát felhasználva rendszeresen, nagy mennyiségben bocsátottak adatokat harmadik személyek rendelkezésére jogalap nélkül.

Olyan gyakorlattal is találkozott a Hatóság, ahol saját adatbázissal nem rendelkező marketing cég nyújtott telemarketing célú adattovábbítást ilyen jellegű megrendelői igény esetén, azaz a szükséges célcsoport és mennyiség igények alapján adott át személyes adatokat a megrendelő társaság részére. A „közve-

títoi-adatbrókeri” tevékenységnek nevezett szolgáltatás során – beszerezve a szükséges adatokat saját adatbázissal rendelkező marketing cégtől – mint saját adatbázisához biztosított felhasználási jogot a szerződés keretében átadott adatbázis vonatkozásában a szerződő partner számára – álláspontja szerint, mint adatfeldolgozó.

Itt is azt láthatjuk, hogy az adatfeldolgozás fogalmát felhasználva rendszeresen, nagy mennyiségben adatokat bocsátottak harmadik személyek rendelkezésére megfelelő jogalap nélkül, arra hivatkozással, hogy az adatfeldolgozáshoz nem szükséges az érintettek hozzájárulását kérni. Holott ebben a konstrukcióban részt vevő egyik szereplő sem tekinthető adatfeldolgozónak, a személyes adatok átadásának ideiglenes jellege nem ad felmentést az Infotv. alkalmazása alól, a szerződő partnerek nem adatkezelői-adatfeldolgozói kapcsolatban állnak, hanem adattovábbítás útján mindannyian adatkezelőnek minősülnek.

A Hatóság álláspontja szerint a bemutatott *„közvetítői-adatbrókeri*” tevékenység azért sem felel meg az Infotv. rendelkezéseinek, mert nem lehet vélelmezni az érintettek megfelelő hozzájárulását. Nem lehet jóhiszeműen elfogadni az adatbázis eredeti adatkezelőjének ilyen irányú nyilatkozatát egy olyan adattovábbítás során, ahol az érintettek az eredeti adatkezeléséhez adott hozzájárulásukban egy olyan célú adatkezeléshez adták volna hozzájárulásukat, melynek során egy, még az adatkezelő által sem ismert társaság kezelje az adataikat és keresse meg őket termékének, szolgáltatásának értékesítése érdekében.

A Hatóság megvizsgálta, hogy a fentiekben bemutatott *„ideiglenes adatkezelési konstrukciók*” jogszerűen végezhető-e és arra a következtetésre jutott, hogy az *„adatbérleti*” szerződések alapján kialakított adatkezelési gyakorlat teljes egészében ellentétes az Infotv. elveivel és követelményeivel.

5. Kapcsolati személyes adatokra meglévő adatbázis vásárlása útján is szert lehet tenni, ennek jogszerűségét is vizsgálta a Hatóság az egyik hatósági eljárás során. Ha az eladó adatkezelő a személyes adatokat tartalmazó adatbázist átadja a vevőnek, mint új adatkezelőnek, az adattovábbításnak minősül. Ehhez az adattovábbításhoz az eladónak megfelelő jogalappal kell rendelkeznie. Ebben az esetben felmerült az egyik új jogalap, az Infotv. 6. § (5) bekezdés b) pontjának alkalmazhatósága. Emellett az adatkezelők az adatvédelmi irányelv 7. cikk f) pontját is alkalmazhatják jogalapként.

A fenti jogalapok közül bármelyiket választja is az eladó adatkezelő, el kell végeznie az érdekmérlegelés tesztjét. Az érdekmérlegelési teszt egy három lépcsős

folyamat, melynek során azonosítani kell az adatkezelő jogos érdekét, valamint a súlyozás ellenpontját képező adatalanyi érdeket, érintett alapjogot, végül a súlyozás elvégzése alapján meg kell állapítani, hogy kezelhető-e a személyes adat. A teszt eredményéről és a jogügylet lényeges körülményeiről az eladó adatkezelőnek részletesen, közzérhető és világos módon be kell számolnia az érintetteknek. Biztosítania kell továbbá hatékony és feltétlen tiltakozási lehetőséget az érintett számára az adataik továbbítása ellen, tehát még az adatok átadása előtt. Fontos továbbá, hogy a vevő adatkezelő csak az eladó adatkezelési tájékoztatójában foglaltak szerint folytathatja az adatkezelést. Az adatkezelés bármilyen természetű módosítását (kivéve új adatfeldolgozó választását) már olyan új adatkezelésnek kell tekinteni, amely miatt a vevő adatkezelőnek új hozzájárulást kell beszereznie.

III. 3. Vizsgálati eljárások

A vizsgálati ügyek közül két terület az, amellyel az ügyszámot tekintve a leggyakrabban foglalkozik a Hatóság: gyakori a térfigyelő kamerarendszerek, biztonsági kamerák működtetésének témája, és a munkahelyi adatkezelés. Nagy számban érkezik mind panasz, mind konzultációs beadvány e két tárgyban.

III.3.1. „Kamerás” ügyek

III.3.1.1. Magánterület megfigyelése

Szomszédos magánterület kamerás megfigyelése kapcsán az információs önrendelkezési jog csupán érintőlegesen sérülhet, a megfigyelés jogszerűségének vizsgálata és eldöntése elsősorban birtokvédelmi eszközökkel lehetséges, vagy személyiségi jogi per keretében.

A Hatóság a jogsértő, tehát a szomszéd ingatlanát megfigyelő kamerarendszerrel összefüggésben azt tartja célszerűnek, ha az érintett birtokvédelmi eljárást kezdeményez a település jegyzőjénél. A Hatóság álláspontja szerint ugyanis a jegyzők számára rendelkezésre állnak mindazok a jogi eszközök, amelyekkel eredményesen helyre lehet állítani a jogszerű állapotot.

Mindemellett a magánszférát indokolatlanul és aránytalanul korlátozó kamerázás miatt a bíróság előtti keresetindítás lehetősége a magánélet, illetve a magánlakáshoz fűződő jog megsértésére hivatkozva is megnyílik. Utóbbiak a Ptk. 2:43. §

b) pontjában nevesített személyiségi jogként szerepelnek, amelyek megsértése miatt bíróság előtt személyiségi jogi per indítható.

A Hatóság azt tapasztalja, hogy a területileg illetékes jegyző által lefolytatott helyszíni szemlét követően, az annak eredményét magába foglaló dokumentumok Hatóság részére való megküldésével, – amennyiben a Hatóság eljárása ezt követően is indokolt – a jogellenes állapot megszüntetése több szerv együttes eljárásával elérhető.

III.3.1.2. Közterületi kamerák

1. A NAIH-hoz beérkezett konzultációs beadványok egy részében a közterületi térfigyelő kamerarendszerek üzemeltetésére jogosult adatkezelők a kamerarendszerek kiépítése előtt kívántak tájékozódni arról, hogy milyen szabályoknak kell megfelelniük a kiépítés és üzemeltetés során.

2. A tárgyban beérkezett panaszok egyik-másik, elkülöníthető csoportjába azok a beadványok tartoztak, melyekben a panaszosok olyan kamerákkal kapcsolatosan fogalmazták meg aggályaikat, melyeket magánszemélyek szereltek fel és üzemeltettek, általában magánterületen, de mégis közterületet tartottak megfigyelés alatt.

A Hatósághoz érkezett beadványokból megállapítható, hogy Magyarországon elterjedt rossz gyakorlat az, hogy magánszemélyek, gazdasági társaságok saját tulajdonban álló ingatlanukon, telephelyükön úgy helyeznek el vagyoni védelmi célból kamerákat, hogy azzal nem csak az ingatlan határain belül, hanem azon kívül, közterületen is rögzítenek felvételeket.

A Hatóság álláspontja szerint azonban a magánszemélyek által üzemeltetett kamerákkal kapcsolatban alapelvnek tekinthető, hogy a kamera kizárólag a saját tulajdonban álló területet figyelheti meg, így annak látószöge nem irányulhat sem közterületre, sem pedig más személy tulajdonában álló területre. Így a kamerák elhelyezésénél elvárás, hogy a kamerák látószöge ne terjedjen túl a saját ingatlan határain, illetve arra, hogy a közterületen tartózkodók, ott elhaladók magánszférája ne sérüljön. Az ingatlan bejáratánál továbbá egyértelmű felhívást kell elhelyezni, mely jelzi a területre belépőknek, hogy kamerát szereltek fel.

A kamera látószöge azért nem irányulhat közterületre, mivel annak megfigyelésére Magyarországon csak kifejezett törvényi felhatalmazás alapján van lehetőség.

Ha tehát egy kamera – elhelyezése, látószöge alapján – alkalmas arra, hogy közterületet is megfigyeljen, akkor ez a tevékenység jogellenes adatkezelést valósít meg, tekintettel arra, hogy a tevékenység sérti a kamerával megfigyelt személy személyhez fűződő jogát, magánszféráját.

3. Egy másik csoportba sorolhatók azok a beadványok, melyekben a panaszosok közterületi térfigyelő kamerákat jogszabályi felhatalmazás alapján üzemeltető adatkezelő tevékenységével kapcsolatosan fordultak panaszukkal a Hatósághoz.

A Hatóság a lefolytatott vizsgálatok során több esetben rámutatott a vizsgált adatkezelőknek arra, hogy nem a jogszabályi rendelkezések alapján építették ki és üzemeltetik a térfigyelő rendszereket, illetőleg az érintettek tájékoztatása körében is hiányosságok tapasztalhatók.

A nevezett adatkezelők a Hatóság megállapításait elfogadva minden esetben orvosolták a felmerült adatvédelmi hiányosságokat, és intézkedéseket tettek annak érdekében, hogy a kiépített térfigyelő rendszerek jogszerű működése biztosított legyen.

III.3.2. Munkahelyi adatkezelések

A 2015. évben is jelentős számban érkeztek a Hatósághoz a munka világát érintő beadványok. A beadványok egyik része konzultációs jellegű, másik része panaszbeadvány. Mindkét típusú beadvány jelentős hányadát teszik ki a munkavállalók ellenőrzésével kapcsolatos megkeresések. A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) rendelkezései lehetővé teszik a munkáltatók részére a munkavállalók technikai eszközökkel történő ellenőrzését, melynek alkalmazása számos adatvédelmi kérdést vet fel. A Hatóság sajnálatosan azt tapasztalja, hogy a szabályozás munkáltatók általi tág értelmezése nagyon gyakran súlyosan sérti a munkavállalók magánélethez való jogát, csorbítja személyiségi jogait.

Elmondható, hogy a beadványok többségét a konzultációs ügyek teszik ki. Ennek az lehet a nyilvánvaló oka, hogy a munkavállalók a munkáltató és a köztük lévő alá-fölérendeltségi viszony miatt gyakran nem mernek panaszt tenni a munkahelyük ellen, tartva az esetleges későbbi munkáltató által alkalmazott negatív következményektől, annak ellenére, hogy az Infotv. szerint, ha a bejelentő kéri, kilitét a Hatóság akkor sem fedheti fel, ha ennek hiányában a vizsgálat nem folytatható le.

A technika fejlődésének hatására a munkavállalók technikai ellenőrzéssel történő megfigyelése egyre könnyebben megvalósítható, és a munkáltatók gyakran élnek is a technika adta lehetőségekkel. Jelentős a munkavállalók elektronikus kommunikációjának, az e-mail és internet használatának ellenőrzésére irányuló beadványok száma. Növekvő számban érkeznek a munkavállalók által használt mobiltelefonok cellainformációi által közvetített adatkezeléseket, valamint a munkavállalók által használt gépjárművekben alkalmazott GPS helymeghatározó rendszereket érintő beadványok is. A munkavállalók kamerával történő megfigyelésére irányuló beadványok száma szintén jelentős, ahogy az a korábbi években is tapasztalható volt.

A munkahelyen alkalmazott elektronikus megfigyelőrendszer alapvető követelményeiről szóló ajánlásban a Hatóság korábban kifejtette az álláspontját azzal kapcsolatban, hogy a munkáltatók hogyan alkalmazhatnak elektronikus megfigyelőrendszert a munkahelyen. Az ebben megfogalmazottak azonban nem csak a kamerás megfigyelésre, hanem valamennyi, technikai eszköz igénybevételével végzett munkáltatói ellenőrzésre érvényesek, amint erre több ügyben is felhívta a munkáltatók figyelmét a Hatóság.

A munkahelyen a munkavállaló nem veszíti el a magánélethez való jogát, ugyanakkor e jog sem abszolút. A munkáltatónak törvényes érdeke és joga a munkavállaló személyes adatainak kezelése a munkaviszony által indokolt körben. A munkáltatói ellenőrzési jogkörhöz kapcsolódó adatkezelés az Mt. rendelkezéseiből, a munkaviszony természetéből fakadó adatkezelés, a munkáltatói érdekvédelem egyik eszköze. A munkaviszony időtartalma alatt a munkáltató gazdasági tevékenységének megfelelő működése érdekében a munkavállalók magánszférája bizonyos, pontosan körülhatárolt esetekben, garanciális követelmények megtartása mellett korlátozható. Ez a legitim érdekek alapján történő adatkezelés elválaszthatatlan annak korlátaival, azaz a munkáltató ellenőrzése és annak eszközei, módszerei nem járhatnak az emberi méltóság megsértésével, a munkavállaló magánélete nem ellenőrizhető. Másrészt a munkáltatónak be kell tartania a célhoz kötött és a tisztességes adatkezelés elveit.

Az Mt.-ben írt technikai eszközökkel való ellenőrzés a munkáltatói ellenőrzésnek csak akkor lehet jogszerű alapja, ha az alkalmazni kívánt technikai eszköz használata valóban és bizonyíthatóan a munkáltató jogszerű érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, és arányos a jogkorlátozással. Az Mt.-nek az előbb részletezett szabályai csak egy általános felhatalmazást nyújtanak, ennek tartalommal, részletszabályokkal való megtöltése a munkáltatóra hárul.

Különösen hangsúlyozandó minden esetben, hogy az ellenőrzés csak olyan mértékig terjedhet, mint ahogy arról a munkavállalókat a munkáltató előzetesen tájékoztatta. Az ellenőrzés pedig csak akkor jogszerű, ha előzetesen mind a használatra, mind az ellenőrzésre vonatkozóan a munkáltató részletes szabályozást határozott meg. Ezért a munkavállalók számára az ellenőrzés legfontosabb garanciája a megfelelő minőségű és részleteiben is kidolgozott előzetes írásbeli tájékoztatás, például belső szabályzat keretében. Ennek alapján a munkáltatónak előzetesen írásban tájékoztatnia kell a munkavállalókat az Infotv. 20. § (2) bekezdésében foglalt körülményekről. Amennyiben nem lehet az adott szerv vagy szervezet által üzemeltetett levelezőrendszert, internet elérést, illetve a mobiltelefont magáncélra használni, akkor a tájékoztatóban erre külön fel kell hívni a munkavállalók figyelmét. Tájékoztatni kell őket az ellenőrzés részletes szabályairól, így különösen annak menetéről, lépéseiről (a fokozatosságról), továbbá arról, ki jogosult az ellenőrzést lefolytatni és a munkavállaló mikor és milyen módon kérhet tájékoztatást az érintett technikai eszközökkel kapcsolatban folytatott ellenőrzésről.

A Hatóság a munkáltatói ellenőrzések körében a munkáltatók részéről proaktív magatartás tanúsítását támogatja, az utólagos munkáltató-munkavállalói jogok és kötelezettségek érvényesítésének tisztázottsága és az esetleges jogviták megelőzése érdekében. Az egyes munkahelyi adatkezelések, ügcsoportok esetében a Hatóság az alábbi „best practise”-eket, jó szabályozási gyakorlatokat alakította ki.

III.3.2.1 Az elektronikus kommunikáció ellenőrzése

Az elektronikus kommunikáció ellenőrzésének témakörében tipikusan előforduló beadványok, hogy a munkáltató előre nem határozta meg a céges e-mail használatának szabályait, és akár a munkaviszony fennállása alatt vagy annak megszűnését követően ellenőrizni akarja a kiküldött e-mailek tartalmát, például a munkavállaló részéről felmerülő jogszabálysértés miatt.

A Hatóság eddigi gyakorlata szerint az elektronikus levelezés ellenőrzése csak akkor alkalmazandó, ha az elengedhetetlenül szükséges és nincs lehetőség olyan hagyományos ellenőrzési módra, amely kevésbé hatol be a magánszférába. A levelezés ellenőrzésének végső eszköznek kell lennie, amikor más munkáltatói ellenőrzéssel minden valószínűség szerint nem érhető el eredmény. Az elektronikus levelezés ellenőrzésére mindig valamely jogszerű cél teljesítése érdekében kerülhet sor, így például bizonyítékok beszerzése. A levelezés cél nélküli, általános ellenőrzése ellentétes a hatályos jogszabályi követelményekkel.

Amennyiben nem lehet az adott szerv vagy szervezet által üzemeltetett levelező-rendszert magáncélra használni, akkor a megfelelő minőségű és részletesen kidolgozott előzetes írásbeli tájékoztatóban erre külön fel kell hívni a munkavállalók figyelmét. Amennyiben az e-mailek ellenőrzése elkerülhetetlen, úgy akkor előbb a forgalmi adatok elemzésére, ezt követően a meghatározott időintervallumban elküldött e-mailek ellenőrzésére kerülhet sor, majd csak legvégső esetben történhet meg az e-mailek tartalmának az ellenőrzése a munkáltató részéről. E-mailek ellenőrzése magával vonhatja a munkaviszony körébe nem vonható harmadik személyek személyes adatainak kezelését is, ezért különös körültekintéssel kell eljárni. Fontos kiemelni, hogy a magánjellegű levelek tartalmát a munkáltató a munkaviszonyból fakadó jogosultság érvényesítése során sem jogosult megismerni.

III.3.2.2. Az internet használat kontrollja

Az internet használat esetében az ellenőrzés helyett egyértelműbb és célravezetőbb eljárás, ha a munkáltató előre meghatározza, hogy mely oldalak elérését blokkolja és ennek megfelelően szűrőt állít be. Célszerű továbbá a munkavállaló rendelkezésére átadott internet jogosultságot azokra a weboldalakra korlátozni, melyek a munka elvégzéséhez valóban indokoltak. Amennyiben a munka jellege miatt a korlátozás nem megvalósítható, a munkáltató a munkavállaló által megnyitott oldalak listázását csak akkor teheti meg, ha az ellenőrzésről, illetve annak lehetőségéről előzetesen tájékoztatta a munkavállalót. A Hatóság szerint a megfelelő szabályozási gyakorlat az internet-használat ellenőrzésével kapcsolatban az, hogy kifejezetten és részletesen meg kell határozni, hogy az internetes elérést lehet-e és amennyiben igen, miként lehet magáncélra használni.

III.3.2.3. A mobiltelefonok ellenőrzése

A céges mobiltelefonok ellenőrzése esetében a munkáltatónak szintén előzetes tájékoztatójában meg kell jelölnie, hogy melyek a céges mobiltelefon használatának részletes szabályai. A munkáltató saját hatáskörében döntheti el, hogy milyen célokra engedi használni a céges mobiltelefont. A munkáltató részéről ugyanakkor jogosan merül fel az igény a céges mobiltelefon használatának ellenőrzésére – különösen, hogy általában a munkáltató fizeti a mobilszámlát –, erre akkor van lehetősége, ha az ellenőrzés lehetőségéről már előzetesen rendelkezett.

Az Mt. rendelkezései alapján a munkáltató jogosult a munkavégzés céljából rendelkezésre bocsátott céges mobiltelefonok használatának, költségének az ellenőrzésére is. A mobiltelefon többletköltségének elszámolása esetére a Hatóság által elfogadott gyakorlat az, ha a munkáltató kitakart formátumú hívásrészletezőt kér ki a mobilszolgáltatótól, amelyben a telefonszámok vagy azok utolsó számjegyei kitakart formában találhatóak.

III.3.2.4. GPS nyomkövető használata

A gépjárműbe szerelt GPS nyomkövető által közvetített adat a gépjárművet vezető, illetve az abban tartózkodó személy személyes adatának minősül.

A GPS által közvetített adatokból számos, a munkaviszonnyal össze nem függő adat is keletkezik, amely alkalmas lehet a munkavállaló személyiségi jogának megsértésére. A GPS alkalmazásánál is a munkáltatónak, mint adatkezelőnek kell megvizsgálnia azt, hogy igazolhatóan szükség van-e a munkavállaló pontos tartózkodási helyének ellenőrzésére. A GPS alkalmazását a Hatóság logisztikai célból javasolja alkalmazni, a jármű helyzetének a meghatározására kell szolgálnia, nem pedig a munkavállaló követésére.

III.4. Adatvédelmi ajánlások

2015. év során a Hatóság négy adatvédelmi tárgyú ajánlást bocsátott ki, melyeket az alábbiakban ismertetünk.

III.4.1. Ajánlás az előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeiről

A Hatósághoz érkező panaszok számottevő részét az állampolgárok a személyes adatok kezelésére vonatkozó előzetes tájékoztatás elmaradása vagy annak hiányosságai miatt nyújtják be. A személyes adatok kezelésére vonatkozó megfelelő előzetes tájékoztatásnak alapvető jelentősége van abban, hogy az adatalányok információs önrendelkezési jogukat tudatosan gyakorolhassák. Csak megfelelő előzetes tájékoztatás ismeretében képesek felmérni az adatalányok azt, hogy személyes adataik kezelése a magánszférájukra milyen hatással lesz és ennek tükrében az adatkezeléshez – amennyiben nem kötelező adatkezelésről van szó – hozzájárulásukat megadják-e vagy sem.

Az előzetes tájékoztatás alapjogvédelmi jelentőségét hangsúlyozza az is, hogy a személyes adatok kezeléséhez történő hozzájárulás csak akkor tekinthető jogszerűnek, ha az megfelelő tájékoztatáson alapul. Ezért nem tekinthető megadottnak a hozzájárulás olyan adatkezelési műveletekre nézve, amelyről az érintettet előzetesen nem tájékoztatták. Az előzetes tájékoztatás megfelelő szintje – tehát az adatvédelmi tájékoztató minősége és szakmai színvonala – az adatkezelők jogszerű adatkezelési gyakorlatának is egyik kulcstényezője.

A Hatóság az ajánlás kibocsátásával az adatkezelők jogszerű gyakorlatának kialakításához kívánt segítséget nyújtani. Az előzetes tájékoztatással kapcsolatban a Hatóság által legfontosabbnak tartott legfontosabb szempontok a következők:

- a) Az előzetes tájékoztatóval szembeni legfontosabb minőségi követelmény annak közérthetősége, olvashatósága és áttekinthetősége. Megszövegezésében kerülendő a szakzsargon vagy többszörösen összetett mondatok használata és nem fogadható el az a gyakorlat sem, mikor az adatkezelő pusztán szó szerint megismétli a vonatkozó jogszabályok szövegét, vagy a tájékoztatás kimerül a fogalmak definíciójában vagy az adatkezelési alapelvek felsorolásában. A Hatóság szerint követendő gyakorlat lehet a tájékoztatót táblázatos formában összefoglalni vagy kérdezz-felelek formában kialakítani.
- b) Az adatkezelő biztosítsa annak lehetőségét, hogy a tájékoztató folyamatosan elérhető és megtekinthető legyen. A tájékoztatót a honlap nyitóoldalán szükséges elérhetővé tenni. Amennyiben az adatkezelő az általános szerződési feltételeibe szeretné elhelyezni az adatvédelmi tájékoztatót, úgy elvárás, hogy azt a szövegben jól elkülönülve jelenítse meg.
- c) Az előzetes tájékoztatás Infotv. 20. § (2) bekezdése szerinti követelményei között mindenképp az adatkezelő megnevezése, az adatkezelés céljának és jogalapjának megjelölése szerepel. E követelmények alapján kiemелendő, hogy az adatkezelési tájékoztatóban a túl általános adatkezelési cél megjelölése nem elegendő.
- d) Hozzájáruláson alapuló adatkezelés esetén a hozzájárulást megalapozó tájékoztatónak egyértelműen ki kell mondania az adatszolgáltatás önkéntességét. A kötelező adatkezelések esetében pedig röviden utalni kell e jogalap sajátosságára, vagyis arra, hogy ez az adatkezelés az érintett hozzájárulásától független, mivel az adatkezelést a jogalkotó tör-

vényben határozta meg. Ebben az esetben az adatkezelési körülményeket tartalmazó jogszabályhelyekre is utalni szükséges.

- e) Az adatkezelési tájékoztatóban pontosan meg kell határozni a kezelt adatok körét. A bonyolultabb, összetettebb adatkezelés esetén az adatkezelés céljával egyidejűleg a kezelt adatok köréről is tájékoztatást kell nyújtani. Az adott személy akkor tudja felmérni azt, hogy az adatkezelés milyen hatással jár a magánszférájára, ha a kezelt adatok körét is látja – ennek alapján tudja megítélni azt, hogy az adatkezeléshez hozzájárul-e vagy sem.
- f) A tájékoztatóban szükséges annak részletezése, hogy az adatokhoz ki, milyen módon férhet hozzá, tehát felvilágosítással kell szolgálnia arról, hogy az adatokat milyen személyi kör jogosult megismerni. Ezzel összefüggésben szükséges arra is kitérni, hogy az adatokhoz hozzáférő személyek és szervezetek milyen adatkezelési műveleteket hajthatnak végre a személyes adatokkal kapcsolatban.
- g) A Hatóság fontosnak tartja az Infotv. 6. § (5) bekezdésén alapuló adatkezelésről szóló tájékoztatás teljesítését is. Az adatkezelőknek a tájékoztatóban külön pontban (címben, alcímben, fejezetben), más adatkezelési körülményektől elkülönítetten kell az érintetteket tájékoztatniuk az Infotv. 6. § (5) bekezdésén alapuló adatkezelésről. Ez ugyanis jelentősen korlátozza az érintettek információs önrendelkezési jogát, hiszen az Infotv. 6. § (5) bekezdése épp az érintett hozzájárulásának hiánya esetére teszi lehetővé az adatkezelést akkor, amikor az adatkezelőt felhatalmazza személyes adatok kezelésére. Mindezek alapján az adatkezelőtől elvárható, hogy adatkezelési tájékoztatójában közérthetően és világos módon magyarázza meg az adatalanyok részére, miért tartja úgy, hogy az adatkezeléshez fűződő jogos érdeke felülmúlja az adatalany érdekeit és jogait.
- h) Az adatkezeléssel összefüggésben az érintetteket megillető jogokról szóló tájékoztatásban az adatkezelőknek ki kell térni arra, hogy milyen elérhetőségen keresztül tudja az érintett kérelmét benyújtani, az adatkezelő mennyi időn belül tesz eleget a kérelemnek, hiszen az érintett mindenekeelőtt az adatkezelőnél tiltakozhat személyes adatainak kezelése ellen.

III.4.2. Ajánlás az évfolyam- és osztálytalálkozóok szervezéséhez kapcsolódó adatkezelésekről

Számos esetben azzal a rendszeresen visszatérő kérdéssel szembesült a Hatóság, hogy évfolyam- és osztálytalálkozó (a továbbiakban: osztálytalálkozó) megszervezéséhez az egykori diákok, hallgatók (a továbbiakban: diákok) elérhetőségi adatai hogyan ismerhetők meg, illetve kérhetőek ki jogszerűen az egykori oktatási intézménytől.

Tekintettel arra, hogy törvény nem ad felhatalmazást az oktatási intézménynek az osztálytalálkozó szervezése céljából az egykori hallgatók elérhetőségi adatainak továbbítására, így ehhez elvileg az érintett hozzájárulására van szükség az adatok kezeléséhez. Az érintett előzetes hozzájárulásának beszerzése a konkrét esetben ugyanakkor nem lehetséges, mivel hozzájárulás hiányában a kapcsolatfelvételhez szükséges adatok sem adhatóak át a szervezőknek.

A Hatóság fontosnak tartja azt, hogy az adatvédelmi rendelkezések az emberek privátszférájának védelmét szolgálják, mindeközben azonban ne eredményezzenek életszerűtlen helyzeteket.

Tekintettel arra, hogy sem jogszabályra, sem pedig az érintett hozzájárulására nem alapítható az adatkezelés, vizsgálандó az új jogalapok hivatkozhatósága. A Hatóság álláspontja szerint a konkrét esetben, mivel az érintett hozzájárulásának beszerzése előzetesen lehetetlen, az Infotv. 6. § (1) bekezdésének alkalmazhatósága mérlegelendő.

Az adatok továbbításának garanciális követelménye továbbá, hogy az oktatási intézmény meggyőződjön arról, hogy az adatokat igénylő fél valóban az egykori hallgatója, illetve annak az osztálynak, évfolyamnak az adatait kéri, amelynek egykor ő is tanulója volt. Ennek igazolására az intézmény nyilatkoztathatja az adatigényléssel hozzá forduló felet. Az Infotv. 6. § (1) bekezdésének alkalmazhatósága továbbá attól függ, hogy az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése és az egyén magánszférájának a korlátozása egymással arányban áll-e.

A Hatóság az összes körülmény mérlegelését követően arra az álláspontra helyezkedett, hogy az osztálytalálkozó szervezéséhez kapcsolódó adatkezelés speciálisnak tekinthető, azonban alkalmazható rá az Infotv. 6. § (1) bekezdése.

Az oktatási intézmények évfolyam- és osztálytalálkozóik szervezése céljából a szervezőnek kiadhatják az egykori hallgatók elérhetőségi adatait. A szervező csak olyan személy lehet, aki az adott osztály vagy évfolyam egykori hallgatója volt, ezt a tényt az oktatási intézmény köteles ellenőrizni az adattovábbítást megelőzően. Az intézmények az egykori diákok megfelelő tájékoztatása érdekében adattovábbítási nyilvántartást vezetnek az Infotv. 15. § (2) bekezdése alapján. A Hatóság felhívja a figyelmet arra, hogy a jogalap megléte még nem elégséges a jogszerű adatkezeléshez, ahhoz további garanciális követelményeknek kell megfelelni, így különösen biztosítani kell az érintetti jogok gyakorlását, valamint a célhoz kötött adatkezelés elvének érvényesülését.

III.4.3. Ajánlás az online adatok halál utáni sorsáról

Az ajánlásban foglaltak az olyan internetes szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások figyelmét kívánják felhívni a kialakult helyzetre, amelyek az érintettekkel kapcsolatos személyes adatokat azok előzetes hozzájárulása alapján kezelik. Ilyen szolgáltatásokat jellemzően az internetes közösségi oldalak, tartalomszolgáltatók, kommunikációt könnyítő szolgáltatások (chat, fórum, levelezés) és az online játékok nyújtanak.

Az Infotv. jelenleg nem tartalmaz arra vonatkozó rendelkezést, hogy mi az irányadó az olyan személyes adatok kezelésével kapcsolatban, amelyek egy elhunyt személlyel kapcsolatosak, de kezelésüket nem törvény írja elő, hanem az a személy hozzájárulásán alapulna, ha az még életben lenne (például egy közösségi oldalon való regisztrációját használva adta meg az adatokat). Személyes adatnak a természetes, tehát élő személyekre (az emberre) vonatkozó adatok minősülnek, ugyanakkor az adatok védelmének kötelezettsége az érintett személy halálával nem szűnik meg teljesen, az elhunyt adatainak kezelése, nyilvánosságra hozatala a leszármazók magánszférájára is befolyással lehet.

Az Infotv. jelenleg nem ad felhatalmazást arra, hogy az elhunyttal kapcsolatba hozható személyes adatok kezelését illetően az elhunyt hozzátartozói gyakorolhassanak bizonyos, a személyt életében megillető adatvédelmi garanciákat (például kezelt adatok törlésére, helyesbítésére való felszólítás). A Ptk. kegyeleti jogra vonatkozó intézkedései megteremtik arra a jogalapot, hogy a halott emlékének megsértése esetén a hozzátartozók, illetve a végrendeleti juttatásban részesítettek a bírósághoz forduljanak. A halott emlékének megsértését az elhunytat az életében megillető személyiségi jogok fényében kell vizsgálni. A Ptk. 2:43. §-a a személyiségi jogok között a személyes adatok védelméhez, továbbá

a képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jogot is megemlíti. A Ptk. által felhívott személyes adatok védelméhez fűződő jogot az Infotv. mint a jogterületet szabályozó norma tölti meg tartalommal, így ezek szerint az elhunyt személyét sértő adatkezelés esetén is megilleti az örökösöket és a hozzátartozókat a kegyeletsértés miatti bírósághoz fordulás joga.

A fentiek azonban csak a halott emlékét nyilvánvalóan sértő adatkezelések tekintetében ruházzák fel ezt a személyi kört a bírósághoz fordulás jogosultságával. Ezzel kapcsolatban a Hatóság azt az álláspontot képviseli, hogy a személyiségi jogok és személyes adatok védelmének társadalmi céljával nem lenne összeegyeztethető egy olyan szabályozás, amely kiterjesztené az elhunyt személyt megillető, az Infotv. által garantált jogokat annak hozzátartozóira és örököseire.

Az elhunyt személlyel kapcsolatban az internetes szolgáltatásokhoz regisztrált felhasználói fiókokban kezelt személyes adatok törlésének lehetőségére jelenleg nincs törvényi jogalap, így ezt legfeljebb akkor kérhetik a hozzátartozók, ha arra a szolgáltatás nyújtója a felhasználási feltételek között lehetőséget biztosít. Ennek az adja az alapját, hogy az online szolgáltatás nyújtása kapcsán egy szerződéses jogviszony jön létre a felhasználó és a szolgáltatás nyújtója között. A NAIH erre tekintettel felhívta a figyelmet, hogy az online szolgáltatás nyújtásának oka és azal együtt a létrejött szolgáltatási szerződés a felhasználó halálával együtt jellemzően megszűnik. A szolgáltatás nyújtásának megszűnésével együtt a személyes adatok kezelésének a célja is megszűnik, így az elhunyt személlyel kapcsolatos adatokat fő szabály szerint törölni kell.

A NAIH álláspontja, hogy szükséges lehet a jövőben egy olyan új, törvényen alapuló jogalap megteremtése, amely az egyes szolgáltatásokhoz kapcsolódó, az érintett hozzájárulásán alapuló adatkezeléseknél az elhunyt adatalanlyal kapcsolatban kezelt adatok megsemmisítésére, törlésére irányuló felhívás jogával ruházná fel a hozzátartozókat, illetve örökösöket. Ez azért lehet szükséges, mivel a szolgáltató jellemzően nem tudja ellenőrizni, hogy az érintett halálával a személyes adatok kezelésének jogalapja és így az adatkezelés célja megszűnt. Ez a jogosultság azonban nem foglalná magában az elhunyt személy felhasználói profiljához és így az abban tárolt magántitkokhoz (például: privát levelezések) való utólagos hozzáférés jogát.

Ideális esetben e jogukat a hozzátartozók kizárólag a hozzátartozói/örökösi minőség, illetve az érintett halálának hitelt érdemlő igazolása mellett gyakorolhatnák. A törlésre így csak abban az esetben kerülhet sor, ha a profil korábbi felhasználá-

lóját kétséget kizáróan be lehet azonosítani az általa korábban megadott személyes adatok és a hozzátartozók által szolgáltatott kérelemben foglaltak alapján és az egyezés teljes bizonyossággal megállapítható. A személyes adatok törlésére való felszólítás csak olyan adatokat érinthet, amelyek az elhunytnak még életében nyújtott szolgáltatáshoz kapcsolódnak, a szolgáltatás nyújtásán kívüli adatkezelésekre (például harmadik személy által az elhunytól közétett – nem kegyeletsértő – tartalom) az nem alkalmazható.

A NAIH az ajánlásban foglaltakra tekintettel felhívta az igazságügyi minisztert, hogy a megfogalmazott megállapítások mentén vizsgálja meg a lehetőségét egy olyan jogalap és eljárásrend kidolgozásának, amely a fentiekben megfogalmazott jogosultságokkal ruházná fel az elhunyt hozzátartozóit és örököseit az Infotv.-ben meghatározott alapelvek és előírások minél teljesebb érvényesülésének megteremtése érdekében.

III.4.4. Ajánlás az egészségügyi dokumentációk kiadása során felmerülő költségek viseléséről

A Hatósághoz több beadvány érkezett azzal a rendszeresen visszatérő kérdéssel kapcsolatban, hogy az egészségügyi szolgáltatóknál keletkezett egészségügyi dokumentációk kiadása során mekkora összegű másolási költség számítható fel.

Jogszabály nem szabályozza, hogy az egészségügyi szolgáltatóknak mekkora összegű költséget kell felszámolnia, amennyiben a beteg vagy az egyéb jogosult kéri az egészségügyi dokumentáció kiadását. Mind az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.), mind az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Eüak.) csak utal arra, hogy az egészségügyi dokumentációk kiadása során másolási költség számolható fel, annak összege azonban nem rendezett a jogszabályokban.

A Hatóság azt tapasztalta, hogy az egészségügyi intézmények, mint egészségügyi szolgáltatók belső szabályzataikban határozzák meg az egészségügyi dokumentációk másolási költségeit, amelyek nem egységesek, tekintettel a szabályozás hiányára, hanem intézményenként eltérőek, és igen különböző – esetenként meglehetősen magas – költségeket határoznak meg. Ennek az az oka, hogy nincs egy egységes jogszabály, amely az egészségügyi szolgáltatók másolással kapcsolatban felmerülő díjait pontosan meghatározná.

A Hatóság álláspontja szerint a jogbiztonság szempontjából az nem megfelelő gyakorlat, ha az egészségügyi szolgáltatók eltérő feltételekkel gyakorolják az egészségügyi dokumentáció kiadására vonatkozó kötelezettségüket, ezért a Hatóság az illetékes miniszter számára az alábbi ajánlást fogalmazta meg:

A Hatóság jogszabály megalkotását javasolja az egészségügyi dokumentáció másolásával kapcsolatban felmerülő költségek viseléséről, díjáról, amely alapján az egészségügyi szolgáltatók egységes díjszabályzatot tudnak kialakítani.

A vonatkozó jogszabály megalkotása során mérlegelni kell, hogy az egészségügyi dokumentációk másolása során felmerülő költség díjszabályzatának kialakításakor az egészségügyi szolgáltatók mekkora összegű anyagköltséget, munkabért, felhasznált energia költséget számíthatnak fel, oly módon, hogy az előírt díjakon túl az egészségügyi szolgáltatók már további összegeket ne számítsanak fel a kérelmező részére.

A Hatóság javaslata szerint az önköltségbe az anyagköltség, technikai költség és a munkavégzés költsége – abban az esetben, ha az adatigénylés teljesítése a munkaerőforrás nagymértékű igénybevételével jár – számítható be, azonban egyéb díj – például irattári kikeresési díj, ügyviteli díj – nem számítható fel. A Hatóság álláspontja szerint nem fizettethető meg érintettel például az ügyintéző munkabére, a felhasznált energia, valamint a költségtérítés amortizációs elemeket sem tartalmazhat. A Hatóság az olyan egyéb díjak, nyereségek felszámításával sem ért egyet, amelyek az egészségügyi szolgáltatók részére vagyoni nyereség elérését eredményezik az egészségügyi dokumentumokról készített másolás díjának megállapítása során.

A jogi szabályozás megalkotásáig a Hatóság az egészségügyi intézményeknek azt javasolta, hogy ezen ajánlásban megfogalmazott szabályokat alapul véve állapítsák meg az egészségügyi dokumentációk kiadása során felmerülő költségeket.

IV. Adatvédelmi Audit és BCR-ok

IV.1. Az adatvédelmi auditok tapasztalatai az állami szektor adatkezeléseinek auditálásánál

Az állami szektor adatkezeléseinek adatvédelmi megfelelőségének vizsgálatára több adatvédelmi audit irányult. A közzsférában lefolytatott adatvédelmi auditok közül kiemelendő a Miniszterelnökség megkeresésére lefolytatott adatvédelmi audit a társadalmi párbeszéd a jövő magyar internetéről keretében megvalósuló adatkezelés adatvédelmi jogi megfelelőségének elemzéséről, illetve a Köztársasági Elnöki Hivatal által kezdeményezett adatvédelmi audit a Köztársasági Elnöki Hivatal elobolygonk.hu oldalon folytatott aláírásgyűjtés, illetőleg online hírlevél szolgáltatás céljából végzett adatkezeléséről.

A két adatvédelmi audit sajátossága az volt, hogy a tényleges adatkezelési műveletek megkezdése előtt nyújtották be az adatkezelések koncepcióit adatvédelmi megfelelőségi elemzésre. A Hatóság mind a Miniszterelnökség, mind a Köztársasági Elnöki Hivatal döntését üdvözölte, mivel meglátása szerint jelentősen növelhető az adatvédelmi audit hatékonysága, ha azt az adatkezelés tervezésének olyan fázisában hajtják végre, amikor az egyes adatkezelési körülmények jelentős mértékben változtathatóak.

A fent említett két audit vonatkozásában is hasznos volt korai időpontban értékelni az adatkezelési koncepciót, hiszen a kezelt adatok köre és az adatkezelési műveletek ezáltal szabadon változtathatóak voltak, az adatkezelők a Hatóság észrevételeinek megfelelően módosíthatták az adatkezeléseket.

Ugyancsak előny az adatkezelési koncepciók auditálásánál, hogy az érintettek megfelelő tájékoztatásának érvényesülését a Hatóság még az adatkezelés megkezdése előtt értékelheti, ennek megfelelően az adatkezelési tájékoztató az adatkezelés folyamata során nem változik. Tekintettel arra, hogy az adatkezelési koncepciót a Hatóság az adatkezelés megkezdése előtt értékelte, megfelelően azonosításra került az adatfeldolgozók személye, illetve az adott adatkezeléshez igazodva határozhatta meg a Hatóság az adatfeldolgozói szerződés minimális elemeit.

A fentieket összefoglalva a Hatóság megállapította, hogy jelentősen növeli az adatvédelmi tudatosságot és a beépített adatvédelmi mechanizmusokat, ha egy adatkezelés tervezési fázisában értékelésre kerülnek az adatvédelmi kockázatok. Ennek megfelelően a Hatóság a fent említett két közigazgatási szerv eljárását követendőnek tartja, és úgy véli, hogy az állami szektorban az új adatkezelésekkel kapcsolatos koncepciókat (például: az Európai Unió pályázatok keretében megvalósuló adatkezelési koncepciókat) érdemes előzetesen adatvédelmi audit eljárásban értékelni.

IV.2. Az adatvédelmi auditok tapasztalatai a nem állami szektor adatkezeléseinek auditálásánál

A magánszektorban 2015-ben is több adatkezelő kezdeményezte a Hatóság audit szolgáltatását, a társaságok által folytatott adatkezelések nagyon eltérő sajátosságokat mutattak, ennek megfelelően a Hatóság az adatvédelmi audit értékelések átfogó bemutatása helyett az adatvédelmi auditok során tapasztalt leggyakoribb kockázatokat ismerteti.

Egyrészt a Hatóság több audit során is azt vizsgálta, hogy a benyújtott adatkezelés teljesíti-e a szükségesség-arányosság követelményét. Az adatkezelés e kritérium szerinti elemzésekor az adatkezelőknek az alábbi szempontokra kell figyelemmel lenniük:

- a rendszer működtetése szükséges-e a meghatározott cél eléréséhez (szükségesség), vagyis a rendszer használata elengedhetetlen-e az adatkezelési cél eléréséhez, vagy csupán annak kényelmes és költség-hatékony módja;
- a rendszer működtetése mennyire lesz hatékony az adott cél elérése érdekében (hatékonyság);
- a magánszférának a rendszer működtetéséből eredő korlátozása vajon arányban áll-e a várható előnyökkel (arányosság). Amennyiben viszonylag kisebb az előny, például a kényelem növekszik a rendszer működtetése által vagy az csak egy minimális költségmegtakarítást eredményez, akkor a magánszféra korlátozása nem arányos az elérendő célokkal;
- a kitűzött célt vajon el lehet-e érni a magánéletet kevésbé korlátozó módon (megfelelő alternatívák hiánya). Amennyiben egyes alternatív intézkedések ugyanolyan hatékonyak lennének a kitűzött célra tekintettel, a rendszer üzemeltetője köteles az alternatívák közül választani.

A Hatóság tapasztalatai szerint az auditra jelentkező adatkezelők az adatkezelés tervezése során nem mérik fel azt, hogy az adatkezelés megfelel-e a szükségesség-arányosság tesztjének. Ebből fakadóan az adatkezelés egyes körülményei (például a kezelt adatok köre vagy az adatokon végzett adatkezelési műveletek) sincsenek összhangban ezzel a követelménnyel.

A szükségesség-arányosság követelményével összhangban a Hatóság több audit során is arra a következtetésre jutott, hogy az adatkezelők a célhoz kötött adatkezelés elvét is csak részben teljesítik. Az adatkezelők ugyanis sokszor külön foglalják össze a kezelt személyes adatok körét és külön értékelik, milyen adatkezelési céljai vannak. A Hatóság szerint ez a megközelítés nem teszi lehetővé, hogy az egyes adatkezelési célok esetében az adatkezelő értékelni tudja, hogy teljesíti-e a célhoz kötött adatkezelés elvét, vagyis valóban csak a cél megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas személyes adatokat kezeli. A Hatóság egyik legfontosabb tapasztalata az adatvédelmi auditok során, hogy jelentősen növekszik az adatvédelem szintje egy adatkezelés során, ha az adatkezelési célokhoz külön-külön, tudatosan rendelik hozzá az annak eléréséhez elengedhetetlenül szükséges személyes adatokat.

Az adatkezelőknek nagyobb hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a szükségesség-arányosság szempontrendszer, valamint a célhoz kötött adatkezelés elve alapján tervezzék meg, illetve vizsgálják felül az adatkezeléseiket.

A Hatóság az audit értékeléseiben mindig kitért arra is, hogy az adatkezelőknek milyen követelményeknek kell megfelelniük az érintettek számára biztosított előzetes tájékoztatás során, illetve amennyiben az adatkezelők az audit során benyújtották az adatkezelési tájékoztatót, akkor a Hatóság ezt részletesen elemezte. Az audit eljárás alapvetően a Hatóság 2015. október 9-én kiadott ajánlásában foglaltakra is épült, (a Hatóság ajánlása az előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeiről) azonban figyelemmel volt az adatkezelés sajátosságaira is. A Hatóság tapasztalatai szerint az adatkezelési tájékoztatók csak részben feleltek meg az ajánlásban foglaltaknak, a Hatóságnak alapvetően a tájékoztató közérthetőségével, strukturáltságával és egyértelműségével kapcsolatban voltak észrevételei.

A Hatóság emellett több audit alkalmával is áttekintette az adatkezelők által benyújtott adatfeldolgozói szerződéseket, amelyekről azt tapasztalta, hogy nem feleltek meg maradéktalanul a Hatóság által elvárt minimumkövetelményeknek. A Hatóság meglátása szerint az adatkezelők elsődlegesen arra fókuszáltak, hogy a szerződések megfeleljenek a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseinek. Ennek következtében az adatfeldolgozói szerződések adatvédelmi szempontból hiányo-

sak voltak, mivel nem rendezték megfelelően például, hogy az adatfeldolgozás pontosan milyen személyes adatokra terjed ki, milyen kötelezettségei vannak az adatfeldolgozónak az érintett joggyakorlása esetén, vagy milyen módon is ellenőrzi az adatkezelő az adatfeldolgozót.

IV.3. A kötelező szervezeti szabályozás (binding corporate rules-BCR)

2015. október 1-jén hatályba lépett az Infotv. módosítása, amelynek következtében a törvény 8. § (1) b) pontja alapján harmadik országban letelepedett adatkezelő (adatfeldolgozó) részére történő adattovábbítás esetén a személyes adatok megfelelő szintű védelme biztosított, ha az adatkezelés, illetve adatfeldolgozás kötelező szervezeti szabályozásnak (binding corporate rules, a továbbiakban: BCR) megfelelően történik.

A BCR fogalmát az Infotv. 3. § 25. pontja határozza meg, a „kötelező szervezeti szabályozás: több országban, de köztük legalább egy EGT-államban is tevékenységet folytató adatkezelő vagy adatkezelők csoportja által elfogadott és a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) által jóváhagyott, az adatkezelőre vagy adatkezelők csoportjára nézve kötelező belső adatvédelmi szabályzat, amely a harmadik országba történő adattovábbítás esetén a személyes adatok védelmét az adatkezelő vagy adatkezelők csoportjának egyoldalú kötelezettségvállalása útján biztosítja.”

A BCR lehetővé teszi, hogy egy multinacionális vállalat EGT-térségben található tagja személyes adatokat továbbítson az EGT-térségen kívüli országokban található tagjai részére, oly módon, hogy az megfelelően a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK irányelv (a továbbiakban: Adatvédelmi Irányelv) 25-26. cikkeinek. A BCR-t alkalmazni kívánó vállalatcsoportnak a jóváhagyási eljárás során bizonyítania kell, hogy az általa megalkotott BCR biztosítja a személyes adatok megfelelő védelmét az egész vállalatcsoporton belül, illetve azt, hogy a BCR kötelező erejű és kikényszeríthető a csoport minden tagjára nézve a székhelyüktől függetlenül, illetve a munkavállalókra nézve is.

Az Infotv.-ben található definícióból következik, hogy amennyiben egy Magyarországon letelepedett adatkezelő (vagy adatkezelők csoportja) BCR alkalmazásával szeretné biztosítani a személyes adatok megfelelő szintű védelmét,

kérelemmel kell fordulnia a Hatósághoz, hogy jóváhagyja. A BCR Hatóság általi jóváhagyásának eljárási kérdéseit az Infotv. 64/A-64/C. §-ai rendezik.

Tekintettel arra, hogy a BCR jogi hátterét az Adatvédelmi Irányelv 26. cikk (2) bekezdése jelenti, az Európai Unió tagállamai ennek figyelembe vételével hozták meg nemzeti szabályaikat. Annak érdekében, hogy az Európai Unión belül a BCR jóváhagyására irányuló eljárást a tagállami adatvédelmi hatóságok egységes követelmények alapján bírálják el, az Adatvédelmi Irányelv 29. cikke szerint létrehozott Adatvédelmi Munkacsoport (a továbbiakban: 29-es Munkacsoport) több dokumentumot is kidolgozott. Az Infotv. vonatkozó rendelkezéseinek kiegészítéseként a Hatóság is ezeket alkalmazza a kötelező szervezeti szabályozás jóváhagyására irányuló eljárásai során. Ezek a munkadokumentumok a következők:

- a WP74, a 95/46/EK irányelv 26. cikk (2) bekezdésének alkalmazásáról a BCR vonatkozásában személyes adatok külföldre történő továbbítása esetén,
- a WP107, a tagállamok közötti együttműködési eljárást állapít meg a BCR-ok elfogadásával kapcsolatban,
- a WP108, egy ellenőrzőlistát tartalmaz, amelynek alkalmazásával a kérelmező meggyőződhet róla, hogy a megalkotott BCR tartalmazza a szükséges elemeket,
- a WP133, tartalmazza a BCR jóváhagyása iránti formanyomtatványt,
- a WP153, amely táblázatos formában foglalja össze, hogy mely elemeket és elveket kell tartalmaznia a BCR-nak,
- a WP154 meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia egy BCR-nak, illetve támpontot ad arra vonatkozóan, hogy milyen legyen a dokumentum szerkezete,
- a WP155, amely választ ad a BCR-ral kapcsolatos gyakran ismételt kérdésekre.

A NAIH az Infotv. valamint a fenti 29-es Munkacsoporti dokumentumok alapján megalkotta a BCR jóváhagyása iránti kérelem formanyomtatványát, amelyet az adatkezelők megfelelő tájékoztatása érdekében a jóváhagyási eljárás részletes leírásával együtt honlapján közzétett.

A Hatóság eljárása két típusú lehet attól függően, hogy az uniós együttműködési eljárásban vezető hatóságként vesz részt vagy sem. Az első esetben, amennyiben a WP 107-es dokumentumban található kritériumok alapján a NAIH-ot jelöli meg egy adatkezelő (vagy adatkezelők csoportja) vezető hatóságként, a Hatóságnak kell a többi tagállami hatósággal az egyeztetési eljárást (cooperation

procedure) lefolytatnia. Ha azonban másik tagállami hatóság a kijelölt vezető hatóság, a NAIH mint együttműködő vesz részt először a jóváhagyási eljárásban, hiszen a vezető hatóság továbbítja részére az egyeztetést követően elkészült BCR tervezetet véleményezésre. Ebben az esetben a Hatóság formális, Infotv. szerinti eljárása akkor kezdődik, amikor a vezető hatóság értesíti az adatkezelőt arról, hogy a BCR szövegét együttműködési eljárásban a 29-es Munkacsoporti dokumentumoknak megfelelőnek találták. Ekkor nyílik meg ugyanis a lehetősége az adatkezelőnek a nemzeti jóváhagyási eljárásokat – így a magyar Infotv. szerinti eljárást is – kezdeményezni.

Tekintettel arra, hogy a legtöbb tagállamban már hosszú ideje alkalmazható a BCR mint a személyes adatok megfelelő védelmét biztosító eszköz harmadik országba történő adattovábbítás esetén, a Hatóság megalkotott egy harmadik, egyszerűsített eljárási típust. Ez azon esetekben alkalmazható, amikor egy adatkezelő (vagy adatkezelők csoportja) olyan BCR jóváhagyása iránt nyújt be kérelmet a Hatósághoz, amelyet az Infotv. módosításának hatályba lépését – 2015. október 1-jét – megelőzően uniós szinten jóváhagytak. Ezt a tényt az adatkezelőnek a vezető hatóság által kibocsátott jóváhagyó döntés másolatával kell bizonyítania. Az ilyen típusú eljárások alkalmával a Hatóság további tartalmi módosításokat nem követel meg, hiszen a tagállami hatóságok együttműködési eljárásban együttesen megállapították, hogy a BCR megfelel a Hatóság által is alkalmazott 29-es Munkacsoporti dokumentumok által támasztott követelményeknek.

Az Infotv.-ben meghatározottakon, illetve a felsorolt munkacsoporti dokumentumokon kívül a BCR jóváhagyására irányuló eljárásra vonatkozóan alkalmazni kell a 20/2015. (VIII. 31.) IM rendeletet is, amely meghatározza a jóváhagyási eljárásért fizetendő igazgatási szolgáltatási díj mértékét, illetve a megfizetésére vonatkozó egyéb szabályokat. Ez alapján a kérelem benyújtását megelőzően kell megfizetni az igazgatási szolgáltatási díjat, amelyet a Hatóság által alkotott formanyomtatványon található adatokkal kell igazolni.

Az eljárás típusától függetlenül a kérelemhez minden esetben mellékelni kell a BCR szövegét angol és magyar nyelven, a 29-es Adatvédelmi Munkacsoport által elfogadott, és a WP 133-as dokumentumban található formanyomtatványt angol nyelven kitöltve, illetve amennyiben az adatkezelő rendelkezik ilyennel, a más EGT-állam adatvédelmi hatósága általi jóváhagyás igazolására szolgáló adatokat.

A jóváhagyás iránti eljárás eredményeként a Hatóság az Infotv. 64/C.§ (1) bekezdése alapján a kötelező szervezeti szabályozás jóváhagyásáról döntést hoz, és

az érintettek tájékoztatásának elősegítése érdekében a honlapján közzéteszi a BCR-t alkalmazó adatkezelő megnevezését.

A Hatóság azt tapasztalta, hogy az adatkezelők nagy érdeklődést mutatnak a BCR iránt – különösen a harmadikként tárgyalt, egyszerűsített típusú eljárásra vonatkozóan – hiszen az uniós szinten korábban jóváhagyott és az Európai Bizottság honlapján is megtalálható cégcsoportok nagy része Magyarországon is jelen van, és az Infotv. módosítása nyomán magára nézve is kötelezőnek ismerheti el és alkalmazhat BCR-t a Hatóság jóváhagyását követően. 2015-ben a Hatósághoz három BCR jóváhagyása iránti kérelem érkezett, amelyekre vonatkozóan a tárgyévben nem született döntés.

V. Információszabadság

Az információszabadság 2015-ben is kiemelt jelentőséggel bírt, a Hatóság a korábban kialakított gyakorlatot folytatta, emellett új kihívásokkal is szembesült. A klasszikus ügycsoportok közül továbbra is számos vizsgálat érintette az állami/önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok információszabadsággal kapcsolatos kötelezettségeit; ezen belül 2015-ben a Magyar Nemzeti Kereskedőház Zrt.³ és a Magyar Nemzeti Bank által alapított jogi személyek közzétételi kötelezettségének teljesítésére irányuló beadványokat is vizsgálni kellett.

Továbbra is élénk érdeklődés mutatkozott a közfeladatot ellátó szervek által megrendelt, közpénzből fizetett tanulmányok iránt, ezen adatigénylések megtagadása miatt többen kezdeményeztek vizsgálatot.⁴

Érdemi előrelépés az adatigénylések teljesítésével felmerülő költségek megállapításával kapcsolatban, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium Adóügyekért Felelős Államtitkársága állásfoglalásában rögzítette, hogy mivel az adatigénylés teljesítése közhatalmi tevékenységnek minősül az ÁFA-törvény alapján, kivételként kell kezelni az adatigénylések költségtérítésért felszámított díjat az ÁFA-kötelezettség alól.

V.1. Vagyonnyilatkozatok nyilvánossága, közzététele

A választott tisztségviselők által kötelezően tett vagyonnyilatkozatok nyilvánosságának kérdése időről-időre a két alapjogot érintő vizsgálatok gócpontjába kerül. 2015 elején egészen új kontextusban kellett a NAIH-nak foglalkoznia a vagyonnyilatkozatok nyilvánosságával, a személyes adatok védelméhez illetve az információszabadsághoz fűződő érdekek mérlegelésével. Számos önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati rendeletben kívánta elrendelni az önkormányzati képviselők, a polgármester, illetve az önkormányzat legalább többségi tulajdonában lévő gazdasági társaságok, illetve minden önkormányzati fenntartású

³ naih.hu/files/Infoszab_jelentes_NAIH-2015-4833-4-V.pdf

⁴ Lásd például a Magyar Olimpiai Bizottságot érintő vizsgálatot lezáró jelentést: naih.hu/files/Infoszab_allasfoglalas_NAIH-2015-4338-V.pdf

intézmény vezetője által kötelezően tett vagyonnyilatkozat honlapon való közzétételét.

Az Infotv. 37. § (1) bekezdésében (Infotv. 1. számú melléklet) meghatározott általános közzétételi listán túl a közfeladatot ellátó szervek vezetőinek lehetőségük van arra, hogy ezen adatkörön túl további közérdekű és közérdekből nyilvános adatokat tegyenek közzé honlapjukon, illetve az egységes közadatkereső rendszerben (www.kozadat.hu).

A NAIH minden esetben támogató véleményt adott azon szervezeteknek, akik az Infotv. 37. § (3) bekezdés szerinti egyedi közzétételi listára vonatkozó önkormányzati rendelet, utasítás megalkotása előtt – az Infotv.-nek megfelelően – kikérték a NAIH véleményét, és az általános közzétételi listában közzéteendő öt millió forintos értékhatárt elérő szerződések adatain túl, akár már a százezer forintot elérő szerződések adatait is közzé kívánták tenni honlapjukon.

A transzparencia iránti elkötelezettségnek azonban bizonyos esetekben a személyes adatok védelme szabhat gátat. A NAIH nem támogathatta azoknak a kezdeményezéseknek az elfogadását, ahol az önkormányzat képviselő-testülete a vagyonnyilatkozatok nyilvánosságra hozatalának módját, őrzését, megismerhetőségét önkéntes alapon akarta felülírni a törvényi szabályozás ellenében. Azzal, hogy az Infotv. 26. § (2) bekezdése kiegészült a közérdekből nyilvános személyes adatokra vonatkozóan a célhoz kötött terjesztés követelményével, az egységes joggyakorlat érdekében célszerű lenne a választott tisztségviselők vagyonnyilatkozatának közzétételét elrendelő szabályok törvényi szintű szabályozása is. Így Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény rendelné el a közzétételt a vagyonnyilatkozatok közérdekből nyilvános személyes adataira vonatkozóan.

Némely ügyben az önkormányzat a közérdekű adatok elektronikus közzétételéről szóló szabályzatában, illetve rendeletben kívánta elrendelni, hogy a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló 2009. évi CXXII. törvény 2. § (1) bekezdésében megjelölt személyek vagyonnyilatkozatát az érintettek hozzájárulása esetén az azonosító adatok kivételével közzétegyék [NAIH/2015/2294/4/V, NAIH/2015/538/2/V, NAIH/2015/2628/V].

A vagyonnyilatkozatok nyilvánosságával és közzétételével kapcsolatban a NAIH figyelmeztetett arra, hogy az egyes vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvényben meghatározott személyi körön túl, az önkormányzat rendeletben, – törvényi felhatalmazás nélkül – nem teheti kötelezővé a

vagyonnyilatkozat-tételt. Az Infotv. 5. § (1) bekezdés b) pontja értelmében ugyanis önkormányzati rendelet kizárólag törvényi felhatalmazás alapján rendelheti el a személyes adatok kezelését.

Szintén az Infotv. 5. § (1) bekezdése értelmében a nem nyilvános – bárki számára nem megismerhető – vagyonnyilatkozatok nyilvánosságra hozataláról sem rendelkezhet az önkormányzat.

A polgármester és az önkormányzati képviselők vagyonnyilatkozata Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 39. § (2) bekezdése, az Infotv. 26. § (2) bekezdésével összhangban – az azonosító adatokat kivéve – közérdekből nyilvános adatok, azokat bárki megismerheti.

A hozzájárulás, mint a nem nyilvános vagyonnyilatkozatok nyilvánosságra hozatalának jogalapja aggályos az érintettek információs önrendelkezési jogának tényleges érvényesülésével kapcsolatban.

Az Infotv. 5. § (1) bekezdése kimondja, hogy személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy ha azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli. Az Infotv. 3. § 7. pontja szerint a hozzájárulás az érintett akaratának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez. E meghatározásból következően a hozzájárulás érvényességének négy alapvető feltétele létezik: az érintettek cselekvőképessége, megfelelő és előzetes tájékoztatás, kifejezettség, valamint önkéntesség.

Az önkéntesség követelménye azt jelenti, hogy a hozzájárulást mindenfajta külső befolyástól mentesen kell megadni. Megkérdőjelezhető az önkéntesség például akkor, ha az adatszolgáltatás megtagadása esetén az érintettet hátrányok érhetik. A foglalkoztatás kontextusában így nehézségek merülhetnek fel az érintett hozzájárulásának önkéntes voltaival kapcsolatban, hiszen a munkáltató és az alkalmazott között alá-fölérendeltségi viszony van.

Tekintettel arra, hogy az Mötv. 39. § (2) bekezdése, az Infotv. 26. § (2) bekezdésével összhangban – az azonosító adatokat kivéve – közérdekből nyilvános adatoknak minősíti a képviselő és a polgármester (Mötv. 72. § (4) bekezdés) vagyonnyilatkozatában található adatokat, azokat bárki megismerheti.

A NAIH ebben az ügyben tájékoztatta az önkormányzatot, hogy támogatja a helyi népképviselői szervezetek döntéshozóinak közfeladatukkal összefüggő adatainak mind szélesebb körű nyilvánosságát, így a honlapon való közzétételt, a bárki számára ingyenesen, közérthető formában való megismerhetővé tételét is. Minden más, az önkormányzat által alapított szervhez, gazdasági társasághoz tartozó vezetők, foglalkoztatottak által tett vagyonynyilatkozat hozzájárulás alapján való közzétételével összefüggésben azonban a NAIH álláspontja szerint a hozzájárulás fogalmi eleme, az önkéntesség nem biztosítható az alá-fölérendeltségi viszonyokban.

A közfeladatot ellátó személyek, a képviselők és polgármesterek vagyonával kapcsolatos nyilvánosság kérdése újból és újból előhozza a vagyonynyilatkozatok bárki általi megismerhetőségének kérdését [NAIH/2015/4145/V]. A mandátum alatti vagyonosodás – ily módon a közpénzekkel való felelős gazdálkodás – nyilvánosság általi közvetett ellenőrzésének egy újabb aspektusa merült fel abban az ügyben, ahol a beadványozó a polgármester vagyonára vonatkozóan a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) által lefolytatott vizsgálat eredményét kívánta megismerni [NAIH/2015/3927/V].

A polgármester vagyonynyilatkozatának megismerhetőségére vonatkozóan – összhangban a NAIH-725-2/2013/V⁶ számú állásfoglalásával – a NAIH tájékoztatta a bejelentőt, hogy az Infotv. 3. § 6. pontjának és az Infotv. 26. § (2) bekezdésének megfelelően az Infotv. 39. § (3) bekezdése alapján a polgármester vagyonynyilatkozata közérdekből nyilvános, amelyet bárki számára megismerhetővé kell tenni. A polgármester vagyonára vonatkozóan, a NAV által lefolytatott vizsgálattal kapcsolatban azonban a NAIH álláspontja az volt, hogy az adóhatóság jogszerűen hivatkozott az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 53. § (1)-(2) bekezdéseire, melyek értelmében az adatok nem ismerhetők meg. Amennyiben azonban az adóhatóság vizsgálata tartalmaz olyan megállapításokat, amelyek a nemzeti vagyonra vonatkoznak, azokat az Infotv. 26. § (1) bekezdése értelmében bárki megismerheti.

5 <http://naih.hu/files/infoszab-allasfoglals-NAIH-725-2-2013-V.pdf>

V.2. Az adatigénylések teljesítésére és közzétételi kötelezettség teljesítésére vonatkozó régi-új gyakorlati kérdések

Az Infotv. 2015-ös módosításával kapcsolatban a NAIH mind a jogalkalmazóknak, mind a jogalkotóknak igyekezett iránymutatásokat adni annak érdekében, hogy az információszabadságot szükségtelenül ne korlátozzák.

Egyrészt maga az Infotv. módosításakor aktívan igyekezett a jogalkotót orientálni a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való alapjog érvényesülését segítő rendelkezések megfogalmazásával.⁶ Másrészt a törvényszöveg elfogadását követően a költségtérítésre vonatkozó végrehajtási rendeletet is véleményezte a NAIH, továbbá konzultációs beadványokra adott válaszaival segítette a helyes gyakorlat kialakítását.

V.2.1. Személyazonosításhoz kötheti-e a közfeladatot ellátó szerv az adatigénylés teljesítését?

A közérdekű és közérdekből nyilvános adatokat az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése, az Infotv. 26. § (1) bekezdése és az Infotv. 28. § (1) bekezdése alapján bárki megismerheti.

Az Infotv. 28. § (1) bekezdése értelmében „a közérdekű adat megismerése iránt szóban, írásban vagy elektronikus úton bárki igényt nyújthat be.” Az Infotv. új bekezdései szerint (29. § (1a) és (1b) bekezdések)

- a közfeladatot ellátó szerv részben vagy egészében megtagadhatja az adatigénylést, ha az adatigénylő egy éven belül azonos adatokra vonatkozóan adja be az adatigénylést, és az adatokban nem történt változás;
- illetve a közfeladatot ellátó szerv akkor is megtagadhatja a teljesítést, ha az adatigénylő nem adja meg nevét, nem természetes személy igénylő esetén megnevezését, valamint azt az elérhetőséget, amelyen keresztül vele a szerv felveheti a kapcsolatot.

Az Infotv. 28. §-ának módosított (2) bekezdése értelmében az adatigénylő személyes adatai csak annyiban kezelhetők, amennyiben az az igény teljesítéséhez, az igénynek a 29. § (1a) bekezdésében meghatározott szempont alapján való

⁶ Ezen álláspontok részletesen megismerhetők a honlapunkon: <http://naih.hu/jogi-szabalyozással-kapcsolatos-allasfoglalások.html>

vizsgálatához, illetve a másolatkészítésért megállapított költségtérítés megfizetéséhez szükséges. A személyes adatok ilyen célú kezelésének időhatárát az új rendelkezés 1 évben maximálja, azt követően az adatkezelés minden célja megszűnik, az adatok tárolása jogellenes adatkezelésnek minősül a továbbiakban.

E jogszabályi rendelkezésből az következik, hogy az adatigénylés benyújtásához nem szükséges, – és azt jogszabály sem írja elő – hogy az adatigénylő fél személyazonosságát igazolja az adatigénylés benyújtása során. Az adatigénylések teljesítése szempontjából továbbra is annak van jelentősége csupán, hogy az adatigénylés során az igénylő olyan elérhetőségi adatot adjon meg, amelyen keresztül kérdései érdemben megválaszolhatóak.

A NAIH a KiMitTud portál megkeresésére adott válaszában, akként foglalt állást, hogy az adatigénylő rendszeren keresztül benyújtott adatigénylések teljesítéséhez általában elegendő a KiMitTudos automatikus e-mail cím és a regisztráció során megadott név.

Az adatigénylés teljesítésének és a 29. § (1a) bekezdés szerinti adatkezelési cél megvalósításához szükséges személyes adatok a közfeladatot ellátó szerv kezelésében lesznek azáltal, hogy az igénylő megadja nevét és például e-mail címét, ezen adatok rögzítésén túli adatkezelési művelet, mint a személyazonosság megállapítása nem szükséges, így jogellenes adatkezelésnek minősülne [NAIH/2015/4710/2/V].

V.2.2. Elutasítható-e az ugyanazon adatigénylőtől származó egy éven belül azonos adatokra vonatkozó második adatigénylés, ha a közfeladatot ellátó szerv az első adatigénylést megtagadta?

A korlátozás NAIH által elfogadható célja: ha valaki megismerte az adatokat, és azokban változás nem történt, akkor az adminisztratív teher csökkentése érdekében azt ne kelljen ismételttel teljesíteni. A közfeladatot ellátó szerv hallgatása, az adatigénylés figyelmen kívül hagyása azonban továbbra is elfogadhatatlan, ezért az adminisztrációs engedmény továbbra is csak a korábban érdemben teljesített adatigénylésekre vonatkozatható.

Mindazonáltal a NAIH továbbra is arra buzdítja a közfeladatot ellátó szerveket, hogy ugyanazon adatkörre sorozatosan több adatigénylés érkezése esetén, célszerű az információkat a honlapon közzétenni és a későbbi esetleges adatigényléseket a link megjelölésével teljesíteni.

V.2.3. Az adatigénylések teljesítésének határideje mely időpontban kezdődik elektronikus úton benyújtott adatigénylések esetén?

Az Infotv. 2015. július 16-ától hatályos 29. § (1) bekezdése objektiválta az adatigénylések teljesítésére nyitva álló határidő kezdetét. Míg a korábban hatályos megfogalmazás szerint az igény teljesítésére nyitva álló határidő attól az időponttól kezdődött, mikor a közfeladatot ellátó szerv arról tudomást szerzett, addig a jelenleg hatályos rendelkezések alapján az igény beérkezéstől számított legrövidebb időn belül, de legfeljebb 15 napon belül kell teljesíteni az adatok megismerhetővé tételét.

A határidő kezdő időpontja tehát azon időpont, amikor az e-mail megérkezett a közfeladatot ellátó szerv e-mail fiókjába, függetlenül attól, hogy az munkanapra, munkaszüneti napra vagy igazgatási szünetre esik. Az igazgatási szünet ideje alatt érkezett adatigénylések teljesítését úgy tudja a közfeladatot ellátó szerv törvényes határidőn belül teljesíteni, ha az Infotv. 30. § (6) bekezdése szerinti szabályzatban, illetve az Infotv. 37. § (1) bekezdése alapján kötelezően közzétett általános közzétételi lista II/13. pontja szerinti tájékoztatóban olyan e-mail címet nevez meg, amelyet az igazgatási szünet alatt is figyel az arra kijelölt munkatárs.

V.2.4. A kötelezően elkészítendő szabályzatok

A vizsgálatok során számos esetben a NAIH azt tapasztalta, hogy az adatigénylések teljesítésével kapcsolatos hiányosságok, határidő-túllépések, egyéb szabálytalanságok a közfeladatot ellátó szervek azon mulasztására vezethetők vissza, hogy nem készítették el vagy a törvényszöveg átmásolásával alkották meg az Infotv. 30. § (6) bekezdése szerinti, a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályzatot.

A szabályzatok sokszor szó szerint tartalmazzák az Infotv. értelmező rendelkezéseit, vagy nem releváns szabályaira utalnak, így nem nyújtanak gyakorlati segítséget azokban a helyzetekben, amikor rövid határidőn belül kell megszervezni az adatok leválogatását, a másolatok elkészítését. A szabályzat megalkotásakor célszerű a szervezet egyedi jellemzőit is figyelembe venni, meghatározni a felelősöket és rögzíteni a belső határidőket, a sikeres adatszolgáltatás érdekében. A NAIH a korábbi adatvédelmi biztosi gyakorlatot is alapul véve az alábbi tartalmi elemeket javasolta a szabályzatokban:

- A szabályzat alkalmazási köre: a közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő közérdekű adatok, valamint közérdekből nyilvános adatok, köztük a közfeladatot ellátó szerv közszolgálati tisztviselőinek, munkavállalóinak közérdekből nyilvános adatainak igénylése.
- A közérdekű adatok megismerésével kapcsolatos feladatok ellátásával megbízott személy, szervezeti egység kijelölése, feladatainak meghatározása. Feladatai lehetnek konkrétak (a közérdekű adatigénylések megválaszolása) avagy koordinatívak. A közfeladatot ellátó szerv egyéb szervezeti egységeinek feladatai (különösen az informatikai részleg feladatai a kötelező közzététel alá eső adatok vonatkozásában).
- Az adatigények teljesítésének eljárási rendje: speciális ügykezelési rend vagy az általános ügykezelési rendhez képest egyes speciális szabályok megalkotása; annak a levelezési és elektronikus címnek, telefax számnak a meghatározása, amelyeken az igényeket fogadják; a szóbeli igények megválaszolhatósága; az írásbeli igények kezelése esetén: döntés arról, hogy egy beadvány közérdekű adatigénylésnek minősül-e (vö. Infotv. közérdekű adat fogalma), a nem megfelelő helyre érkezett igények továbbítása, a válaszadás belső határidői, figyelemmel az Infotv. 29. § (1)-(2) bekezdéseire, költségtérítés megállapítása; statisztika készítése (vö. Infotv. 37. § (6) bekezdés).

Az Infotv. 35. §-a alapján, amely az elektronikus közzétételre vonatkozik, szintén szabályzat alkotási kötelezettség terheli a közfeladatot ellátó szervezetet:

„(1) Az elektronikus közzétételre kötelezett adatfelelős szerv vezetője gondoskodik a 37. §-ban meghatározott közzétételi listákon szereplő adatok pontos, naprakész és folyamatos közzétételéről, az adatközlőnek való megküldéséről.

(2) A megküldött adatok elektronikus közzétételéért, folyamatos hozzáférhetőségéért, hitelességéért és az adatok frissítéséért az adatközlő felel.

(3) Az adatfelelős az (1) bekezdés szerinti, az adatközlő a (2) bekezdés szerinti kötelezettség teljesítésének részletes szabályait belső szabályzatban állapítja meg.”

Az elektronikus közzétételre tehát külön szabályzatot kell, illetve lehet alkotni, de ezek a rendelkezések szerepelhetnek egységes szerkezetben a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét rögzítő szabályzattal is.

V.3. Az információs szabadságot érintő konzultációs ügyek

2015-ben is számos közfeladatot ellátó szerv fordult megkereséssel a NAIH-hoz, iránymutatást kérve jogértelmezési kérdésekben.

V.3.1. A KEHI-jelentések nyilvánossága

A megkeresések közül kiemelt jelentőségű az Alkotmánybíróság megkeresése, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (a továbbiakban: KEHI) jelentéseinek nyilvánosságával kapcsolatban.

A testület munkáját, annak kérésére a Hatóság az álláspontjának ismertetésével segítette, tájékoztatást nyújtva a KEHI vizsgálatainak információs szabadsággal kapcsolatos tapasztalatairól.

Már az adatvédelmi biztosi vizsgálatok is rámutattak arra, hogy míg a közpénzek nyilvánosságát biztosító törvényi garanciák szélesedtek, addig a közpénzek felhasználását ellenőrző KEHI tevékenységét a közvélemény mégsem vagy alig ismerhette meg, mivel a KEHI-re vonatkozó részletszabályok, az elnökei által kiadott szolgálati titokkörüi jegyzékek nem szolgálták a transzparencia érvényesülését [ABI-2302/H/2005].

A NAIH a vizsgálati során azt tapasztalta, hogy a 2005 decemberében lezárt átfogó adatvédelmi biztosi vizsgálatok eredményeként kibocsátott ajánlás megállapításaihoz képest nem történt érdemi változás a kormányzati ellenőrzési szerv és a nyilvánosság viszonyában.

A KEHI-jelentések nyilvánosságával kapcsolatos vizsgálati ügyben [NAIH/2015/235/5/V, előzmény: NAIH-2439-5/2014/V] a KEHI azzal érvelt, hogy a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 11. § (1) és (3) bekezdései alapján az általa elrendelt minden vizsgálata a Kormány, a miniszterelnök, vagy a kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős miniszter döntése alapján történik, azaz az adatkezelés célját ők határozzák meg, az adatkezelésről való döntést ők hozzák meg. Mindezekre tekintettel álláspontja szerint a KEHI az általa készített ellenőrzési jelentések tekintetében nem minősül az Infotv. 3. § 9. pontja szerinti adatkezelőnek.

A fentiekből a KEHI szerint az következik, hogy a Hivatal ellenőrzési jelentései a vizsgálatot elrendelő szerv vagy személy Infotv. 27. § (5) bekezdése szerinti dön-

tés-előkészítő adatának minősülnek, ezért a keletkezésüktől számított tíz évig nem nyilvánosak. A vizsgálatot elrendelő szerv vagy személy dönt ugyanis arról, hogy a KEHI ellenőrzési jelentése alapján milyen intézkedéseket tesz.

A NAIH az ügyben az alábbiak szerint érvelt:

A Korm. rendelet 35. § (1) bekezdése alapján „*a Hivatal által készített jelentés nyilvánosságára az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény, valamint az egyes titokfajtákra vonatkozó törvények rendelkezései irányadóak.*”

Az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti közérdekű adatok tekintetében a Hatóság gyakorlatában a „*közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő*” fordulat kizárólag azt jelenti, hogy a kért adatokat tartalmazó dokumentumok az adott szerv adatbázisában, illetve nyilvántartásában fizikailag rendelkezésre állnak. A közérdekű adatigénylések teljesítése kapcsán a közfeladatot ellátó szerv adatkezelői minősége nem függ az Infotv. 3. § 9. pontja szerinti feltételek teljesítésétől, nem szükséges tehát, hogy az adott szerv döntsön az adatok sorsáról, illetve meghatározza az adatkezelés célját.

A közfeladatot ellátó szerv számára rendelkezésre álló, birtokában lévő közérdekű adatok tekintetében tehát a szerv az adatokat kezelő közfeladatot ellátó szervnek minősül és az Infotv. 26. § (1) bekezdés kötelezettjének tekintendő akkor is, ha esetleg az adott dokumentum megalkotására, illetve az annak alapjául szolgáló eljárás lefolytatására más szerv vagy személy adott utasítást.

Adatkezelő és adatfeldolgozó viszonyról az információszabadság érvényesülése tekintetében általánosságban nem beszélhetünk, utóbbi relációt kizárólag az Infotv. 3. § 2. pontja szerinti személyes adatok kezelése, illetve feldolgozása tekintetében kell megkülönböztetni, az Infotv. is csak utóbbi vonatkozásban tartalmaz eltérő rendelkezéseket az előbbi két funkciót betöltő személyekre nézve. Az adatkezelő és az adatfeldolgozó közötti különbségtétel a személyes adatokkal összefüggésben végzett adatkezelés alapfogalmai közé tartozik. Utóbbi megkülönböztetés azért sem érvényesülhet a közérdekű adatok vonatkozásában, mert az adatkezelés alapelveihez (például a célhoz kötöttség követelménye), az adatkezelés jogalapjához, illetve az érintett jogainak (például tájékoztatáshoz való jog) érvényesítéséhez hasonlóan szorosan a személyes adatokon végzett adatkezeléshez kapcsolható fogalmakról beszélhetünk.

A fentiek alapján a KEHI akkor is az adatokat kezelő közfeladatot ellátó szervnek minősül a kezelésében lévő (fizikailag rendelkezésre álló, nyilvántartásá-

ban bármilyen formában fellelhető) ellenőrzési jelentésekben szereplő közérdekű adatok tekintetében, ha az ellenőrzés lefolytatásáról más szerv vagy személy döntött, illetve adott erre nézve utasítást, és a KEHI a kormányzati döntés meghozatalára nem jogosult.

Az adatkezelő fogalmával kapcsolatban tett megállapításokat a NAIH a honlapon megismerhető teljes állásfoglalás tartalmazza: naih.hu/files/Infoszab_allasfoglalas_NAIH-2015-6986-2-V.pdf

A Korm. rendelet 5. §-a alapján *„a kormányzati ellenőrzés az ellenőrzött szerv szervezetétől függetlenül működő, elsősorban a közpénzek felhasználását, a nemzeti vagyonnal való gazdálkodást, annak megóvását, a közfeladatok hatékony, gazdaságos és eredményes ellátását vizsgáló tárgyilagos, tényfeltáró, következtetéseket levonó és javaslatokat megfogalmazó ellenőrzési vagy tanácsadó tevékenység.”*

Az Infotv. 27. § (5) bekezdése alapján *„a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adat a keletkezésétől számított tíz évig nem nyilvános. Ezen adatok megismerését – az adat megismeréséhez és a megismerhetőség kizárásához fűződő közérdek súlyának mérlegelésével – az azt kezelő szerv vezetője engedélyezheti.”*

A fentiek alapján kizárólag a közfeladatot ellátó szerv saját feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatalára irányuló eljárásán belül beszélhetünk döntés megalapozását szolgáló adatokról. A közigazgatás működésének sajátosságaiból adódóan sok esetben fordulhat elő, hogy egy adott szerv eljárása, annak eredménye egy másik szerv döntését, intézkedését segíti elő, illetve annak alapjául szolgál. A 2015. október 1-je előtti szabályozásban a döntés-előkészítő adat csak az adott szerv (feladat- és hatáskörébe tartozó) döntése meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített adat lehetett. A döntés megalapozását szolgáló adat e minősége továbbá kizárólag a konkrét döntéshozatali eljáráshoz való kapcsolata révén állhatott fenn. [21/2013. (VII. 19.) AB határozat]

Az információszabadság indokolatlan és aránytalan mértékű korlátozását jelentené azonban, ha utóbbi szerv döntését megelőző eljárásának eredményét általánosan ne lehetne bárki által megismerni az Infotv. 27. § (5) bekezdésére hivatkozva.

Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az információszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni. *„Egy demokratikus társadalomban tehát a*

közérdekű adatok nyilvánossága a főszabály; ehhez képest a közérdekű adatok nyilvánosságának korlátozását kivételnek kell tekinteni.” [12/2004. (IV.7.) AB határozat, ABH 2004, 217. 221.]

A KEHI eljárásában — a fenti szűk értelmezésnek megfelelően — kizárólag azok az adatok minősülhetnek döntés megalapozását szolgáló adatoknak, amelyek a KEHI ellenőrzésének lefolytatása során a KEHI készít vagy rögzít, és amelyek a KEHI alkalmazottainak befolyástól mentes köztisztviselői munkájának ellátásához szükségesek. Utóbbival kapcsolatban a Hatóság megjegyezte, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában az adat *„belső használatra szánt”* jellege elválaszthatatlan annak döntés-előkészítéssel kapcsolatos voltától. *„A belső használatra szánt munkanyagok, emlékeztetők, tervezetek, vázlatok, javaslatok, a szervezeten belül váltott levelek, általában a döntés-előkészítés körében alkotott iratok, amelyek nyilvánosságra hozatala jelentősen hátráltathatja a köztisztviselőket feladataik teljesítésében, rendszerint mentesek a nyilvánosság alól.”* [34/1994. (VI. 24.) AB határozat]

A jogosult szerv részére a Korm. rendelet 35. § (1) bekezdése alapján felterjesztett ellenőrzési jelentés már az eljárás produktuma, eredménye, amelynek adatai már nem minősülhetnek döntés megalapozását szolgáló adatoknak arra hivatkozva, hogy a jelentés egy további szerv döntését alapozhatja meg. Miután az ellenőrzési jelentés tervezetének a Korm. rendelet 33. §-ában foglaltak szerinti egyeztetése lezárult, és a jelentést felterjesztették az ellenőrzést elrendelő szerv vagy személy részére, a KEHI eljárása lezártnak tekinthető, amelyet követően kizárólag olyan adatok esetében beszélhetünk döntés megalapozását szolgáló adatokról, amelyek utóbbi dokumentum megszületését segítették elő, annak alapjául szolgáltak, de a felterjesztett jelentésben nem szerepelnek. (Utóbbi adatok esetében sem mellőzhető azonban a dokumentumok tartalmi vizsgálata, csupán formális szempontokra hivatkozva az információszabadság nem korlátozható.)

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a szó szoros értelmében nem is beszélhetünk a KEHI eljárása és ellenőrzési jelentése tekintetében döntéshozatali eljárásról sem. Az ellenőrzési jelentés a Korm. rendelet 32. § (1) bekezdés i) pontja alapján *„ellenőrzési megállapításokat és javaslatokat”* tartalmaz, az ellenőrzés lefolytatásának célja tehát nem *„döntés meghozatala”*, hanem az ellenőrzés tapasztalatainak, megállapításainak rögzítése, illetve javaslatok megfogalmazása.

Fontos kiemelni továbbá, hogy a KEHI a közpénzek felhasználását, illetve a nemzeti vagyonnal való gazdálkodást ellenőrzi, ezért a KEHI ellenőrzéseivel kapcsolatban fokozottan felmerül az információszabadság igénye. A közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alapvető jog egyik legfontosabb indoka ugyanis a köz-

pénzek felhasználása átláthatóságának a biztosítása. Az állampolgároknak nem áll módjában a közpénzzel gazdálkodó szervezeteket folyamatosan ellenőrizni. A szakszerű és rendszeres ellenőrzés az állam megfelelő szerveinek feladata, melyek egyben az állampolgárok tájékozódását is segítheti. A pénzügyi vizsgálati jelentések eltitkolásával lehetetlenné válna a közfeladatot ellátó szervek, ezen belül pedig az ellenőrök ellenőrzése.

A KEHI blanketta megtagadási okként kezelte az Infotv. 27. § (5) bekezdésre való hivatkozást, amely a döntés megalapozásául szolgáló adatok nyilvánosságával kapcsolatban született AB-értelmezés fényében elfogadhatatlan. A NAIH is következetesen beépíti a vizsgálatok eredményeként meghozott állásfoglalásaiba azon értelmezést, hogy az Infotv. 27. § (5) bekezdésének alkalmazásakor közfeladatot ellátó szerv részletesen indokolni köteles, hogy pontosan milyen folyamatban lévő eljárásban meghozandó döntés megalapozását szolgálja a kiadni kívánt közérdekű adat, másrészt azt is, hogy a közérdekű adat kiadása mennyiben befolyásolja a szóban forgó döntés meghozatalát, vagyis, hogy az megghiúsítaná-e a döntés hatékony végrehajtását vagy ellehetetlenítené-e az illetéktelen befolyástól mentes, független, hatékony közzolgálati tisztviselői munkát [12/2004. (IV. 7.) AB határozat, ABH 2004, 217, 226–227.].

A NAIH álláspontja szerint nem fogadható el a jelentések egészének eltitkolása azon alkotmánybírószági értelmezés alapján sem, amely szerint „*a dokumentum egésze – a tartalmától függetlenül – nem minősíthető döntést megalapozó adattal*” [21/2013. (VII. 19.) AB határozat]. A NAIH álláspontja szerint az államszervezet részeként működő közfeladatot ellátó szerv tevékenysége átláthatatlanná válik azáltal, hogy még a 10 év letelte után sem hozzák nyilvánosságra a jelentéseket. A KEHI jelenlegi honlapján kizárólag egy jelentés érhető el, amely közvetlenül a döntés meghozatalát követően került fel.⁷

Az Alkotmánybíróság a 6/2016 (III. 11.) AB határozatában a NAIH véleményének kikérését követően az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján lefolytatott eljárásában megsemmisítette a Fővárosi Ítéletábrla 8.Pf.20.594/2014/6. számú ítéletét, mivel a támadott ítéletben a bíróság a közfeladatot ellátó szervezeteknek az Infotv. 26. § (1) bekezdése szerinti általános érvényű kötelezettségét megszorítóan értelmezte azzal, hogy az Infotv. 3. § 9. pontja szerinti – a jogalkotó által a személyes adatok kezelésére koncentráltan definiált, az adat kezelésének célját meghatározó – adatkezelőkre korlátozta. A támadott ítélet alapján nem volt megállapítható, hogy az alapügyben a KEHI-jelentés tartal-

⁷ http://kehi.kormany.hu/download/a/51/c0000/NCTA_jelentes.pdf

mát is vizsgálta volna a bíróság, tehát nem a Jelentés tartalmi vizsgálata alapján vonták le azt a következtetést, hogy a Jelentés egésze nyilvánosságkoriátózás alá esik, konkrétan döntés megalapozására szolgál, s az adatszolgáltatás-megtagadás az Infotv. 27. § (5) bekezdése szerinti jogcíme az egész Jelentés vonatkozásában valóban fennáll. Az AB harmadrészt azért is alaptörvény-ellenesnek minősítette az ítéletet, mert nem vizsgálta, hogy az adatigénylő által kért Jelentés (vagy annak egy része) konkrétan milyen döntés megalapozására szolgált, hanem e nélkül a Jelentés egészét érintően elfogadta, hogy döntés megalapozását szolgáló adatnak minősült.

V.3.2. A kirendelt védők nevének és a kirendelések számának megismerhetősége

Az Igazságügyi Minisztérium is állásfoglalást kért a NAIH-tól az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt folyamatban lévő Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary (no. 18030/11) ügyben, amely a Magyar Helsinki Bizottság 2009. augusztus 18-i adatigénylésével kapcsolatban jutott el Strasbourgig. A Magyar Helsinki Bizottság adatigényléssel fordult a Hajdú-Bihar Megyei Rendőrkapitánysághoz és a Debreceni Városi Rendőrkapitánysághoz, amelyben kikérte azon ügyvédek nevét, akiket 2008-ban kirendeltek, továbbá név szerinti bontásban a kirendelések számát is.

A Debreceni Városi Bíróság az adatok nyilvánossága mellett döntött, mivel azokat közérdekből nyilvános személyes adatnak minősítette. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság azonban már olyan tartalmú döntést hozott, hogy a kirendelt védő nem minősül közfeladatot ellátó személynek, így az adatok személyes adat minősége miatt azokat nem lehet kiadni. Ezen ítéletet a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága helyben hagyta. Ezt követően fordult a Magyar Helsinki Bizottság az EJEB-hez. A NAIH szakmai álláspontját az adatvédelem és az információszabadság határterületével, a két jog ütközését feloldó területtel, a közérdekből nyilvános személyes adatokkal kapcsolatban ismertette a kormánnyal.

Az adatigénylés dátumára tekintettel az akkor hatályos, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseit értelmezte a konkrét adatigénylés fényében. A közérdekből nyilvános személyes adatokkal kapcsolatban mind a mai napig vitás helyzeteket szokott okozni a jogalkalmazók számára a személyi kör, a közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörben eljáró személyek körének meghatározása, így ezen állásfoglalás – bár már nem hatályos jogszabály alapján – de tartalmát tekintve iránymutató lehet a jövőre nézve is.

Állami, önkormányzati feladat, jogszabályban írt egyéb közfeladat ellátása során az Avtv. 19. § (4) bekezdésében meghatározott személyek, mint az állam képviselői lépnek fel, tevékenységük révén az állam, a közhatalom cselekszik, nyilvánul meg. Az erre vonatkozó ismeretek, adatok tehát alapvetően nem tekinthetők a közfeladatot ellátó személyek magánszférájához tartozó, védendő adatoknak, így e személyeknek – az adott jogviszony létesítésével – számolniuk kell azzal, hogy a közfeladataikkal összefüggő személyes adataik nyilvánosságra kerülhetnek. Az Avtv. 19. § (4) bekezdésében érintett alanyi kör: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy, és az egyéb, közfeladatot ellátó személy. (...)

Az „*egyéb, közfeladatot ellátó személy*” fogalma alá egyértelműen az önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező, egyszemélyes intézményként működő állami, önkormányzati tisztségviselők (például a köztársasági elnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke, a Kúria elnöke, az Állami Számvevőszék elnöke, a Magyar Nemzeti Bank elnöke, a miniszterelnök, a miniszterek, a legfőbb ügyész, az alapvető jogok biztosa és helyettesei, polgármester, jegyző, stb.) tartoznak. Az e funkciót betöltő személyek a címzettjei az állami, helyi önkormányzati feladatoknak, illetve hatásköröknek; és személyükben kötelesek helytállni a rájuk vonatkozó adatok kiszolgáltatásáért.

Számos konkrét esetben azonban korántsem egyértelmű, hogy valamely adat az érintett közfeladatával összefüggő adata-e, vagy sem, illetve ha egy személy tevékenységei összessége nem is tartozik az állam/önkormányzat, más közfeladatot ellátó szerv nevében cselekvésnek, lehet olyan „*megbízása*”, feladata, amely kiválik ily módon az általános tevékenységek közül. (...)

Az Alkotmánybíróság 6/1998. (III. 11.) számú határozatában leszögezte, hogy a védelemhez való jog tényleges, hatékony érvényesülése a büntetőeljárás rendszer alkotmányosságának elengedhetetlen feltétele. (...)

A kirendelt védő, – akinek neve nyilvánosságát az akkor hatályos ügyvédekről szóló törvény is elrendelte – a védelemhez való jog érvényesülése érdekében egy közfeladatot ellátó szerv képviselőjében jár el, így nevének és az állam által ráruházott feladataival kapcsolatos adatoknak a nyilvánossága nem sértheti magánszféráját. A kirendelések számának nyilvánossága kapcsán az üzleti titok sérelme sem merülhet fel, hiszen a központi költségvetés terhére kifizetett támogatások, juttatások közérdekből nyilvános adatoknak minősülnek még akkor is, ha természetes személy a kifizetés jogosultja.

VI. A Hatóság jogalkotással kapcsolatos tevékenysége

A Hatóság Alaptörvényben meghatározott rendeltetése a személyes adatok védelméhez és a közérdekű, valamint a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése. A jogérvényesülés feltételrendszerének egyik alapvető eleme a jogi szabályozás, ezért az információs alapjogok érvényesülését elősegítő szabályozási környezet fenntartásában, fejlesztésében való közreműködés mindig is a Hatóság prioritásai közé tartozott. A Hatóság feladata a jogi szabályozási folyamatok figyelemmel kísérése, a jogszabály-előkészítést végző szervekkel és személyekkel való párbeszéd, valamint az információs alapjogok érvényesülését elősegítő javaslatok kidolgozása és közérthető megfogalmazása. Ez a gyakorlatban elsősorban követő, reagáló jellegű tevékenység, azaz főként a jogszabály-előkészítési eljárások (a jogszabálytervezetek közigazgatási egyeztetését és a törvényalkotás munkájának) figyelemmel kísérését és a jogi szabályozási tervezetek véleményezését takarja, amit a Hatóság jogi szabályozási kezdeményezései egészítenek ki.

A jogalkotás éves volumenére, továbbá a szabályozásra kerülő tárgykörök kiválasztására a Hatóságnak kevés ráhatása van, hiszen ezeket elsősorban a társadalmi szabályozási igények és szakpolitikai megfontolások határozzák meg. Ezért a Hatóságnak a jogalkotással kapcsolatos ügyekre fordított szakértői erőforrásait allokálva alkalmazkodnia kell a jogalkotás intenzitásának éves, valamint a rövidebb időtávú változásaihoz. Az utóbbi években kiadott állásfoglalások számait a következő táblázat mutatja jogforrási szint szerinti bontásban. Az egyes jogszabályok megalkotásának folyamata során több lépcsőben, illetve több alkalommal is sor kerülhet állásfoglalás, vélemény kibocsátására, ezért a jogszabály-véleményezések ügyszáma és az állásfoglalások száma eltér.

A jogi szabályozással kapcsolatos állásfoglalásaink száma jogforrási szint szerinti bontásban

Jogforrás/év	2013	2014	2015
Törvény	86	33	79

Kormányrendelet	89	63	133
Miniszteri rendelet	92	85	126
Kormányhatározat	28	21	61
Egyéb (országgyűlési határozat, utasítás, stb.)	15	7	27
Összesen	310	210	426

A jogszabály-véleményezésekben tett érdemi észrevételek statisztikája

Észrevételek jellege	Észrevételek száma
Adatvédelemmel kapcsolatos	298
Információszabadsággal kapcsolatos	53
Egyéb	137
Összesen	488

Látható, hogy 2015-ben jelentősen nőtt az ügyszám és az állásfoglalások száma az előző évhez képest. Ami e tevékenység rövidebb időtávú változásait illeti, a törvényalkotás munkájának figyelemmel kísérése évente a tavaszi és őszi ülésszak idején jelent feladatot és az adatok több évre visszamenően azt bizonyítják, hogy a kormányzati jogszabály-előkészítési tevékenység az év utolsó hónapjaiban felélénkül. A 2015-ös ügyeink közül az Infotv. módosítás és a nagy állami projektekhez kapcsolódó jogi szabályozások előkészítése emelhető ki.

VI.1. Az Infotv. módosítása

Az Infotv. tartalmazza a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog alapvető szabályait, ezért az Infotv. 2015-ös módosítását illeti az első hely, amikor a Hatóság jogalkotással kapcsolatos tevékenységéről beszámolunk. E törvénymódosítás volt az Infotv. első nagyobb terjedelmű, részben koncepcionális jellegű korrekciója és valószínűleg az utolsó nagyobb módosítás azelőtt, mielőtt a személyes adatok védelmének szabályozása egységes uniós rendeleti szabályozást nyer Európában. Az elmúlt évek során a Hatóság több alkalommal kezdeményezte a törvénymódosítást és szakmai javaslatot is készített hozzá (amit az előző évi országgyűlési beszámolóink ismertett), ezért azt lehetne mondani, hogy a jog-

alkotással kapcsolatos proaktív tevékenységeink mintapéldája, ám ez mégsem fedné teljesen a valóságot, a következők miatt:

- A törvénymódosítás közvetlen előzménye az Alkotmánybíróság 4/2015. (II. 13.) AB határozata volt, amely hivatalból eljárva megállapította: mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség állt fenn annak következtében, hogy a közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adat minősítése esetén a jogalkotó nem biztosította, hogy e nyilvánosságkorlátozással szemben a közérdekű adatok megismeréséhez való alapvető jogot közvetlenül, az adatminősítés tartalmi felülvizsgálatát jelentő eljárás útján érvényesíteni lehessen. Az Alkotmánybíróság határidő tűzésével felszólította az Országgyűlést a hiányzó szabályok megalkotására.
- A közigazgatási egyeztetés eredményeként elfogadott szabályozási tartalomba beépültek az egyeztetésben résztvevő állami szervek észrevételei és javaslatai, továbbá a normaszöveg előkészítését koordináló Igazságügyi Minisztérium álláspontja is.
- Az Országgyűlés döntött a törvényjavaslatához benyújtott módosító javaslatok elfogadásáról vagy elvetéséről.

Mindenesetre megállapítható, hogy az újonnan hatályba lépett szabályozás a lehetőségek keretei között, nagy vonalakban összhangban van a Hatóság törekvéseivel, azaz

- az európai jogfejlődés recepciójával,
- a szabályozás összhangba hozásával a XXI. század infokommunikációs technológiai kihívásaival,
- a szabályozás egyszerűsítésével és az adatkezelők felesleges adminisztratív terheinek csökkentésével.

Az Infotv. módosításának előkészítése olyan bonyolult és szerteágazó egyeztetési munkával járt, amelynek minden részletéről, vagy akár csak az összes fontosnak vélt részletéről az éves beszámoló műfaji és terjedelmi keretei között nem lehet számot adni. Ezért csak néhány fontosabb momentumot emelünk ki az alábbiakban:

Az Infotv. novella tervezetének közigazgatási egyeztetése során egy véleményező szerv által készített javaslatcsomagban felmerült az, hogy a közérdekű vagy közérdekből nyilvános adat kiadására irányuló, illetve a költségterítés mértékével kapcsolatos perben a Polgári Törvénykönyv alapvető rendelkezéseit – az Infotv. céljával és a jogviszony jellegével összhangban – alkalmazni kelljen. Ezt a Kúria

16/2013. számú polgári elvi határozatára utalva indokolta. A Hatóság szerint a javaslat több elvi problémát is felvetett:

- Elméletileg tisztázatlan volt, hogy a javaslat értelmében a polgári jogi alapelveket valamennyi alapjogra kellene-e vonatkoztatni, vagy csak a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog érvényesítésére és az sem volt világos, hogy miért éppen az információszabadság esetében lenne szükség a módosításra.
- A javaslat névleg csak a perben rendelte volna alkalmazni a Ptk. alapelveit, de valójában a közérdekű adatok megismerésének általános feltételeit szigorította volna.
- A közérdekű adatok megismerésével kapcsolatos jogviszonyokra nem illenek a magánjog és különösen a személyiségi jogok ismérvei, ezért a polgári jog anyagi jogi alapelveinek alkalmazása nem indokolt. Ha a törvényhozó kiegészítette volna a közérdekű adatok megismerésének törvényi feltételeit a Ptk. alapelveivel, akkor ellentétbe került volna az Alaptörvény alapjogi korlátozásra vonatkozó feltételrendszerével.
- A közérdekű adatok megismerésével összefüggésben a joggal való visszaélés tilalmának törvénybe iktatása megoldhatatlan nehézségek elé állította volna a jogalkalmazókat, mert az adatigénylő nem köteles az információkkal kapcsolatos érdekeltségét bizonyítani, az adatkezelő pedig nem jogosult az adatkérés céljának vizsgálatára.

Végül a javaslat nem került be az Országgyűléshez benyújtott törvényjavaslatba. Ugyanakkor célt ért több olyan, a közigazgatási egyeztetés során más állami szervektől érkezett módosítási javaslat, amely szintén a közérdekű adatok megismerésének feltételeinek módosítására irányult. Ilyen volt például az, amely módosította a közérdekű adatigényléssel kapcsolatban felszámítható költségek kereteit, vagy az, amely lehetőséget adott arra, hogy felszámítható legyen az adatigénylés teljesítésével összefüggő munkaerő-ráfordítás költsége, ha az adatigénylés teljesítése a közfeladatot ellátó szerv alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételével jár.

A Hatóság, amiként eddig is, most is feladatának tartja, hogy segítséget nyújtson az információs alapjogokra vonatkozó jogszabályok olyan értelmezéséhez, amelynek a kiindulópontja az állam Alaptörvényből következő alapjogvédelmi kötelezettsége. A Hatóság álláspontja szerint az új költségterítési szabályokat megszorítóan kell értelmezni és csak kivételesen kerülhet sor arra, hogy a közfeladatot ellátó szerv az alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételére hivatkozva felszámítsa a munka-

erő-ráfordítás költségeit. Ugyanakkor a Hatóság elismeri azt, hogy a közfeladatot ellátó szervek esetében az alapfeladataik ellátásához éppúgy közérdek fűződik, mint a közérdekű adatokra vonatkozó adatigény teljesítéséhez és ezen érdekek kiegyensúlyozása törvényi szabályozás útján lehetséges.

Az Infotv. 71. §-át célzó módosítás a korábbinál differenciáltabbá tette a Hatóság adat-megismerési jogkörét, kizárva egyes, a rendvédelmi szerveknél és nemzetbiztonsági szolgálatoknál kezelt, úgynevezett különösen fontos adatok megismerését. Az adatkezelés ellenőrzésének előfeltétele, hogy az ellenőrzést végző szerv a kezelt adatot megismerhesse, ezért a Hatóság adat-megismerési jogkörének szűkítése azt jelenti, hogy a megismerési korlátozás alá eső adatkezelések ellenőrzésére – így a titokminősítés jogszerűségének vizsgálatára – a jövőben nem lesz módja, azaz ezen adatkezelések esetében meggyengül a független, külső adatvédelmi kontroll. Ezt a sommás kijelentést azért lehet megtenni, mert azon adatok esetében, melyeket a Hatóság nem ismerhet meg, a Hatóság az Infotv. 71. § (3) bekezdése értelmében az adatkezelés ellenőrzésére a minisztert kéri fel, azaz a jogszerűség ellenőrzését nem független, külső szerv fogja elvégezni, hanem olyasvalaki, aki legalábbis közvetve érdekelt lehet az ellenőrzött szerv adatkezelésében.

A Hatóság adat-megismerési jogkörére vonatkozó szabályok differenciálása egy tekintetben előremutató, nevezetesen azt a szabályt illetően, amely egyértelművé teszi, hogy ha a Hatóság által vizsgálni kívánt irat olyan adatot is tartalmaz, amelyet a Hatóság csak közvetlenül nem ismerhet meg, az irat megismerését a meg nem ismerhető adat felismerhetetlenné tételével kell a Hatóság részére lehetővé tenni (Infotv. 71. § (3c) bekezdés).

Az is a módosítás javára írható, hogy a korlátozások nem érintenek olyan adatot, amelyek a Hatóság külön törvényben meghatározott ellenőrzési feladataihoz kapcsolódnak. (NAIH/2015/1509/J)

VI.2. A nagy állami adatkezelési projektek – a központi biometrikus arcképprofil nyilvántartás

2015-ben folytatódott a központi biometrikus arcképprofil nyilvántartás létrehozására irányuló törvény előkészítése és sor került annak kihirdetésére, ezért már a végleges szabályozási tartalom ismeretében számolhatunk be a Hatóság észrevételeiről és javaslatairól, melyeket a törvénytervezet több fordulós szakmai

egyeztetése során tett a szabályozás előkészítését végző Belügyminisztérium számára.

Álláspontunk koncepcionális alapja az, hogy a gépi, vagy gépi támogatással, de emberi közreműködéssel végzett arcfelismerés egy biometrikus adatkezelési technológia alkalmazása, amely a személyes adatok védelméhez és a magánélet tiszteletben tartásához való jog érvényesülését nagymértékben, illetve az alkalmazott technológia természeténél, céljánál fogva nehezen megjósolható mértékben befolyásoló adatkezelési technológiák közé tartozik. Egyszerűbben fogalmazva, a biometrikus technológiák alkalmazása adatvédelmi veszélyekkel jár. Az államnak kitüntetett felelőssége van abban, hogy a biometrikus adatkezelés elterjedése ne veszélyeztesse a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat, továbbá javaslatokat tett olyan jogszabályok megalkotására, amelyek kijelölik a biometrikus adatkezelés alkotmányos feltételeit és korlátait.

Jelen ügyben lényeges, hogy a törvény egy olyan állami biometrikus arcképprofil nyilvántartást és arcképelemző központot hozott létre, amelyben bár informatikai támogatással, de lényegében emberi munkával fogják végezni az ismeretlen személy azonosítását és a személyazonosság ellenőrzésének elemzői támogatását. A humán erőforrás igénybevétele természetes korlátot határoz meg a feldolgozható adatmennyiséget és a feldolgozás sebességét illetően. Ebből az is következik, hogy ha később a technológiai fejlődés folytán az arcképadatok azonosítása és az azonosság ellenőrzése teljesen automatizálhatóvá válna, úgy az adatkezeléshez tartozó adatvédelmi garanciarendszert újra kell majd gondolni.

Hatóságunk a központi biometrikus nyilvántartás adatvédelmi kockázataira tekintettel először olyan megoldási javaslatokat vázolt fel a Belügyminisztérium számára, amelyek több területen is szükségtelenné tették volna a biometrikus adatok központi nyilvántartását. Azonban a Belügyminisztérium előterjesztése megjelölt egy olyan adatkezelési célt, amelynek elérése érdekében az információs önrendelkezési jog alkotmányos keretek között korlátozható, és amelynek eléréséhez központi biometrikus arckép adatbázis létrehozása szükséges, továbbá az adatkezelés célja más módon aránytalanul nehezebben lenne elérhető. Ez az adatkezelési cél az ismeretlen személyazonosságú bűnelkövető azonosítása a róla rendelkezésre álló arckép alapján. Ezért Hatóságunk megvizsgálta, hogy lehetséges-e alkotmányos keretek között a központi biometrikus arcképnyilvántartás létrehozása. Ugyanis álláspontunk szerint az alapvető államérből – mint a bűnüldözés vagy a nemzetbiztonság – is csak akkor hozható létre és használható fel a központi állami biometrikus arckép nyilvántartás, ha a személyes adatok kezelésének alkotmányos feltételei biztosíthatók.

A biometrikus arcképanyilvántartás létrehozásának lehetőségét feltételeesen elfogadva a Hatóság a tárgyalások során a következő adatvédelmi szempontok figyelembe vétele mellett állt ki:

- A biometrikus adat kezelése, felhasználása személyes adatkezelés, ezért a szabályozásnak összhangban kell lennie a személyes adatok védelmére vonatkozó alkotmányos követelményekkel. Ugyanezen okból nem elégséges a kormányrendeleti szintű szabályozás, hanem csak törvény rendelkezhet a központi biometrikus arckép adatbázis létrehozásáról, valamint az adatok kezeléséről és felhasználásáról.
- A biometrikus profil vagy sablon (a magyar jogi szaknyelvben még nem tisztázott, hogy melyik kifejezés használandó), nem azonos azzal az adattal, amelyből létrehozták. Tehát a biometrikus arcképprofil adat nem azonos az arcképpel. Ez azért lényeges, mert egyértelművé teszi, hogy az arcképadat kezelésére való jogosultság nem jogosítja fel az adatkezelőt egyszersmind arra is, hogy az arcképből tömeges, automatizált gépi feldolgozásra alkalmas biometrikus profilt hozzon létre. A biometrikus profil csak akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett személy hozzájárul, vagy a biometrikus profiladat kezelését törvény az adatfajta megjelölésével kifejezetten előírja.
- A központi biometrikus arcképadat nyilvántartás működésének törvényi szabályrendszerét úgy kell felépíteni, hogy az ne tegye lehetővé a biometrikus arcképprofil kezelésének általánossá válását, ezáltal az arcképprofil egységes és univerzális azonosító kóddá válását, ezért a törvényben rendelkezni kell arról, hogy
 - biometrikus arcképprofil adatot az egész népességre vonatkozóan más állami szerv nem gyűjthet,
 - a központi biometrikus arcképprofil nyilvántartást el kell választani az adatforrás nyilvántartástól (a személyiadat- és lakcímnnyilvántartástól), ezért természetes személyazonosító adatokat nem tarthat nyilván és a kapcsolati kódok képzésének módját úgy kell meghatározni, hogy az ne tegye lehetővé az adatkezelések illetéktelen összekapcsolását,
 - egyértelműen meg kell tiltani, hogy a központi biometrikus arcképprofil nyilvántartás bármely adatigénylő szervnek átadja a biometrikus arcképprofil adatot.
- A teljes népességre kiterjedő biometrikus arcképanyilvántartás csak az alapvető államérdekekkel (például bűnüldözés, igazságszolgáltatás, nemzetbiztonság, a személyazonosításra szolgáló okmányokkal való visszaélések megakadályozása) összefüggésben használható fel. A köz-

ponti arckép-azonosítási rendszer egyéb célból történő (például sportrendezvényekre, koncertekre való beléptetés) kötelező felhasználása sértené az érintettek információs önrendelkezési jogát.

- A törvénynek pontosan meg kell határoznia a lehetséges adatkezelési célokat. Ezzel összhangban kell szabályozni, hogy mely állami szervek (elsősorban a bűnüldözési, igazságszolgáltatási szervezetek és a nemzetbiztonsági szolgálatok) jogosultak a központi biometrikus arcképanyilvántartás és arckép-azonosítási rendszer szolgáltatásait igénybe venni.
- A törvényben pontosan meg kell határozni, hogy adott adatkezelési célból kikre vonatkozóan igényelhető arckép-azonosítási szolgáltatás. Például: ismeretlen személyazonosságú gyanúsított, a körözési nyilvántartásban szereplő személy, stb.
- Nem elég a központi biometrikus arcképanyilvántartás működését és a személyazonosítási szolgáltatások igénybevételének módját szabályozni, hanem a szolgáltatások igénybe vételére jogosult szervekre vonatkozó törvényekben meg kell határozni azt, hogy az adott szervezetek milyen feltételekkel fordulhatnak a központi arcképelemző rendszerhez és miképp használhatják fel a szolgáltatásokat.
- Alkotmányosan elfogadhatatlan lenne, ha valamely állami szerv biometrikus adatkezelés segítségével titokban tömegesen megfigyelhetné az állampolgárokat, ezért olyan jogi kereteket kell megteremteni, amelyek garantálják, hogy a biometrikus azonosításon alapuló közterületi titkos információgyűjtés, vagy egyéb, kötelező jellegű megfigyelés
 - nem ölthet tömeges méreteket;
 - még pszeudonim formában sem lehet készletező;
 - szigorúan csak törvényben meghatározott, legitim cél érdekében történhet.
- A törvénytervezetben foglaltak megvalósítása jelentősen, az állampolgárok nagy tömegét érintően korlátozná a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülését. Ez olyan horderejű döntést igényel, amely megkívánja a magyar emberek véleményének megismerését és tiszteletben tartását.

Az egyeztetések eredményeként a Hatóság előbb ismertetett javaslatainak többsége elfogadásra került és beépült a törvénytervezet szövegébe. (NAIH/2015/3009/J)

VI.3. A nagy állami projektek – a Nemzeti Egységes Kártyarendszer és az e-kártya személyazonosító igazolvány

A központi biometrikus arcképprofil nyilvántartáshoz hasonlóan több éves folyamat eredményeként a Nemzeti Egységes Kártyarendszer (NEK) és e-kártya személyazonosító igazolvány (e-SZIG) jogi szabályozásának előkészítése is révbe ért 2015-ben. E két szabályozási tárgyat adatvédelmi szempontból összekapcsolja az egységes infokommunikációs technológiai háttér, amit az is alátámaszt, hogy a törvény főszabályként a NEK elsődleges kártyájára vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni az e-SZIG-re.

A Hatóság javaslatai nyomán a következő adatvédelmi javaslatok épültek be a NEK szabályozásába:

- Ha egy elsődleges e-kártyához több másodlagos kártyát rendelnek, akkor biztosítani kell annak technológiai lehetőségét, hogy a kártyafelhasználó a másodlagos kártya használatát és a kártyahasználattal kapcsolatos adatok megismerhetőségét másodlagos kártyánként külön-külön korlátozza.
- A kártyabirtokos természetes személyazonosító adatait nem tartalmazó anonim kártya is kibocsátható.
- A NEK rendszerbe bekapcsolt szervek olyan kapcsolati kódokkal kommunikálnak, amelyek nem tartalmazhatják az érintett személyes adatát vagy annak bármely elemét.
- A kártyahasználat során a kártyaelfogadók a központi nyilvántartásból lekérdezhetik a kártya érvényességét, azonban a központi nyilvántartásban nem naplózható olyan adat a lekérdezésről, amelyből a kártyabirtokos tevékenységére lehetne következtetni, így a központi nyilvántartás naplóadataiból nem képezhető profil a kártyabirtokosokról.
- A központi kártyanyilvántartásból csak az érintett nevének és a kártyaazonosítójának megadása esetén lehet adatot szolgáltatni. Ez a feltétel az állami szervek esetében is kizárja, hogy tömeges, szűrő-kutató jellegű lekérdezéseket hajtsanak végre.

A Hatóság a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (Nytv.) e-SZIG-re vonatkozó módosítása során annak előírását javasolta, hogy az elektronikus személyazonosító igazolvány tároló elemét úgy kell kialakítani, hogy az adatokat csak törvényben arra felhatalmazott szerv vagy személy ismerhesse meg (Nytv. 29/B. § (1) bekezdés).

Az e-SZIG végrehajtási rendeletének véleményezése során a Hatóság arra hívta fel a figyelmet, hogy az elektronikus tárolót tartalmazó személyazonosító igazol-

vány adattartalmát az egyes kártyaelfogadók csak a jogszabályban meghatározott jogosultságuk keretén belül kezelhetik. A kártya elektronikus leolvasása miatt a kártyabirtokosnak gyakorlatilag nincs ráhatása arra, hogy a kártyaelfogadó milyen adatokat olvas le. A kártyaelfogadók hozzáférési lehetősége jogilag és – a rendelkezésre álló információk szerint – technológiai oldalról korlátozott, azonban az érintett információs önrendelkezési jogának érvényesülése érdekében indokolt lenne úgy szabályozni a kártyahasználatot, hogy az érintett kérésére egyszerűen, külön költség és adminisztráció nélkül, akár előre is megbizonyosodhasson arról, hogy adott kártyahasználati esemény során mely adatát fogják kiolvasni az okmányból. (NAIH/2015/6988/J)

VI.4. A nagy állami projektek – az adatbázisok összekapcsolása

2015. július 28-án több sajtóorgánum beszámolt a Miniszterelnökség fejlesztéspolitikai kommunikációért felelős helyettes államtitkára azon nyilatkozatáról, mely szerint az uniós közgazdaság-fejlesztési program keretében összekapcsolják az állami hivatalok adatbázisait. A hír a Kormány portálján is megjelent. A nyilatkozat nem konkretizálta, hogy mely hivatalok és mely nyilvántartások összekapcsolását tervezik, ezért nem állt módunkban megállapítani azt, hogy a bejelentés valamely, a Hatóságunk számára ismert állami informatikai fejlesztési projektnek feleltethető meg, vagy egy új célkitűzésről van szó. Ha az összekapcsolás alatt infokommunikációs infrastrukturális fejlesztéseken túl az adatbázisok összekapcsolása is értendő, és az személyes adatot tartalmazó adatbázisokra is vonatkozik, úgy a bejelentésben foglaltak végrehajtása érinti a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülését. Ezért tájékoztatást kérő megkereséssel fordultunk a Miniszterelnökség európai uniós fejlesztésekért felelős államtitkárához, többek között azt tudakolva, hogy a hivatkozott bejelentés mely állami szervek milyen nyilvántartásait fogja érinteni, továbbá összekapcsolás alatt az adatbázisok adatszintű összekapcsolása, összehangolása is értendő-e.

Az államtitkár válasza a vonatkozó kormányhatározat megjelölésén túl nem tartalmazott további konkrétumokat a tervezett adatbázis-összekapcsolások céljáról és jellegéről. A Hatóság ennek kapcsán rámutat arra, hogy az állami hivatalok adatbázisainak összekapcsolása csak úgy és annyiban lehetséges, ahogy és amennyiben az összhangban marad a személyes adatok kezelésének alkotmányos követelményeivel, így különösen az osztott információs rendszerek elvével. (NAIH/2015/4928/J)

VI.5. A nagy állami projektek – az elektronikus ügyintézés egységes törvényi keretrendszere

A Belügyminisztérium 2015-ben egy egységes, kódex jellegű elektronikus ügyintézési törvény tervezetét készítette elő. A Hatóság megítélése szerint az „Egységes Digitális Ügyintézési Tér” (a továbbiakban: EDÜT) koncepció a Nemzeti Egységes Kártyarendszerhez (NEK) hasonlóan olyan fejlesztést irányoz elő, amelyben a korszerű informatikai technológiák alkalmazásának megalapozása és társadalmi szintű elterjesztése fokozott állami szerepvállalás mellett történik. E szerepvállalás kiterjed a kezdeményezésre, a tervezésre, a megvalósítás kulcsmozzanataira, a szabályozásra, az igazgatásra, a működtetésre és a működés ellenőrzésére. Az ekként létrejövő informatikai rendszerekre természetesen a hangsúlyos állami jelenlét jellemző. E rendszereknek általában van egy állami kézben lévő központi eleme – egy, a rendszer működésében kulcsfontosságú szerepet betöltő állami szerv, illetve nyilvántartás, vagy kommunikációs csomópont –, amelynek révén az állam közvetlenül ellenőrizni, befolyásolni tudja a rendszer működését, és amelyen keresztül a rendszer működése során keletkező adatok összegyűjthetők és hozzáférhetővé tehetők. Az adatkezelés ilyesféle centralizációja nem szükségszerű, hiszen a külföldi példák azt bizonyítják, hogy elektronikus kártyarendszer és elektronikus ügyintézési infrastruktúra decentralizáltan, vagy legalábbis kevésbé centralizáltan is létrehozható. Ugyanakkor a centralizáció csak akkor és annyiban kifogásolandó a személyes adatok védelme szempontjából, amennyiben az az állampolgárok tömeges ellenőrzésének lehetőségével és magánszférájuk egyes szegmenseinek állam által átláthatóvá és ellenőrizhetővé tételével együtt jár.

Az elektronikus ügyintézés során természetes, hogy az eljárást folytató szerv a törvényi keretek között személyes adatokat kezel az ügyfélről és az eljárás más résztvevőiről. Ebben nincs eltérés a hagyományos ügyintézéshez képest. Az elektronikus ügyintézéshez járó specifikus adatvédelmi kockázatok jelentkezésére az e-ügyintézés kötelezően központosított mozzanatainál lehet számítani. Ebből a szempontból kiemelt figyelmet érdemelnek a Kormány által kötelezően biztosítandó e-ügyintézési szolgáltatások, illetve a központi ügyfél-azonosítási nyilvántartás.

A Hatóság által véleményezett tervezet szerint az EDÜT-ben létrejön egy központi ügyfél-azonosítási nyilvántartás (a továbbiakban: KÜNY), amelyben mindazok azonosító adatai szerepelni fognak, akik az állam által kötelezően nyújtott elektronikus azonosítási szolgáltatásokat igénybe veszik. A KÜNY adatait az elektronikus ügyintézés során a polgárok azonosításakor fogják lekérdezni, ami azzal jár,

hogy a KÜNY adattovábbítási nyilvántartása a polgárok elektronikus ügyintézési aktivitásának nyomon követésére vonatkozó adatokat fog összegyűjteni.

Az adattovábbítások naplózására vonatkozó kötelezettséget az Infotv. azért írja elő az adatkezelők számára, hogy mindenkor el tudjanak számolni az érintettek felé azzal, hogy személyes adataikat kinek, mely szervnek továbbították. Az adattovábbítási naplóállomány azonban maga is személyes adatkezelés és amennyiben a KÜNY adattovábbítási naplóállománya valamennyi elektronikus ügyintézésben résztvevő állampolgár valamennyi elektronikus ügyintézési aktivitására vonatkozó adatát gyűjteni fogja, úgy fel kell tenni a kérdést, hogy vajon az adattovábbítások központi naplózása, vagy a KÜNY adattovábbítások központi naplózásának törvényi korlátozása szolgálja-e inkább az érintettek személyes adatainak védelmét és a magánéletük tiszteletben tartásához való jog érvényesülését. Hatóságunk álláspontja szerint az elektronikus ügyintézéshez kapcsolódó adatfelhasználást nem központilag a KÜNY-nél, hanem decentralizáltan, az elektronikus ügyintézési szolgáltatóknál és az azonosítás szolgáltatóknál kell naplózni. A központi naplózás korlátozását, illetve az adattovábbítások naplózásának decentralizálását a „*privacy by design*” elv érvényesítéseként fontosnak tartjuk. Ezért a személyes adatok védelme szempontjából üdvözlendő, hogy a véleményezett tervezet ennek megfelelően szabályozta a KÜNY adattovábbítások naplózását. (NAIH/2015/5944/J)

VI.6. A nagy állami projektek – a Paksi Atomerőmű kapacitásbővítése

Bár ez a nagy állami projekt nem infokommunikációs fejlesztésre, hanem az ország atomenergia kapacitásának bővítésére irányul, a kapcsolódó jogi szabályozás tanulságos esettanulmány információs alapjogi szempontból. A Paksi Atomerőmű kapacitásának fenntartásával kapcsolatos beruházásról, valamint az ezzel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi VII. törvény (a továbbiakban: Paks II. tv.) előkészítése során a nemzeti fejlesztési miniszter nem küldte meg a törvény tervezetét Hatóságunknak véleményezés céljából, noha annak 5. §-a az adatok megismerhetőségének korlátozását előíró szabályt tartalmazott. Ezért a tervezett szabályozási tartalomról csak azután szereztünk tudomást, hogy a nemzeti fejlesztési miniszter 2014. december 1-jén T/2250. számon benyújtotta a tárgyi törvényjavaslatot az Országgyűléshez.

A T/2250. törvényjavaslatban foglaltakat áttekintve Hatóságunk haladéktalanul (2014. december 10-én) az Országgyűlés Törvényalkotási bizottsága elnökéhez

fordult. A NAIH-2782-2/2014/J számú állásfoglalás kifogásokat fogalmazott meg a törvényjavaslat 5. §-ában foglaltakkal szemben.

Az állásfoglalás Magyarország nemzetgazdasági érdekeit és az energiafüggettség megszüntetése iránti lépések fontosságát elismerve rámutatott, hogy a Paksi Atomerőmű fejlesztésével kapcsolatos adatok nyilvánosságát korlátozó rendelkezések megalkotásakor kiemelt figyelmet érdemelnek a nemzetközi és uniós jogforrások. Így elsősorban az ENSZ keretében elfogadott, 2001. október 30-án hatályba lépett, Magyarország által is ratifikált nemzetközi egyezmény, a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusi Egyezmény, valamint az Európai Parlament és a Tanács 2003/4/EK irányelve (2003. január 28.) a környezeti információkhoz való nyilvános hozzáférésről. Az Európai Unió 2003/4/EK irányelve preambuluma (24) bekezdése, valamint az Aarhusi Egyezmény 3. cikk 6. pontja támogatja, hogy a nemzeti jogalkotás az információhoz való hozzáférés szabályozásakor szélesebb jogokat határozzon meg. A T/2250. számú törvényjavaslat azonban a közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való alkotmányos alapjogot, az ország jövőjét, a környezetet jelentősen befolyásoló adatok tekintetében – konkrét közérdekre vagy alapjogra való hivatkozás nélkül – szűkíti. A törvényjavaslat 5. § (2) bekezdése azon túl, hogy ellentétes az Infotv. 27. § (5) bekezdésével, amely eltérést nem enged az ott meghatározott rendelkezésektől, figyelmen kívül hagyja az Aarhusi Egyezményt is.

Továbbá a 2014. július 8-án módosított, a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról szóló 2009/71/Euratom irányelv értelmében a tagállamoknak 2017-ig implementációs kötelezettsége van annak biztosítására, hogy a lakosság megfelelő lehetőségeket kapjon a nukleáris létesítmények engedélyezésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatban való tényleges részvételre [8. cikk (4) bekezdés]. Az implementációs kötelezettség teljesítése érdekében a javaslatban differenciálni kellene az adatok megismerésére vonatkozó szabályokat, hogy a nyilvánosság tájékoztatására, bevonására az Aarhusi Egyezmény és az irányelvek által kijelölt szabályozási kereteknek megfelelően sor kerülhessen.

A környezeti információk, mint közérdekű adatok megismerhetőségét az Infotv. szabályozási rendszerében vizsgálva megállapítható, hogy a környezeti információkra a döntés megalapozását szolgáló adatok megismerhetőségét korlátozó előírások (az Infotv. 27. § (5)-(6) bekezdései) nem vonatkoztathatók, mert nem csupán formai szempontokon nyugszik a döntés-előkészítő jelleg, hanem tartal-

mi szempontokon is. Az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata szerint döntés megalapozásául szolgáló adatnak elsősorban a különféle tervezetek, vélemények, belső munkaszervezéshez kapcsolódó adatok tekinthetőek, a szerv befolyástól mentes működése érdekében. A vizsgált dokumentumok azon része, amely környezeti információkat tartalmaz, nem tekinthető döntés megalapozására szolgáló adatnak, hanem csupán a döntésekhez is felhasznált, szükséges adatnak. Az általában nem kifogásolható, ha valamely közfeladatot ellátó szerv korlátozza a bizalmas alternatívákat, személyes véleményeket tartalmazó döntés megalapozását szolgáló adatok megismerését, azonban a nyilvánosság korlátozása nem terjeszthető ki a döntés-előkészítést megelőzően, illetve annak során felvett, objektív mérési adatokra.

A későbbi törvényalkotási fejlemények tükrében lényeges a Hatóság NAIH-2782-2/2014/J számú állásfoglalásának azon része, amely a törvényjavaslat 20. § (7) bekezdését érintette. A hivatkozott bekezdés az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (a továbbiakban Atv.) 17. §-át (8)-(11) bekezdésekkel kiegészítve a nukleáris létesítménnyel, valamint annak építményeivel összefüggő valamennyi, az engedélyezési eljárásban felmerült adat nyilvánosságra hozatalára, valamint az üzleti titok megismerésére vonatkozó korlátozást tartalmazott. Ezzel kapcsolatban a Hatóság megállapította, hogy az információs szabadságot, mint az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében deklarált alapjogot, amelyet az Alaptörvény a 39. cikk (2) bekezdésében a közpénzekkel való gazdálkodás mind szélesebb körű nyilvánossága érdekében egyértelműen deklarál, a nyilvánosság korlátozására irányuló törvényalkotás során a korlátozás szükségességét különös gonddal kell mérlegelni. A Hatóság megítélése szerint a kifogásolt rendelkezések nem támasztják alá a közpénzekkel való gazdálkodás nyilvánosságkorlátozásának szükségességét. A befektetői érdekek tiszteletben tartása a környezeti adatok megismeréséhez való jog, a közpénzekkel való gazdálkodás során, tehát az információs szabadság alapjogának korlátozására nem elegendő.

Az Országgyűlés lényegesen megváltozott tartalommal fogadta el a Paks II. törvény adatokhoz való hozzáférésre vonatkozó szabályait. Hatóságunk álláspontja szerint kétségtelen, hogy a paksi atomerőmű-bővítés stratégiai fontosságú az ország hosszú távú villamos-energia ellátása szempontjából, továbbá a nukleáris energiatermelés biztonsága elsődleges prioritást igényel. Emiatt a beruházással kapcsolatos közérdekű adatok egy részének nyilvánossága az Infotv. 27. § (2) bekezdésében foglaltak szerint külön törvényben korlátozható. A Paks II. tv. 5. §-a abban a tekintetben összhangban van az Infotv. 27. § (2) bekezdésében foglaltakkal, hogy csak meghatározott adatfajtákba tartozó közérdekű adatokra vonatkozik és az Infotv. által megengedett célokra – a nemzetbiztonsági érdek és a

szellemi tulajdonhoz fűződő jog érvényre juttatása – irányul. Ám a nyilvánosság-korlátozás törvényi szabályozásának mikéntje kérdéseket vet fel:

- A korlátozás kiterjedt adatkörre („üzleti és műszaki adatok”) vonatkozik, amelybe nyilvánvalóan sokféle adat tartozhat, amelyek abból a szempontból is eltérő megítélést igényelhetnek, hogy szükséges-e a nyilvánosság korlátozása a fent írt érdekekre tekintettel, és ha igen, milyen időtartamban. A törvény azonban egységes korlátozási időtartamot határoz meg.
- Az ex lege korlátozás merevségét oldhatná az, ha közérdekű adatigény esetén az adatkezelőnek lehetősége lenne arra, hogy a kért közérdekű adattal összefüggésben mérlegelje a korlátozás szükségességét. Erre azonban nincs mód, tehát az adatkezelőnek feltétlenül el kell utasítania a közérdekű adatigény teljesítését, ha az a Paks II. törvény 5. §-ában meghatározott adatra vonatkozik, még akkor is, ha a rendelkezésére álló információk alapján a nyilvánosság korlátozása nem szükséges. Ebben a tekintetben a Paks. II. törvény 5. §-a eltér a hasonló, ex lege nyilvánosságkorlátozó szabályoktól, amelyek mindegyike lehetővé teszi, hogy az adatok hozzáférhetővé tételéről dönteni jogosult személy mérlegelje az adatokra vonatkozó korlátozás szükségességét. Ezzel szemben a Paks II. tv. 5. §-a feltétlenül kizárja a közérdekű adatigény teljesítését, ezért az adatigénylő nem remélhet jogorvoslatot amiatt, mert adott közérdekű adat esetében ténylegesen nem szükséges a megismerés korlátozása. Hatóságunknak nincs hivatalos tudomása a Paks II. tv. 5. § hatálya alá tartozó adatkör tartalmáról, azonban feltételezhető, hogy az olyan adatokat is tartalmaz, amelyek feltétlen, 30 éves időtartamú megismerési korlátozása nem szükséges.
- A korlátozás nagy valószínűséggel olyan adatokra is kiterjed, amelyekkel kapcsolatban a Hatóság álláspontját a fenti 3. pontban ismertettük. Megjegyzendő, hogy a törvény 20. § (7) bekezdése az Atv. 17. § (9)-(11) bekezdéseit illetően, valamint a 22. § az Atv. 18/D. § (2) bekezdéseit illetően olyan adatok kezeléséről rendelkezik, amelyek egy része a Paks II. tv. 5. §-ának hatálya alá tartoznak, ám az adatok megismerésének feltételei eltérnek a Paks II. tv. 5. §-ában meghatározottaktól.

A Hatóság álláspontja szerint a Paks II. tv. 5. §-ának előbb ismertetett sajátossági miatt különleges felelősség hárul az adatkezelőre abban, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való jog korlátozása ne lépje túl a szükséges mértéket. Ezért NAIH/2015/1894/T számon megkerestük a Paksi Atomerőmű teljesítményének fenntartásáért felelős kormánybiztost és a következőkre hívtuk fel a figyelmét:

- A Paks II. tv. 5. § hatálya alá eső műszaki és az üzleti adatok között lehetnek olyanok, amelyek más törvény, például az államháztartásról szóló, vagy a környezeti adatok nyilvánosságáról szóló törvény értelmében nyilvánosak. Ezen adatok esetében a Paks II. tv. 5. §-ában meghatározott korlátozás megszorítóan akként értelmezendő, hogy az nem vonatkozik azokra az adatokra, amelyeket külön törvény kifejezetten megismerhetőként, közzéteendőként határoz meg.
- Bár a Paks II. tv. 5. §-a kizárja, hogy az ott meghatározott adatra vonatkozó közérdekű adatigényt a 30 éves korlátozási időtartamban teljesíteni lehessen, ám értelmezésünk szerint azt nem zárja ki, hogy az adatkezelő a saját elhatározása alapján közzétegyen olyan üzleti és műszaki adatokat, amelyek nyilvánossága az adatkezelő megítélése szempontjából nem sért nemzetbiztonsági érdeket és szellemi alkotáshoz fűződő jogot. A közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog érvényesülése szempontjából fontos, hogy az adatkezelő minél inkább kihasználja e lehetőséget, ezért a Hatóság kezdeményezte, hogy az adatkezelő hozzon létre egy olyan internetes portált, amelyen a közvélemény tájékoztatása érdekében egy helyen, folyamatosan, elektronikus formában, ingyenesen, letölthető és kimásolható módon bárki számára hozzáférhetővé teszi a beruházás előkészítése és végrehajtása során keletkező, különösen a beruházás környezeti hatásaira, valamint a közpénzek felhasználására vonatkozó adatok és dokumentumok mindenkor lehető legszélesebb körét. (NAIH/2015/1894/T)

VII. Titokfelügyelet, a minősített adatokat érintő eljárások

VII.1. Az Alkotmánybíróság 4/2015. (II. 13.) AB határozata

A Hatóság minősített adatokkal kapcsolatos eljárásainak szabályozási környezetét jelentősen megváltoztatta az Infotv. 2015-ben elfogadott és hatályba lépett módosítása, amely többek között a titokfelügyeleti hatósági eljárás szabályait, valamint a Hatóság minősített adat megismerési jogkörét érintette. A titokfelügyeleti hatósági eljárásra vonatkozó módosítás közvetlen előzménye az Alkotmánybíróság 4/2015. (II. 13.) AB határozata volt, amely hivatalból eljárva megállapította: mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség állt fenn annak következtében, hogy a közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adat minősítése esetén a jogalkotó nem biztosította, hogy e nyilvánosságkorlátozással szemben a közérdekű adatok megismeréséhez való alapvető jogot közvetlenül, az adatminősítés tartalmi felülvizsgálatát jelentő eljárás útján érvényesíteni lehessen.

Az információs alapjogvédelem szempontjából lényeges, hogy az Alkotmánybíróság a közérdekű adatok megismeréséhez való jogot illetően szövegszerű és tartalmi egyezésen alapuló kontinuitást állapított meg a korábbi, az Alkotmányban és a jelenlegi Alaptörvényben rögzített alapjog között, ezért ennek a határozatának az indoklásában is támaszkodott az Alaptörvény hatályba lépése előtt meghozott, információs szabadsággal kapcsolatos AB határozatokra. Tehát az Alkotmánybíróság Alaptörvény hatályba lépése előtti, a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való joggal kapcsolatban hozott határozatai továbbra is irányít mutatnak az információs alapjogvédelem során.

Az Alkotmánybíróság 4/2015. (II. 13.) AB határozatában felismert alkotmányossági probléma – némileg leegyszerűsítve – a következő volt: az információs szabadság érvényesülését törvényi szinten az Infotv. garantálja, ugyanakkor meghatározza e jog érvényesítésének feltételeit és korlátait is. Az Infotv. 27. § (1) bekezdése szerint a közérdekű vagy közérdekből nyilvános adat nem ismerhető meg, ha az a minősített adat védelméről szóló törvény szerinti minősített adat.

E rendelkezés alapján az adatkezelő törvényesen utasítja el a minősített adat védelméről szóló törvény szerinti minősített adat megismerésére irányuló igényt. Ha az adatigénylő ezzel szemben bírósághoz fordul, akkor a bíróság az Infotv. 31. § (2) bekezdése alapján a megtagadás jogszerűségét és az annak alapjául szolgáló indokokat vizsgálja. Minősített adat esetében a korábbi szabályozás szerint az adatkezelőnek elég volt annyit bizonyítania, hogy az igény a minősített adat védelméről szóló törvény szerinti minősített adatra vonatkozott. Tehát a megtagadás jogszerűségét érintően a bírósági felülvizsgálat formális eljárás volt.

Ugyanez a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Mavtv.) oldaláról: minősített közérdekű adatra vonatkozó adatigény előterjesztése esetén az adatkezelőnek el kell azt utasítania, ha azt nem olyan személy terjesztette elő, akinek állami vagy közfeladat ellátása érdekében indokolt a minősített adat megismerését biztosítani. Ugyanis a Mavtv. 2. § (2) bekezdése szerint minősített adatot csak az ismerhet meg, akinek az állami vagy közfeladata ellátásához feltétlenül szükséges. A Mavtv. 13. § (1) bekezdése szerint: minősített adatot csak az a személy használhat fel, akinek ez állami vagy közfeladat ellátása érdekében indokolt.

A minősítő ehelyett dönthetett úgy is, hogy soron kívül felülvizsgálja és megszünteti az adat minősítését, ha annak feltételei már nem állnak fenn, ám a Mavtv. nem tartalmaz arra vonatkozó kifejezett előírást, hogy a nemzeti minősített adatra vonatkozó adatigény esetén a minősítő soron kívül vizsgálja meg, továbbra is szükséges-e még a minősítés fenntartása. Ha a minősítő a fentiek értelmében elutasította a minősített közérdekű adatra vonatkozó adatigényt, úgy a jogorvoslati eljárásban az eljáró bíróság lényegében az Infotv. 31. §-a alapján egyetlen döntést hozhatott: helybenhagyta az adatkezelő elutasító határozatát.

E helyzet alkotmányos megítélésének az a kiindulópontja, hogy az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése szerint az alapvető jogok tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelezettsége. E kötelezettség nem merül ki abban, hogy az államnak tartózkodnia kell az alapjogok megsértésétől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az alapjogok érvényesüléséhez szükséges feltételekről. Ennek érdekében a jogalkotó köteles olyan szabályozást alkotni, amely a lehető legnagyobb mértékben biztosítja az alapjogok érvényesülését.

Ezzel szemben az AB azt észlelte az eljárása során, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való jog sérülhet, ha az adatigény formálisan elutasítható az Infotv. 27. § (1) bekezdése alapján. Ugyanis a közérdekű adat megismeréséhez való jog korlátozásával szemben tartalmi követelmény, hogy a korlátozás szük-

séges és a korlátozással elérni kívánt célhoz képest arányos legyen. Emellett az alapjog érvényesülése érdekében biztosítani kell a nyilvánosságkorlátozás feletti érdemi és hatékony bírói jogorvoslati lehetőséget, amelynek a formai kritériumok vizsgálatán túlmenően ki kell terjednie a nyilvánosságkorlátozás indokoltságának tartalmi vizsgálatára. Amennyiben a közérdekű adat megismerése megakadályozható egy nyilvánosság-korlátozási okra való formális hivatkozással úgy, hogy a korlátozás tartalmi indokoltságának tényleges fennállása kétségtelen módon nem bizonyított, akkor ez a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog megalapozatlan, s így szükségtelen korlátozásának minősül.

VII. 2. A bírósági eljárás és a titokfelügyeleti hatósági eljárás viszonya

A szabályozási környezet nagyobb mérvű megváltozása komplex alkalmazkodást igényel a jogalkalmazó szervektől: fel kell készülniük a megváltozott szabályok alkalmazására: például értelmezniük kell az új szabályokat, szükség szerint szervezési intézkedésekkel meg kell teremteniük az új feladatok ellátásának feltételeit és gondoskodniuk kell arról, hogy a munkatársaik megfelelő színvonalon legyenek képesek alkalmazni az új szabályokat. Tehát ki kell alakítaniuk az új szabályok alkalmazásának szervezési kereteit, joggyakorlatát és integrálniuk kell azt a szervezet működésébe.

A Hatóság az új szabályok hatályba lépése óta már folytatott le titokfelügyeleti hatósági eljárást, ezért az alábbiakban a Hatóság vonatkozó jogértelmezéséről és a joggyakorlat kialakításának első lépéseiről már szót ejthetünk.

Az új szabályokat illetően először is azt kell kiemelni, hogy a Hatóság értelmezése szerint a törvényalkotó nem azért módosította az Alkotmánybíróság hivatkozott AB határozata nyomán a titokfelügyeleti hatósági eljárás szabályait, mert azok esetleg Alaptörvény-ellenesek lettek volna, hanem azért, mert egy olyan, a titokfelügyeleti hatósági eljárás jogi szabályozásán kívül eső alkotmányossági probléma merült fel, amelynek megoldásához a titokfelügyeleti hatósági eljárás is felhasználható. Az alkotmányossági probléma az volt, – mint arra az idézett AB határozat rámutatott – hogy a közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adat minősítése esetén a jogalkotó nem biztosította, hogy e nyilvánosság-korlátozással szemben a közérdekű adatok megismeréséhez való alapvető jogot közvetlenül, az adatminősítés tartalmi felülvizsgálatát jelentő eljárás útján érvényesíteni lehessen.

Ehhez hozzá lehet tenni azt, hogy a minősítés hatékony bírósági felülvizsgáláshoz olyan eljárásrend kialakítása szükséges, amely valamiképpen „fegyver egyenlőséget” hoz létre a nemzeti minősített adat birtokában lévő adatkezelő (a minősítő) és a közérdekű adatigény elutasítása miatt jogorvoslattal élő adatigénylő között. Ez azért fontos, mert a minősítő információs előnye eleve megerősíti az érdekérvényesítési lehetőségeit a felülvizsgálati eljárásban az információs hátrányban lévő adatigénylővel szemben.

A törvényalkotó a titokfelügyeleti hatósági eljárás alkalmazását, mint eszközt választotta az alkotmányossági probléma megoldására. Ha a közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítését az adatkezelő az adat minősítése miatt tagadja meg, és az adatot igénylő a közérdekű adat megismerésére vonatkozó igény elutasítása felülvizsgálatának érdekében a bírósághoz fordul, a bíróság a Hatóság titokfelügyeleti hatósági eljárását kezdeményezi, és egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. Ilyen esetben a Hatóságnak meg kell indítania a titokfelügyeleti hatósági eljárást, tehát nem alkalmazhatja az Infotv.-ben meghatározott vizsgálati eljárás szabályait a minősítés jogszerűségének ellenőrzése során.

Előzetesen annyi már megállapítható, hogy az Infotv. könnyebb helyzetbe hozza a Hatóságot azzal, hogy a bíróság kezdeményezése esetén kivételesen kötelezővé teszi a titokfelügyeleti hatósági eljárás megindítását. Ugyanis az Infotv. 62. § (1) bekezdése szerint főszabályként csak akkor indítható meg a titokfelügyeleti hatósági eljárás, ha vélelmezhető, hogy a nemzeti minősített adat minősítése jogellenes. A Hatóságnak az a tapasztalata, hogy a titokfelügyeleti hatósági eljárás kezdeményezésére vonatkozó, az állampolgároktól vagy a sajtótól érkező beadványok alapján a titokfelügyeleti hatósági eljárás megindítására általában nincs mód, mert a beadványok nem tartalmaznak olyan információt, amely alapján a nemzeti minősített adat minősítésének jogszerűtlenségét vélelmezni lehetne.

Megállapítható továbbá, hogy az Infotv. szokatlan módon kapcsolta össze a bíróság eljárását a titokfelügyeleti hatósági eljárással, azaz egy közigazgatási hatósági eljárással. A tipikus ügymenet éppen ellenkezője a fentieknek: a közigazgatási hatósági eljárás jogorvoslati szakaszában kerül az ügy a közigazgatási hatóságtól a bíróság elé. Ezért tisztázni szükséges, hogy mi a Hatóság szerepe ebben a különleges eljárási jogi konstrukcióban.

A Hatóság hatékony jogi eszközökkel rendelkezik a minősítésre vonatkozó jogszabályok betartásának ellenőrzésére, amelyek alkalmazásával rendszerint – a nemzeti minősített adat megismerésére vonatkozó jogkörének korlátai között –

hivatalból eljárva képes a tényállás olyan részletességű és pontosságú megállapítására, amely nehezen lenne biztosítható, ha a tényállás megállapítására az információs hátrányban lévő adatigénylő és az információs előnyben lévő minősítő közötti kontradiktórius bírósági eljárásban kerülne sor.

Ugyanakkor a Hatóság titokfelügyeleti hatósági eljárása nem helyettesíti a bíróság eljárását. A Hatóság titokfelügyeleti hatósági eljárásban tett, tényállásra vonatkozó megállapításai és a jogi álláspontja természetesen nem kötelező a bíróságra.

A bíróság kezdeményezésére induló titokfelügyeleti hatósági eljárások további kimenetele a következő: Ha a Hatóság azt állapítja meg az eljárásban, hogy a per tárgyát képező adat minősítése törvénytörtő volt és emiatt a minősítés megszüntetésére hívja fel a minősítőt, aki – tegyük fel – ezt elfogadja, de legalábbis nem kéri a Hatóság határozatának bírósági felülvizsgálatát, akkor a nemzeti minősített adat minősítése a határozat közzétételétől számított hatvanegyedik napon a határozatban foglaltak szerint megszűnik, illetve minősítési szintje vagy érvényességi ideje a határozatban foglaltak szerint megváltozik. Következésképp a további bírósági eljárás okafogyottá válik, és az adatigénylő hozzájuthat a kért közérdekű adathoz.

Ha a Hatóság a minősítés megszüntetésére vagy a jogszabályoknak megfelelő módosítására hívja fel a minősítőt, aki megalapozatlannak tartja ezt, akkor a felhívásban foglaltak felülvizsgálatát hatvan napon belül a bíróságtól kérheti. Ebben az esetben a Hatóság határozatában foglaltakkal szemben bizonyítania kell a minősítés jogszerűségét. A bíróság számára rendelkezésre fog állni a Hatóság eljárása során keletkezett iratanyag, például a minősített irat másolata, a minősítési javaslat, a minősítési döntésre vonatkozó irat, a minősítés részletes indokolása. Ilyen értelemben a Hatóság eljárása per-előkészítő jellegű: összegyűjti azokat a bizonyítékokat, amelyek alapján a független bíróság megítélheti a minősítés jogszerűségét. Ha az adatigénylő lenne a felperesi pozícióban az alperes minősítővel szemben, akkor ez nem lenne garantálható.

Ha a Hatóság a titokfelügyeleti hatósági eljárásban hozott határozatában azt állapítja meg, hogy a minősítő a nemzeti minősített adat minősítésére vonatkozó jogszabályoknak megfelelően járt el, akkor a minősítő ezzel szemben vélhetően nem fog a bírósághoz fordulni, azonban így is a bíróság elé fog visszakerülni az ügy, hiszen a bíróság az Infotv. 31. § (6a) bekezdése alapján a Hatóság megkeresésekor nem megszüntette, hanem csak felfüggesztette az eljárását. Tehát a Hatóság a határozatát, valamint az ügy iratait megküldi a bíróságnak. Erre is

ugyanaz vonatkozik, mint az előző esetben: a Hatóság a titokfelügyeleti hatósági eljárása során összegyűjti azokat a bizonyítékokat, amelyek alapján a független bíróság megítélheti a minősítés jogszerűségét. Itt is megismételjük, hogy a Hatóság határozata nem köti a bíróságot.

VII.3. A titokfelügyeleti hatósági eljárással kapcsolatos jogalkalmazási tapasztalatok

Jóllehet az Infotv. 2015-ös módosításától az év végéig csak néhány hónap telt el, ez az időszak meglepően gazdag gyakorlati tapasztalatokkal szolgált. A továbbiakban ismertetünk néhány fontosabb jogértelmezési kérdést, amelyet a Hatóság a titokfelügyeleti hatósági eljárás szabályainak alkalmazása során válaszolt meg.

VII.3.1. A titokfelügyeleti hatósági eljárás tárgya

A titokfelügyeleti hatósági eljárás során a tényállás megállapítása a nemzeti minősített adat minősítése jogszerűségének ellenőrzésére irányul. A minősítés alatt nem csak a minősítő döntése értendő, hanem a teljes minősítési eljárás. Ezen kívül a minősítési eljárást követően további tények és körülmények is befolyásolhatják az adat minősítésének jogszerűségét. Ilyen lehet például a minősítés minősítő általi felülvizsgálata vagy annak elmaradása, illetve az adat esetleges nyilvánosságra kerülése.

A minősítés jogszerű, ha megfelel a Mavtv.-ben és a Mavtv. végrehajtási rendeleteiben meghatározott formai és eljárási szabályoknak, a Mavtv. alapelveinek (Mavtv. 2. §), a minősítés szabályainak (Mavtv. 5. § és 6. §), továbbá – amint arra az Alkotmánybíróság 29/2014. (IX. 30.) AB határozatának 1. pontja rámutatott – tartalmi szempontból követelmény, hogy a minősítő a közérdekű vagy közérdekből nyilvános adat minősítése felőli döntés során a minősítéshez fűződő közérdek mellett a minősítendő adat nyilvánosságához fűződő közérdeket is vegye figyelembe, és csak akkor döntsön az adat minősítéséről, ha a minősítéssel elérni kívánt cél arányban áll a minősített adat nyilvánosságához fűződő érdekekkel.

A Hatóság gyakorlata szerint először a formai és eljárási jogszabályok előírásai betartásának ellenőrzésére kerül sor, hiszen ha egy eljárásban például az nyer megállapítást, hogy az adat minősítője nem rendelkezett minősítői jogkörrel, úgy megállapítható az, hogy a minősítési eljárás során a minősített adat nem jött létre,

következésképp a továbbiakban a minősítés jogszerűségét tartalmilag ellenőrizni már nem szükséges.

VII.3.2. Titokfelügyeleti hatósági eljárás folytatása megszűnt minősítésű nemzeti minősített adat esetén

Titokfelügyeleti hatósági eljárás során szembesült a Hatóság azzal a kérdéssel, hogy miként hat ki a hatáskörére és a titokfelügyeleti hatósági eljárási kötelezettségére az a körülmény, ha a minősítő megszünteti a Hatóság eljárásának tárgyát képező nemzeti minősített adat minősítését. Elsődleges megállapításunk szerint a kérdés az Infotv. 62. § (1a) bekezdése szerint egyszerűen megválaszolható: ha a bíróság a 31. § (6a) bekezdésében meghatározottak szerint a Hatóság titokfelügyeleti hatósági eljárását kezdeményezi, a Hatóság titokfelügyeleti hatósági eljárást indít. Tehát a Hatóságnak nincs mérlegelési jogköre: ha a bíróság a titokfelügyeleti eljárását kezdeményezi, úgy az eljárást feltétlenül meg kell indítania, függetlenül attól, hogy esetleg az eljárás tárgyát képező adatok minősítése időközben a minősítés felülvizsgálata, felülbírálata vagy a minősítés érvényességi idejének múlása miatt megszűnt. Azonban kérdéses, hogy ebben az esetben mire irányulhat a titokfelügyeleti hatósági eljárás. A válasz a következő:

A Hatóság a titokfelügyeleti hatósági eljárás eredményeként a nemzeti minősített adat minősítésére vonatkozó jogszabályok megsértésének megállapítása esetén az Infotv. 63. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szankciót alkalmazza, vagyis felhívja a minősítőt a minősített adat minősítési szintjének, illetve érvényességi idejének a jogszabályoknak megfelelő megváltoztatására vagy a minősítés megszüntetésére, vagy – az Infotv. 63. § (1) bekezdés b) pontja szerint – megállapítja azt, hogy a minősítő a nemzeti minősített adat minősítésére vonatkozó jogszabályoknak megfelelően járt el. Ha a minősítő a nemzeti minősített adat minősítését időközben megszünteti, úgy az Infotv. 63. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szankció alkalmazására nincs mód, tehát e tekintetben a Hatóság eljárása okafogyottá válik. Azonban a minősítés megszüntetése nem zárja ki azt, hogy a Hatóság utólag, visszamenőleg, az Infotv. 63. § (1) bekezdés b) pontja alapján megállapítsa azt, hogy a minősítő a jogszabályoknak megfelelően járt el.

Tehát a már megszűnt vagy megszüntetett minősítés esetén a Hatóság a titokfelügyeleti hatósági eljárás folyamán azt ellenőrzi, hogy a minősítő a jogszabályoknak megfelelően járt-e el. Ha megállapítható, hogy a minősítő a jogszabályoknak megfelelően járt el, úgy a Hatóság az eljárást az Infotv. 63. § (1) bekezdés b)

pontja alapján határozattal zárja le. Ha azonban a Hatóság a tényállás tisztázása során a minősítésére vonatkozó jogszabályok megsértését állapítja meg, az eljárást végzéssel meg kell szüntetnie, hiszen ez esetben sem az Infotv. 63. § (1) bekezdés a) pontjában, sem a törvényhely b) pontjában meghatározott szankciók nem alkalmazhatók.

VII.3.3. A minősítő jogutódlása

Az Infotv. módosítása a titokfelügyeleti hatósági eljárás szabályainak pontosításával az Infotv. 62. § (4) bekezdésében egyértelművé tette, hogy a titokfelügyeleti hatósági eljárásban ügyfél a minősítő. E szabály azért vet fel jogértelmezési kérdést, mert a Hatóság mindig utólag vizsgálja a minősítés jogszerűségét, ezért lehetséges, hogy a minősítés óta már más személy tölti be azt a beosztást, amelyben korábban a minősítő a nemzeti minősített adat minősítéséről döntött. Vajon ebben az esetben is az a személy lesz a titokfelügyeleti hatósági eljárás ügyfele, aki a Hatóság eljárásának tárgyát képező adat minősítéséről döntött?

A Hatóság ezzel kapcsolatban megállapította, hogy a minősítői jogkör nem személyhez kötődő privilégium, hanem a Mavtv. 3. § 3. pontja és 4. §-ának szabályai szerint meghatározott beosztásokhoz, jogszabályban meghatározott feladat- és hatáskörhöz tartozó jogkör. Ezért a titokfelügyeleti hatósági eljárásnak mindenkor az a személy az ügyfele, aki az adott időpontban a titokfelügyeleti hatósági eljárás tárgyát képező minősített adatokkal a minősítő jogkörében eljárva rendelkezni jogosult – ide értve elsősorban a minősítés felülvizsgálatára való jogosultságot.

A minősítői jogkör jogutódlása csak egészen kivételes esetekben vehet fel valóban nehezen megválaszolható jogértelmezési kérdést: akkor, ha időközben megszűnt az a közfeladat, amelynek ellátása során az adat minősítésére sor került, továbbá megszűnt az a közfeladatot ellátó szerv is, amelynek egyik beosztását betöltötte a minősítő. Ebben az esetben a Hatóságnak a minősítő jogutódlásával kapcsolatban a Nemzeti Biztonsági Felügyeletet kell megkeresnie a tényállás tisztázása érdekében. A Nemzeti Biztonsági Felügyelet a Mavtv. 20. § (2) bekezdés I) pontja szerint gondoskodik a jogutód nélkül megszűnt szervek által keletkezett minősített adatok felülvizsgálatának elvégzéséről.

VII.3.4. A minősítési javaslat indokolására vonatkozó tartalmi követelmények

A Mavtv. 6. § (2) és (3) bekezdései előírják, hogy amikor a minősítendő adat minősítéséhez a kezdeményező indokolással ellátott minősítési javaslatot készít, a minősítési javaslatban fel kell tüntetnie a minősítéssel védhető valamely közérdekre történő hivatkozást, a minősítési szintet és a minősítés érvényességi idejét. A minősítési javaslat indokolásának tartalmaznia kell azokat a tényeket és körülményeket, amelyek a minősítést szükségessé teszik.

A minősítési javaslat megfelelő indokolása azért lényeges, mert a minősítő főszabályként a minősítési javaslat elfogadása, azaz az adat minősítése esetén a minősítési javaslat indokolásában foglaltakat veszi alapul. Ez alól csak egy kivétel van: az Alkotmánybíróság a 29/2014. (IX. 30.) AB határozatának 2. pontjában megállapította, hogy „[...] az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdéséből, az információszabadság jogából eredő alkotmányos követelmény a minősített adatok védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 6. § (4) bekezdése vonatkozásában az, hogy a minősítő, ha a minősítés során eltér a minősítési javaslattól, az adat minősítéséről szóló döntését köteles érdemben, részletesen indokolni, amelyből különösen ki kell tűnnie a nyilvánosság korlátozását kellő mértékben alátámasztó okoknak.”

Tehát a minősítési döntés indokai utólag főszabályként a minősítési javaslatból ismerhetők meg. Ezért nem elégséges, ha a minősítési javaslat indokolása csak általánosságban, a Mavtv. 1. számú mellékletében meghatározott, a minősítési szint meghatározásához szükséges karmérték többé-kevésbé pontos idézésével indokolja meg a minősítési javaslatot.

VII.3.5. A minősített adat megjelölése a minősítési eljárás folyamán

Egy 2015-ös, nemzeti minősített adatot érintő ügyben azzal szembesültünk, hogy a vizsgált minősítési eljárás során a minősítési javaslat csak egy iratra utalt a minősítési javaslat tárgyaként, a minősítő pedig a minősítési javaslatban foglaltakra utalva döntött a minősítésről. Az eset kapcsán a Hatóság megállapította, hogy mind a közérdekű adatok megismeréséhez való jog, mind a jogbiztonság szempontjából elengedhetetlen, hogy a minősítési eljárás során és azt követően a minősítés teljes időtartama alatt utólag is egyértelmű legyen, hogy mely adatra vonatkozik a nemzeti minősített adat minősítése. Ráműtattunk, hogy a magyar titokszabályozás az adatelvre épül, azaz nem dokumentumokat, hanem adatokat lehet a minősítési döntéssel elzárni a nyilvánosság elől. Ezért a Hatóság

álláspontja szerint már a minősítési javaslatnak is tartalmaznia kell az adat megjelölését, annak ellenére, hogy ezt a Mavtv. 6. § (3) bekezdése nem írja elő kifejezetten. Álláspontunk szerint nem elégséges az, ha a minősítési javaslat csak egy dokumentumra utal a minősítési javaslat tárgyaként, hiszen – mint arra fentebb utaltunk – a minősítési döntés indokai utólag főszabályként a minősítési javaslatból ismerhetők meg. A 29/2014. (IX. 30.) AB határozat indokolásának [49]. bekezdése értelmében az információk visszatartása nem vonatkozhat általában a dokumentumokra. A közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog érvényesülése érdekében nem tekinthető az Alaptörvénnyel összhangban állónak az olyan korlátozás, amely egy adatot vagy egy egész dokumentumot végérvényesen elvon a nyilvánosság elől, illetve amely egy dokumentumot annak tartalmától függetlenül, teljes egészében nyilvánosságkorlátozás alá helyez. Nem egyeztethető össze az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével továbbá akkor sem, nem tekinthető ugyanis feltétlenül szükségesnek a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog korlátozása, ha adott esetben a nyilvánosságkorlátozás okára hivatkozva a közérdekű adatok tágabb körének a megismerését tiltják meg, mint amit az adott korlátozási indok szükségessé tenne. Ez állapítható meg különösen akkor, ha egy adott dokumentumban szereplő összes közérdekű adat megismerését pusztán arra hivatkozással tagadják meg, hogy a dokumentum egy része nyilvánosságkorlátozás alá esik.

A Hatóság megállapítja, hogy a minősítési eljárás során a minősítendő adat minősítési javaslatban történő megjelölésének elmulasztása olyan eljárási hiba, ami csak úgy orvosolható, ha a minősítő utóbb a minősítési döntésben egyértelművé teszi, hogy mely adatra vonatkozik a minősítési döntés.

VII.3.6. Lehet-e egy adat egyszerre minősített adat és nem minősített adat?

E kérdést egy olyan ügyben kellett megválaszolni, amelyben a Hatóság egyszerre több, egymással összefüggő minősítési eljárás jogszerűségét vizsgálta. A minősítési eljárásokra ugyanannál a közfeladatot ellátó szervnél került sor és részben ugyanarra az adatkörre vonatkoztak. A szóban forgó minősítések egy részét a minősítő már korábban megszüntette, ám egy minősítés érvényességét fenntartotta. Egyik esetünkben így olyan helyzet állt elő, hogy a Hatóság által vizsgált adat az egyik minősítés szerint továbbra is minősített adat volt, míg ugyanennek az adatnak egy másik példánya egy olyan iratban volt megtalálható, amelynek adattartalmára nézve már megszűnt a minősítés érvényessége. Ezzel kapcsolatban a következőket állapítottuk meg:

- A Mavtv. szerint a nemzeti minősített adat minősítésének tárgya az adat, nem pedig az adat egy-egy példánya, azaz valamely adathordozón történő előfordulása. Ezért a minősítő döntése – az adat minősítése, illetve a minősítés felülvizsgálata – az adat valamennyi, a minősített adatot kezelő szerv kezelésében lévő előfordulására kell, hogy vonatkozzék, attól függetlenül, hogy az mely iratban található. Egy adat nem lehet egyszerre minősített adat és nem minősített adat is.
- A Mavtv. 2. § (1) bekezdése alapelvként mondja ki a minősítés szükségességét és arányosságát. A Mavtv. 5. § (2) bekezdés c) pontja a nemzeti minősített adat minősítésének feltételeként megköveteli a minősítés szükségességét. Ha a minősítő utóbb megszünteti valamely nemzeti minősített adat minősítését, akkor arról dönt, hogy az adott adatra nézve nem állnak fenn a minősítés feltételei, azaz nem szükséges többé az adat megismerését a minősítéssel korlátozni. Ez az adott adat valamennyi, a minősített adatot kezelő szerv kezelésében lévő előfordulására vonatkozik, függetlenül attól, hogy az mely iratban található. Ha a minősítő olyan adatot minősít nemzeti minősített adattá, vagy olyan adatot kezel tovább minősített adatként, amelynek minősítését egy másik eljárásban már megszüntette, úgy a saját korábbi döntésével kerül ellentmondásba, továbbá megsérti a minősítés szükségességének elvét is.
- Mindezek alapján a Hatóság megállapította, hogy ha a minősítő több minősítési eljárásban is minősíti ugyanazt az adatot és utóbb bármelyik minősítést megszünteti, úgy az adott adatra vonatkozó valamennyi minősítést meg kell szüntetnie.

VII.3.7. A minősítés részletes indokolásának adattartalma

A nemzeti minősített adat minősítésére vonatkozó döntés információs alapjog érvényesülését korlátozza, ezért csak a törvényi feltételek fennállása esetén kerülhet rá sor. A jogkorlátozás feltételei fennállásának utólag is igazolhatónak kell lennie. A minősítés indokait – mint már utaltunk rá – a minősítési javaslatban foglaltak minősítő általi elfogadása esetén a minősítési javaslat indokolásából lehet megismerni, egyébként pedig – ha a minősítő eltért a minősítési javaslatban foglaltaktól – az Alkotmánybíróság 29/2014. (IX. 30.) AB határozatának 2. pontja az irányadó, amely szerint „[...] az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdéséből, az információszabadság jogából eredő alkotmányos követelmény a minősített adatok védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 6. § (4) bekezdése vonatkozásában az, hogy a minősítő, ha a minősítés során eltér a minősítési javaslattól, az adat minősítéséről szóló döntését köteles érdemben, részletesen indokolni, amelyből

különösen ki kell tűnnie a nyilvánosság korlátozását kellő mértékben alátámasztó okoknak.”

Azonban a Hatóság tapasztalatai szerint a minősítési eljárások során továbbra is gyakran elmarad a minősítési javaslat, illetve a (minősítési javaslatban foglaltaktól való eltérés esetén) a minősítés megfelelő részletességű írásbeli indokolása. Különösen azoknál az állami szerveknél tapasztalható ez, amelyek sok minősített adatot kezelnek, mint például a rendvédelmi szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok. Inkább az mondható általános gyakorlatnak, hogy e szerveknél a minősítési javaslat indokolása csak azokra az általánosságokra szorítkozik, amelyek az adott minősítési javaslatban szereplő minősítési szintre vonatkozóan a Mavtv. 1. számú mellékletében a minősítési szint meghatározásához szükséges kármentésként szerepelnek. Kétségtelen, hogy a minősítési javaslat individualizált, konkrétumokat tartalmazó indokolása nagy adminisztratív teherrel járna azoknál az állami szerveknél, amelyeknél sok minősítési eljárásra kerül sor, ezért e tekintetben nem sok előrelépés tapasztalható a Mavtv. hatálybalépése óta. Ezért fontos, hogy a Mavtv. létrehozott egy másik jogi eszközt is, amelynek alkalmazásával a minősítési döntés indokai utólag feltárhatók a Hatóság eljárása során. Ez a Mavtv. 6. § (8) bekezdése, amely szerint a minősítő a NAIH megkeresésére írásban köteles részletesen megindokolni az adat minősítését.

A Mavtv. nem határozza meg, hogy a minősítés részletes indokolásának mennyire kell részletesnek lennie és mire kell kiterjednie, ezért a Hatóság – szem előtt tartva a Mavtv. 6. § (8) bekezdésében foglaltak rendeltetését – a következők közlését kéri a minősítőtől a minősítés részletes indokolása esetén:

1. Először is tisztázni szükséges, hogy mely adatok nyilvánosságát korlátozza a minősítő döntése. A kérdés megválaszolásához nem elégséges azt az adathozózt beazonosítani, amelyben a vizsgált döntéssel minősített adatokat rögzítették, hanem azt is meg kell határozni, hogy konkrétan mi az az adattartalom, amelynek nyilvánosságát a minősítés korlátozza. Nem követelmény az adatfajta pontos felsorolása, de azt egyértelművé szükséges tenni, hogy melyek az irat minősítéssel érintett tartalmi egységei. Az Alkotmánybíróság 29/2014. (IX. 30.) AB határozatának 3. pontjában megállapította, hogy az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdéséből, az információszabadság jogából eredő alkotmányos követelmény a minősített adatok védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 5. § (8) bekezdésének vonatkozásában az, hogy a minősítésről szóló döntésben és a minősítési jelölésen egyértelműen meg kell jelölni a minősített adatot, valamint annak azonosíthatóságát a minősített adat kezelése során mindvégig biztosítani kell.

Azért szükséges tisztázni, hogy melyek a minősített adatok, mert a Mavtv. értelmében a minősítés tárgya az adat, továbbá csak konkrét adattartalommal összefüggésben lehet megítélni azt, hogy a minősítő helyesen ismerte-e fel az adatok és a minősítéssel védendő közérdek közötti összefüggést, azaz a minősítés szükségességét, továbbá megfelelően határozta-e meg az alkalmazandó minősítési szintet és a minősítés érvényességi idejét. A dokumentum minősítéssel érintett részeinek pontos meghatározása továbbá azért is fontos, mert jogszerű minősítés esetén ennek ismeretében lehet megállapítani, hogy a minősítő a dokumentum minősítéssel nem érintett tartalmát illetően az Infotv. 30. § (1) bekezdésének megfelelően járt-e el.

2. A minősítést szükségessé tevő érdek megjelölése. Például: „*honvédelmi érdek*”, „*nemzetbiztonsági érdek*”, stb. Azért szükséges kitérni erre, mert ebből derül ki, hogy a minősítés a Mavtv.-ben taxatíván meghatározott közérdekek valamelyikét védi-e, továbbá a minősítő a feladat- és hatáskörében járt-e el.

3. Az 1. és a 2. pontban írtak közötti kapcsolat meghatározása, azaz annak a bemutatása, hogy a védett adatok minősítés érvényességi időn belüli nyilvánosságra hozatala vagy illetéktelen személy tudomására jutása konkrétan miért és hogyan befolyásolná hátrányosan a b) pont szerint nevesített közérdeket. Ez alapján ítéltethető meg, hogy a minősítő helyesen ismerte-e fel, hogy miért szükséges az adatok minősítéssel történő védelme, valamint helyesen következtetett-e a titoksértés esetén bekövetkező közérdeksérelemre.

4. A minősítési szint meghatározásának részletes indokolása. A minősítési szinthez tartozó kármérték meghatározásához irányadó szempont (a Mavtv. 1. számú melléklet megfelelő pontja) megjelölésén túl azt is szükséges alátámasztani, hogy a titoksértés által okozott kár elérné a törvényben meghatározott kármértéket. Ez alapján ítéltethető meg, hogy a minősítő helyesen határozta-e meg a minősítési szintet.

5. A minősítés érvényességi idejének részletes indokolása. Ez alapján ítéltethető meg, hogy az adatokra vonatkozó korlátozás a Mavtv. 2. § 1. pontjának megfelelően a feltétlenül szükséges időtartamú-e.

6. Az Alkotmánybíróság 29/2014. (IX. 30.) AB határozatának 1. pontja szerint az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdéséből, az információszabadság jogából eredő alkotmányos követelmény a minősített adatok védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 5. § (2) bekezdésének, valamint 6. § (4) bekezdésének alkalmazása során, hogy a minősítő a közérdekű vagy közérdekből nyilvános adat minősítése

felőli döntés során a minősítéshez fűződő közérdek mellett a minősítendő adat nyilvánosságához fűződő közérdeket is vegye figyelembe, és csak akkor döntsön az adat minősítéséről, ha a minősítéssel elérni kívánt cél arányban áll a minősített adat nyilvánosságához fűződő érdekekkel. Tisztázni szükséges ezért, hogy az adott ügyben jelentősebb súlyúak-e a minősítést megalapozó érdekek az adatok megismerhetőséghez fűződő közérdeknél.

VIII. A NAIH nemzetközi szerepvállalásai

Nemzetközi kapcsolatainkról elmondható, hogy a NAIH-hoz érkező külföldi vendégek, delegációk többsége 2015-ben főleg Ázsiából – Kína, Japán, Vietnám – érkezett és jellemző módon elsősorban az információs szabadság kérdései, jogi eszközei iránt érdeklődtek.

A 2015-ös év legnagyobb nemzetközi híre – a már említett új uniós adatvédelmi jogalkotási csomag mellett – az úgynevezett „Schrems-ítélet” volt, mely alapjaiban hat a külföldre (elsősorban az USA-ba) továbbítandó személyes adatok európai gyakorlatára.

VIII.1. A Schrems-ítélet

Az osztrák Max Schrems a Facebook-tól kikérte a kezelt személyes adatait és azzal szembesült, hogy egy felhasználóról határtalan mennyiségű és eltérő minőségű személyes adatot tartanak nyilván. Ezután a Snowden-ügy kapcsán a Facebook európai felügyeletét ellátó ír adatvédelmi hatósághoz fordult azzal, hogy vizsgálja meg, az európai szabályoknak megfelelően kezelte-e adatait a közösségi oldal, amikor álláspontja szerint lényegében korlátlan hozzáférést nyújtott az amerikai titkosszolgálatoknak az európai állampolgárok személyes adataihoz. Az ír hatóság az úgynevezett Safe Harbor érvényes jogalapra hivatkozva nem vizsgálta a kérdést. (2000. július 26-a óta az EU Bizottság 2000/520/EC döntése alapján, amennyiben az adattovábbítás olyan, az USA Kereskedelmi Minisztériuma által vezetett listán szereplő amerikai vállalat részére történt, – például Facebook, Google – mely szerepelt az önszabályozás elvi alapján, rendszeresen megújítandó regisztráció keretében működő úgynevezett Biztonságos Kikötő (Safe Harbor) listán, a megfelelő adatvédelmi szint vélelme fennállt, vagyis a külföldre (harmadik országba) történő adattovábbítás jogszerű jogalappal történt.)

Max Schrems ügye eljutott az ír Legfelsőbb Bíróságig, majd a Luxemburgi Bíróságig, mely ítéletében (*Judgment in Case C-362/14 Maximillian Schrems versus Data Protection Commissioner*) egyrészt kimondta, hogy az Európai Bizottság Safe Harbor döntése nem korlátozhatja vagy írhatja felül a nemzeti adatvédelmi

hatóság vizsgálati jogosultságait a harmadik országban biztosított adatvédelem megfelelőségéről, másrészt a Safe Harbor megállapodás érvénytelen, mert az Európai Bizottság nem vizsgálta az USA teljes jogrendszerét az uniós adatvédelmi irányelv által biztosított adatvédelmi garanciák tekintetében, vagyis figyelmen kívül hagyta az amerikai hatóságok – kiemelten a titkosszolgálatok – szinte korlátlan megismerési jogosultságait és az adatvédelmi garanciák hiányát (érintetti jog a hozzáféréshez, törléshez, helyesbítéshez, jogorvoslathoz).

A bírósági döntés értelmében a helyzet megnyugtató megoldása az lehetne, ha az Egyesült Államok saját jogában vagy nemzetközi kötelezettségvállalás útján tenné kikényszeríthetővé az Európai Unió által elvárt adatvédelmi garanciákat. Az önkéntes vállaláson nyugvó, valamint a szerződéses kikötéseken alapuló rendszer ugyanis nem nyújt kellő védelmet akkor, amikor harmadik országok jogszabályai ezekkel ellentétes kötelezettségeket fogalmaznak meg, és például általános, nehezen megfogható célokból, mint amilyen a közérdek vagy nemzetbiztonság, adatokat igényelhetnek az érintett európai polgárokról.

Az ítélet arra kényszeríti az Európai Uniót, hogy az alkalmatlannak bizonyult keretet vizsgálja felül. 2016-ban dől el, hogy az Európai Bizottság és az Egyesült Államok kormánya megállapodásra tud-e jutni egy ilyen rendszerről. Amennyiben nem, úgy számítani lehet arra, hogy a tagállami adatvédelmi hatóságok összehangolt eljárások keretében vonják vizsgálat alá a harmadik országokba irányuló adattovábbításokat, kiemelt figyelemmel az Egyesült Államokra. Az eljárások azt is megvizsgálják, hogy az eddig használt más jogi megoldások, mint az általános szerződési kikötések (SCC) vagy a kötelező szervezeti szabályozások (BCR) mennyiben fogadhatók el akkor, amikor más államok jogszabályai ezeket kijátszhatóvá teszik.

VIII.2. Budapesti Drón Konferencia⁸

A drónok eredetileg katonai célra kifejlesztett kisméretű légi járművek, melyek feladata a légi megfigyelés, rendszerint képek, videók rögzítésével. Napjainkra mind az Európai Unióban, mind Magyarországon egyre nagyobb számban jelennek meg annak ellenére, hogy általában hiányzik a mögöttes nemzeti és az uniós szabályozás. Emellett mára már katonai, bűnüldözési, kereskedelmi, tudományos és magáncélú felhasználásuk is ismert és elterjedt.

⁸ Részletesen lásd www.droneconference.hu

Az európai adatvédelmi hatóságok az 1990-es évek óta foglalkoznak a drónok magánszférára gyakorolt hatásával, hiszen ezekkel az eszközökkel, – különösen, mióta már szinte divatcikké váltak – a zártláncú kamerák megfigyelésénél sokkal súlyosabb módon sérthetik a magánéletünket, privát szféránkat⁹. Az általuk végzett megfigyelés érzékelhetetlen, toladó (intruzív), önkényes és folyamatos és ráadásul maga az eszköz szinte bárki számára elérhető, megvásárolható.

2015. február 5-6-án a NAIH egy több száz fős részvétellel zajló nemzetközi tudományos konferenciát szervezett a témakörben, melynek következtetéseit az alábbiakban lehet összefoglalni: a drónok polgári felhasználásának előnyei számottevőek az ipar, mezőgazdaság, kereskedelem, kormányzat és a magánszemélyek számára. Azonban még a jogos használat is veszélyeztetheti az egyén magánszféráját. A feldolgozott adatok atipikusak, és szinte mindig kapcsolódik hozzá valamilyen formában személyes adatkezelés, ezért itt nagy jelentősége van a „*privacy by design*” és a „*privacy by default*” alapelvek alkalmazásának. Mindenképpen szükséges az európai és nemzeti szintű szabályozás, ahol központi elemként meg kell jelenni az adatvédelmi rendelkezéseknek is.

Fontos kérdés a polgári használat közbeni azonosítás technológia-mentes megoldással, amely egyrészt megfelel a légügyi biztonsági kihívásoknak, ugyanakkor lehetővé teszi az érintett számára az adatkezelő azonosítását is, valós időben és meghatározott ideig utólagosan is, online és offline módokon. A drónok légiközlekedési adminisztrációja a légtérben egészen biztosan lehetetlen lenne egy testre szabott igazgatási engedélyezési eljárás bevezetése nélkül. Kivételes figyelmet kell fordítani az átláthatóságra és a megfelelő tájékoztatásra, valamint hatékony anonimizálási, maszkolási, homályosítási technika kidolgozásával kell az egyének személyes adatait védeni az adatminimalizálás elvének megfelelően.

Végül, a drónokkal megvalósított kormányzati adatkezelés (például árvízvédelem) kizárólag a törvényben meghatározott esetekben folytatható anélkül, hogy jogosulatlan titkos adatgyűjtés és információszerzés, készletező adatgyűjtés és profilozás célját szolgálná.

A NAIH ajánlása a drónokkal megvalósított adatkezelés problémáiról a http://naih.hu/files/ajanlas_dronok_vegleges_www1.pdf címen, érhető el.

⁹ International Working Group on Data Protection in Telecommunications 675.47.25., Adatvédelem légi megfigyelés esetén, Munkadokumentum, 54. ülés, 2013. szeptember 2-3.

VIII.3. Nemzetközi projektek

VIII.3.1. Arcades-projekt

„ARCADES” „introducing dAta pRotection AnD privacy issUes at schoolS in the European Union”, „Bevezetés az adatvédelembé és az adatvédelmi problémákba az Európai Unió iskoláiban”

Ahogy arról már korábban beszámoltunk, a 2014-16 között zajló, az Európai Unió Bizottsága által támogatott, a lengyel, szlovén, magyar adatvédelmi hatóság és a Brüsszeli Vrije Egyetem kutatócsoportja részvételével futó projekt célja egy egységes adatvédelmi tananyag összeállítása volt. 2015 októberére sikerült a kifejezetten tanároknak szánt közös, illetve külön magyar oktatási segédanyagot, adatvédelmi kézikönyvet elkészíteni (részletesen: <http://naih.hu/arcades/dokumentumok.html>). Az anyagok közérthető nyelvezettel korszerű ismereteket adnak át, megkönnyítve a pedagógusok munkáját azzal, hogy ismeretterjesztő módon mutatják be az egyes témaköröket (mint például a személyes adat fogalma, a digitális lábnyom, az online követés stb.) helyzetgyakorlatokon, valós eseteken keresztül. Minden fejezet tartalmaz kulcsszavas összefoglalót, megvitatásra alkalmas témákat, vagy ajánl különböző gyakorlati tevékenységeket. A fejezetek végén található összefoglalások külön szólnak a kisebbekhez (általános iskolások) és az idősebb tanulókhöz (középiskolások).

Az oktatási anyagokat 200 érdeklődő magyar pedagógus számára 2015. október 20-22. között egy kétnapos szeminárium keretében mutattuk be és itt került kihirdetésre a „*legjobb adatvédelmi tanóra*” verseny is a magyar iskolák számára. Nehéz volt a zsűrizés, mert a pályaművek igen színvonalasak, ötletesek voltak és a megtekintett tanórák mindegyikén elfogultság nélkül azt láttuk, hogy a gyerekek (akár 13, akár 18 évesek) valóban érdekesnek tartják a témát és örömmel működnek közre. A bírálat során szempont volt a kreativitás, az Arcades szemináriumon és a kiadványokon keresztül az adatvédelmi tananyag és ismeretek átadása és megfelelő feldolgozása, a pedagógusi felkészültség mellett a gyermekek megfelelő bevonása, az óra interaktivitása és egyáltalán a lelkesültség, a tanóra izgalmassá tétele.

Az első helyezett – csepeli Karácsony Sándor Általános Iskola, a pedagógus neve: Keszy-Harmath Eszter, 7-8. osztályosok – órájának témája az internet volt és a 45 perc minden mozzanata tervezetten egymásra épült, tele játékokkal, ami-

ket a gyermekek „szellemi akadályversenyként” oldottak meg. Rendkívül színes volt a metodika is, hiszen a feladatok között volt keresztrejtvény, kifejtő beszélgetés, szabad asszociáció, rajzelemzés, reklám feldolgozás, jelenetek eljátszása is. Az interaktivitás és egymásra hangolódás miatt – amit nem mellesleg a korszerű informatikai eszközök is nagymértékben segítettek – egy nagyon tartalmas órát láthattunk, ahol egyértelmű volt mindenki számára, hogy az átadott ismeretek magjai valóban termékeny talajra hullnak és ezzel elértük célunkat a fiatalabb korosztályok tudatos internet használatra való oktatásában.

A projekt záró eseménye és egyben a verseny fődíja egy barcelonai ünnepélyes záró konferencia, 2016 márciusában.

VIII.3.2. Macedón projekt a macedón adatvédelmi hatóság számára történő ismeretek átadására

A NAIH korábbi években folytatott nemzetközi tevékenységének mintegy elismeréseként 2015. szeptember 22-én született döntés arról, hogy a magyar Vialto Consulting Kft. által vezetett, a szlovén IPS Institute-ból és a NAIH-ból álló konzorcium nyerte meg a EuoPAid által kiírt, „Support to access to right on protection of personal data in Macedonia (EuropeAid/135668/IH/SER/MK)” elnevezésű pályázatot. A pályázat célja a személyes adatok védelmének fejlesztése Macedóniában. A két éves időtartam a NAIH szakértői számára komoly lehetőséget kínál arra, hogy tapasztalataikat és tudásukat egy uniós jogterülethez felzárkózó ország adatvédelmi hatóságának átadják. Kiemelt témák az adatvédelmi stratégiai kérdések kidolgozása, a modern adatvédelmi koncepciók (például beépített adatvédelem) alkalmazása, a belső adatvédelmi felelősök szerepének kimunkálása, az információs jogok közötti egyensúly, a nemzetközi igazságszolgáltatási célú jogalkalmazás adatvédelmi aspektusa, a társadalmi kapcsolatok vagy a szervezet gazdasági irányítása.

VIII.4. A Schengeni Információs Rendszerrel (SIS) kapcsolatos állampolgári megkeresések

A SIS, mint a belső határok eltörléséből és a külső határok megszigorított ellenőrzéséből eredő biztonsági kockázatokat kezelő rendszer, szigorú adatvédelmi szabályok alapján működik, amelyek betartását az Európai Adatvédelmi Biztos (EDPS) és a tagállami adatvédelmi hatóságok – Magyarországon a NAIH – rend-

szeresen ellenőrzik. Ha bárki tájékoztatást kíván kapni arról, hogy adatai szerepelnek-e a SIS-ben, vagy a SIS-ben található adatok helyesbítését, törlését kéri, kérelmét benyújthatja, a meghatározott formanyomtatvány kitöltésével, bármely kormányhivatalban, rendőrkapitányságon, illetve magyar külképviseleten. A kérelmeket első fokon a SIRENE Iroda bírálja el, aki a kért tájékoztatás nyújtását indokolt esetben megtagadhatja, de tájékoztatni köteles a kérelmezőt ennek tényéről és jogalapjáról. A SIRENE Iroda döntésével szemben a NAIH-nál lehet felülvizsgálatot kezdeményezni.

A NAIH-hoz 2015-ben összesen tizenkilenc alkalommal fordultak a polgárok (három magyar, egyébként külföldiek) felülvizsgálati kérelemmel. Területi megoszlást tekintve érkeztek beadványok közel- és távol-keleti országok állampolgáraitól, afrikai országok állampolgáraitól, illetve a Balkán térségéből. A Hatóság felülvizsgálati eljárást összesen három alkalommal indított, a többi esetben általános tájékoztatást nyújtott a beadványozóknak a Nemzeti SIRENE Irodához fordulás lehetőségéről.

A megindított felülvizsgálati eljárások közül kiemelendő az az eset, amikor a beadványozó egy harmadik személlyel kapcsolatban azért kért adatszolgáltatást a SIS II rendszerből, hogy megtudja idézési címét és ellene kártérítési pert indíthasson egy emelt díjas SMS szolgáltatással egybekötött virtuális társkereső honlap használatával összefüggésben. A Hatóság tájékoztatta az adatkérőt, hogy harmadik személyről nem ismerhetők meg adatok a SIS-II-ben sem a magyar, sem más tagállami bűnüldöző hatóságnál és felügyelő szervnél. Erre bűnüldözési és bűnmegelőzési célból kizárólag az arra felhatalmazott hatóságok jogosultak.

VIII.5. Részvétel nemzetközi szervezetek munkájában

VIII.5.1. Részvétel a 29-es Munkacsoport munkájában

VIII.5.1.1. Kooperációs Alcsoport

A 29-es Munkacsoport 2015 első ülésén döntött a hatóságok közötti együttműködést elősegítő alcsoport létrehozásáról, melynek az alakuló ülésen választott vezetője a NAIH elnökhelyettese.

Az alcsoport mandátuma szerint számos kérdéssel foglalkozik, így többek között a Schrems ítélet következményeivel, vagy az Unió valamennyi hivatalos nyelvét lefedő adatvédelmi szótár kidolgozásával. Legmarkánsabb teendői a következő években az új adatvédelmi szabályok alkalmazásának előkészítésével függenek össze.

Műhelymunkák (*workshopok*) keretében közös felkészülést koordinál a hatóságok részvételével az adatvédelmi csomag újításai terén, így kiemelten az egyablakos ügyintézés (*one stop shop*) áll majd az érdeklődés középpontjában.

A Munkacsoportra háruló előkészítő munkából iránymutatások, minta nyomtatványok előkészítése, az Európai Adatvédelmi Testület jövőbeni honlapjának kialakítása tartozik az Együttműködési alcsoport feladatai közé.

VIII.5.1.2. Technológiai Alcsoport

A Technológiai Alcsoport készítette elő a 29-es Munkacsoport *Drónok használatára vonatkozó véleményét*¹⁰, amely a kérdéskör adatvédelmi elemzése, az adatvédelmi kockázatok hangsúlyozása (például: az adatkezelés folyamatának átláthatatlansága, adatbiztonság, stb.) mellett ajánlásokat tartalmazott mind a jogalkotók, mind a gyártók számára.

A felhő alapú informatikát (cloud computing) képviselő iparági csoporttal együttműködve véleményben elemezte az iparági összefogás által kidolgozott felhő alapú informatika adatvédelmi magatartási kódexét. A 29-es Munkacsoport a hiányosságokat kiemelve formálisan ugyan nem hagyta jóvá a kódexet, de kiemelte, hogy az európai adatvédelmi elvárásoknak történő megfelelést jelentősen elősegíti, ha egy adatkezelő a magatartási kódexet magára nézve kötelezőnek fogadja el.

A fentiekén túlmenően a Technológiai Alcsoport biztosította a Hatóság számára a fórumot az online adatkezelések, közösségi szolgáltatások területén működő nagy, nemzetközi adatkezelőkkel kapcsolatos esetekkel, illetve az új technológiák okozta adatvédelmi kihívásokkal kapcsolatos adatvédelmi kockázatok, megfontolások egyeztetésére, elemzésére.

10 http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2015/wp231_en.pdf

VIII.5.1.3. Nemzetközi Adattovábbítási Alcsoport

2015. október 1-jén hatályba lépett az Infotv. módosítása, amely alapján harmadik országba történő adattovábbítás esetén, a Magyarországon letelepedett adatkezelő vagy adatkezelők csoportja is jogszerűen hivatkozhat arra, hogy a személyes adatok megfelelő védelmi szintjét a Hatóság által jóváhagyott kötelező szervezeti szabályozással (BCR-ral) biztosítja. A Hatóság, annak érdekében, hogy minél szélesebb körben részt vegyen a BCR-okkal, illetve egyéb, a külföldi adattovábbításra vonatkozó uniós szintű egyeztetésekben és együttműködésben, 2015 második felében részt vett a 29-es Munkacsoport Nemzetközi Adattovábbítási Alcsoportjának munkájában.

Az alcsoport felülvizsgálta az adatfeldolgozói BCR-ra vonatkozó 2013-as ajánlást, amely részletes leírást ad az ilyen BCR-ok alkalmazhatóságáról, illetve annak kötelező tartalmi elemeiről. Az erre vonatkozó, WP204-es számú munkadokumentumot a 29-es Munkacsoport 2015. május 22-én fogadta el és tette közzé.

A 29-es Munkacsoport plenáris ülésének, valamint elnökségének felkérésére részletesen elemezték az Európai Unió Bíróságának C-362/14. számú, úgynevezett Schrems-ítéletét, kiemelt figyelmet fordítva a Bíróságnak a nemzeti hatóságok hatáskörére vonatkozó megállapításaira. Megvizsgálták, hogy a különböző hatóságoknak mi a hatásköre és milyen eszközeik vannak a külföldi adattovábbítások vizsgálata során, valamint a Safe Harbor határozat érvénytelenné nyilvánításának, illetve az ítélet indokolásában megfogalmazottaknak milyen következményei vannak a harmadik országba történő adattovábbítás egyéb jogalapjaira, eszközeire (így a BCR, modellszerződések, és az Adatvédelmi irányelv 26. cikk (1) bekezdéseiben foglalt eltérések vonatkozásában).

VIII.5.1.4. BTLE (Határok, Utazás és Bűnüldözés Alcsoport)

Az alcsoport részletes ajánlást dolgozott ki az uniós Irányelv-tervezetről, felhívva a figyelmet a Rendelettel való összhang megteremtésére a fogalmak, alapelvek, jogi eszközök szintjén (például itt is kötelező lesz 72 órán belül az adatvédelmi incidensekről a felügyelő adatvédelmi hatóságot értesíteni, ugyanakkor visszas, hogy a kockázatokat az adatkezelő értékeli). Az Irányelv-tervezet több esetben visszautal egyébként a Rendelet alkalmazhatóságára abban az esetben, ha az adatkezelés nem kifejezetten bűnügyi céllal történik. Az ajánlás kitér még az adat-alanyok egyes kategóriái közötti különbségtétel problematikájára, továbbá a kis-korú adatalanyok jogainak szigorúbb védelmére.

A 29-es Munkacsoport *Drónok használatára* vonatkozó ajánlásának az al csoport által kidolgozott része a bűnüldöző hatóságok általi felhasználásra vonatkozik. Eszerint a bűnüldözési célra történő igénybevétel csak akkor megengedhető, ha más, a magánszférát kevésbé érintő eszköz igénybevétele nem lehetséges. A drónok használata nem vezethet jogellenes megfigyeléshez, készletező adatgyűjtéshez vagy az adatalányok meghatározott csoportjára vonatkozó diszkriminatív profilalkotáshoz sem.

A 29-es Munkacsoport plenáris ülésének felkérése alapján 2015-ben a BTLE több ízben is foglalkozott az úgynevezett Screms-üggyel és egy külön alcsoportot is létrehozott – NAIH részvétellel – a következmények elemzésére. A BTLE 2015 folyamán olyan ügyekkel is foglalkozott, mint az utas adatok kezelésével összefüggő magánélet- és adatvédelmi kérdések, a TFTP Egyezmény (*A terrorizmus finanszírozásának felderítését célzó program - Terrorist Finance Tracking Programme*) alkalmazásának egyes aktuális kérdései, a kiberbűnözés elleni Európa Tanácsi Egyezmény adatvédelmi kérdései, az EU-USA adatvédelmi keret-megállapodás részletei.

VIII.5.2. JSB Europol (Europol Joint Supervisory Body – Europol Közös Ellenőrző Hatóság)

Az Európai Legkörülböztebb Bűnözők Listája (az úgynevezett Europol Most Wanted List) létrehozásával kapcsolatban korábban a jogalap kérdésében egyértelműen elutasító volt a tagállamok állásfoglalása. Annak érdekében, hogy az Europol ne váljon (jogi felhatalmazás hiányában) adatkezelővé, egy új technikai megoldással minden tagállamnak lehetősége lenne arra, hogy egy tartalom menedzselő szoftveren keresztül elküldje az Europolnak a kérdéses adatot, mely csak a listán szereplő adatok közzétételéről gondoskodna. A vita erről 2016-ban is folytatódik.

Az emberkereskedelem áldozatainak kezelésével kapcsolatban a JSB közzétette jelentését, amely az adatvédelmi garanciáknak történő megfelelés elvárható szintjét vázolja fel. A jelentés végső verziója elérhető angolul: <http://www.europoljsb.europa.eu/media/276812/thb%20version%202007adopted%20jsbeuropol030615.pdf>

Különböző stratégiai megállapodások léteznek a versenyszféra egyes szereplői és az Europol között. Az Európai Kiberbűnözés Elleni Központ (EC3) az elemzései során internetes szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoktól (például víruskutató cégek) származó információkat is felhasznál, ezeket az eredményeket pedig

az Europolal is megosztja. A gyakorlatban egyes online szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások különböző algoritmusok alapján szűrhetik a gyanús viselkedési formákat, majd ha elegendő adat áll rendelkezésre, azt továbbítják – akár egy feljelentés mellékleteként – a rendőrség részére. A JSB leszögezte, tisztában van azzal, hogy a kiberbűnözés elleni harcban sokszor nincs is szükség személyes adatok átadására az elkövetői módszerek elemzése során, így például egy vírus forráskódjának elemzése nem jár együtt személyes adatszolgáltatással. Aggályos lehet viszont, ha nem a kért adatokat szolgáltatják az Europolnak, az átadott információk köre ezért a nemzeti egységek felelőssége kell, hogy legyen.

Az Europol személyi állománya munkahelyi e-mail levelezésének és böngészési előzményeinek 2011 óta folyamatos monitorozásával kapcsolatban egyértelmű, hogy elsősorban anonim adatokat kell kezelni, és ha esetleg szabálytalanságra utaló jegyek tűnnek fel egy munkavállalóval kapcsolatban, akkor utána már a személy külön is beazonosítható.

Az Europol-tervezet szerint 2017. április 1. után a JSB Europol, mint független ellenőrző szervezet formálisan megszűnik – eddigi ajánlásai azonban továbbra is érvényesek lesznek – és titkárságának feladatait az EDPS veszi át. Komoly vita folyt arról, hogy a munkát hogyan lehet átvezetni ebbe az új rendszerbe.

VIII.5.3. SIS II CSG (SIS II Coordinated Supervision Group – SIS II Koordinációs Ellenőrző Csoport)

A 2013. április 9-én hatályba lépett Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló 1987/2006/EK számú európai parlamenti és tanácsi rendelet egy vegyes típusú koordinációs ellenőrző csoport létrehozását írja elő, amely SIS II koordinációs ellenőrző csoportként alakult meg még 2013 folyamán. 2015 érdekesebb vitatémái:

A US Global Entry (egyszerűsített beléptetési lehetőség gyakori utazóknak díjfizetés ellenében) programnak csak két uniós tagállam a tagja (Németország és Hollandia) ezért ennek ellenőrzését tagállami szinten célszerű megvalósítani.

Vitát generált a lopott és emiatt tárgykörözési listán szereplő gépkocsik SIS II rendszerben tárolt adatai törlésének témája. A CSG egységes álláspontja szerint a hatóságok által például közúti ellenőrzések során feltalált és beazonosított körözött gépjárművek adatait törölni kell a rendszerből, mivel az adatkezelés célja a körözött jármű beazonosításához és lefoglalásához fűződik. Ez a cél a jármű le-

foglalásával megvalósul, így a rendszerben történő további adatkezeléshez nincs jogalap, azokat törölni kell.

A SIS II rendszert üzemeltető eu-LISA ügynökség tájékoztatta a munkacsoportot, hogy a rendszerben a személyekkel kapcsolatban kezelt adatokhoz immár lehetőség van az úgynevezett „*terrorizmussal kapcsolatos tevékenység*” (terrorism-related activity) felvitelére is, ami a konkrét terrorcselekménynél tágabb kategória és támogatási, bűnpártolási tevékenységre utal.

Az EDPS megküldte a CSG-ben jelen lévő tagállamoknak, így Magyarországot képviselőként a NAIH-nak is a 2015 februárjában lezajlott SIS II adatvédelmi vizsgálatáról készült jelentést, ami számos, leginkább technikai javaslatot fogalmaz meg a rendszert üzemeltető eu-LISA számára. A jelentésből a NAIH egy rövid kivonatot készített, amelyet az EDPS jóváhagyásával megküldött a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központban található SIRENE Irodának, mint a SIS II-be adatokat feltöltő magyar nemzeti szervnek.

Belgium Schengeni adatvédelmi ellenőrzésére 2015. májusában került sor, amelyen a NAIH képviselője tagállami vezető szakértőként vett részt. Az ellenőrzésről készült jelentést a Scheval tanácsi munkacsoport 2015 októberében tárgyalta meg és fogadta el egyhangúan.

VIII.5.4. JSA Customs (Vámügyi Közös ellenőrző Hatóság) és CIS CSG (Vámügyi Információs Rendszer Koordinációs Ellenőrzési Csoportja)

A JSA Customs, mint az EU „*régi harmadik pillérébe*” tartozó adatokat kezelő váminformációs rendszert ellenőrző hatóság 2017. április 1. utáni sorsa még nem teljesen tisztázott, valószínűleg megszűnik és az eddigi tevékenységét szervező titkárság szerepét az EDPS (Európai Adatvédelmi Biztos) veszi át. Ezzel kapcsolatban számos feladat merül fel, melyeket 2016 során kell megoldani.

Az Európai Csalásellenes Hivatal (OLAF) képviselőjének tájékoztatása szerint jelentősen növekedett a vámügyi információs rendszer aktív felhasználóinak száma. Jelenleg összesen több mint 8000 felhasználóval számolnak, ugyanakkor a nem aktív felhasználók aránya is növekedett, a 2011-es 26%-ról 35%-ra. Új funkcióként az úgynevezett korlátozott láthatóság („*restricted visibility*”) is beépítésre került a rendszerbe, így az adatbevitel meghatározhatja az adathoz későbbiekben hozzáférő személyi kört.

A CIS CSG a tagállamok adatvédelmi hatóságainak és az EDPS hivatalának képviselőiből áll. Az EDPS beszámolt a CIS és FIDE ellenőrzéséről, a végső jelentés szerint a legtöbb ajánlást teljesítették a rendszert működtető OLAF-nál.

Az EDPS tájékoztatása szerint az Európai Bizottság által kezelt és 2017-től beinduló úgynevezett Registered Export System (REX) rendszerében vállalkozások és természetes személyek export tevékenységét regisztrálják, az adatbázis a tagállamok és harmadik országok között vámköteles tevékenységet folytató cégek adatait tartalmazza. Ha az érintett tájékoztatást kér a vele kapcsolatban tárolt adatokra, akkor az adatot bevívó tagállami hatósághoz kell fordulnia, felülvizsgálati szerv az adatkezelő Európai Bizottság. A REX-szel összefüggésben rendszeres találkozókra és auditokra nincs jogi kötelezettsége a tagállami adatvédelmi hatóságoknak.

VIII.5.5. Eurodac CSG (Eurodac rendszert felügyelő Koordinációs Ellenőrzési Csoport), VIS CSG (Vízuminformációs rendszert felügyelő Koordinációs Ellenőrzési Csoport)

Az Eurodac CSG az eu-LISA tájékoztatása alapján értesült arról, hogy a rendszerben tárolt ujjnyomatok számának növekedése miatt korszerűsíteni kellett a szoftvert, növelni a háttértár méretét és felállításra került az Eurodac Change Management Group a rendszer technikai hátterének ellenőrzésére. Az új, fejlettebb algoritmusok alapján könnyebb lesz a sérült ujjnyomatok kezelése és azonosítása.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) egyes tagállami statisztikákkal kapcsolatban felvetette a pontatlan/elavult adatok problémáját, illetve azt, hogy ezek akár szenzitív adatokat is tartalmazhatnak. Ebben a kérdésben egységes tagállami döntésre kell törekedni.

A VIS CSG munkacsoportot tájékoztatta az eu-LISA a VIS rendszerrel kapcsolatos legújabb statisztikákról: a rendszerhez a legtöbb adatot Franciaország, Spanyolország, Németország szolgáltatja, a legtöbb lekérdezés Franciaországból, Spanyolországból, Lengyelországból érkezik. A VIS-be történő ujjnyomat rögzítések minőségéről is bemutattak egy statisztikai táblázatot, amelyben szerepelt, hogy egyes tagállamok részéről szám szerint mennyi jó és rossz rögzítés történik.

A VIS SCG ezen felül elkészítette működéséről a két évente kötelezően elkészítendő jelentését, mely a NAIH beszámolóját is tartalmazza.

VIII.5.6. PCC SEE (Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezmény)

2015. december 16-18. között került sor a PCC SEE Adatvédelmi Munkacsoportjának első ülésére, ahol javaslatot tettek a Miniszterek Tanácsának arra, hogy segítsék elő a PCC SEE 33. cikk szerinti végrehajtási egyezmények megkötését. Ez megfelelő jogi keretet biztosítana az egyezmény alapján történő bűnügyi adatok cseréjének. Az ezzel a kérdéssel foglalkozó alcsoportnak a NAIH is tagja.

VIII.5.7. Az Európa Tanács Adatvédelmi Egyezménye

Az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, Strasbourgban, 1981. január 28. napján kelt 108-as Egyezmény (108-as Egyezmény) reformjának előkészítése szintén évek óta folyik (jelenleg az EU fenntartásai akadályozzák a szöveg véglegesítését). Az Egyezmény az első olyan nemzetközi dokumentum, mely az adatvédelem területén jogi kötőerővel rendelkezik és melyhez ma már 47 állam csatlakozott (területi hatálya így jóval szélesebb, mint az általános uniós rendeletnek lesz).

Az Egyezmény Tanácsadó Bizottságának Irodája (TP-D), amelynek a NAIH is tagjává vált, 2015-ben olyan fontos általános kérdésekkel foglalkozott, mint a légiutas adatok nyilvántartása (PNR), az adózási és közigazgatási célú nemzetközi automatizált adatcsere-egyezmények egységes jogi kerete, a terrorizmus elleni harc vagy a Big Data. Sor került például a Nemzetközi Vöröskereszt beszámolójának meghallgatására is, mely szervezet most a migránsok kitoloncolási ügyei kapcsán nagy nyomás alatt működik az általa kezelt érzékeny adatok miatt. A TP-D plenáris ülése 2015. július 1-jén fogadta el *„Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2067 (2015) számú, a tömeges megfigyelésekre vonatkozó ajánlására vonatkozó véleményét.”*¹¹

11 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=21694&lang=EN>

IX. Mellékletek

IX.1. Az adatvédelmi nyilvántartás

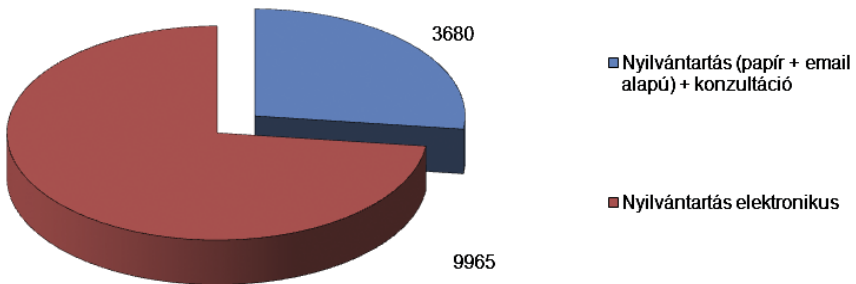
Statisztika a nyilvántartásba vételi kérelmek megoszlásáról

2015-ben összesen 12554 adatvédelmi nyilvántartásba vételi kérelem érkezett a Hatósághoz, melyből 9965 kérelmet elektronikus formában, 2589-et pedig papír alapon küldtek be az adatkezelők.

Az előző évekhez képest tovább csökkent a papír alapon beérkezett kérelmek száma, amiből arra lehet következtetni, hogy egyre több adatkezelő használja a Hatóság honlapján elérhető „*NAIH_Avatár*” bejelentkezés kitöltő keretprogramot. A kérelmet egyébként célszerűbb elektronikus úton beküldeni, hiszen azok továbbítása és a nyilvántartásba vételi határozat előkészítése így gyorsabb, továbbá az elektronikus űrlap kitöltő programja a bevitt adatok előzetes ellenőrzésével segítséget nyújt a kérelem helyes kitöltéséhez. 2015 novemberében megkezdődött az adatvédelmi nyilvántartási bejelentések feldolgozó rendszerének továbbfejlesztése. A fejlesztés célul tűzte ki a nyilvántartásba vételi bejelentkezés és elbírálás minden lépésének optimalizálását és felgyorsítását. A 2016-ban bevezetendő új nyilvántartási rendszerrel megkezdte a Hatóság az áttérést a kizárólag elektronikus úton történő bejelentkezés bevezetésére.

Az adatkezelések adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentésének menetében a már bejelentett adatkezelések módosításának, törlésének, valamint a hiánypótlások teljesítésének módjában a korábbi évekhez képest nem történt számottevő változás.

Nyilvántartásba vételi eljáráshoz kapcsolódó eljárások hagyományos és elektronikus (NAIH_AVATÁR) úton történő megoszlása

2015-ben összesen 529 nyilvántartással kapcsolatos kérdés érkezett a Hatósághoz, melyek jelentős része konzultációs megkeresésnek minősült. Ezekben az érintettek a különböző célú – hírlevél küldés, web áruház üzemeltetés, kamera-rendszer működtetés – adatkezelések adatvédelmi nyilvántartásba vételéről, az adatkezelési tájékoztató elkészítéséről, valamint a már bejelentett adatkezelések tartalmáról kértek tájékoztatást.

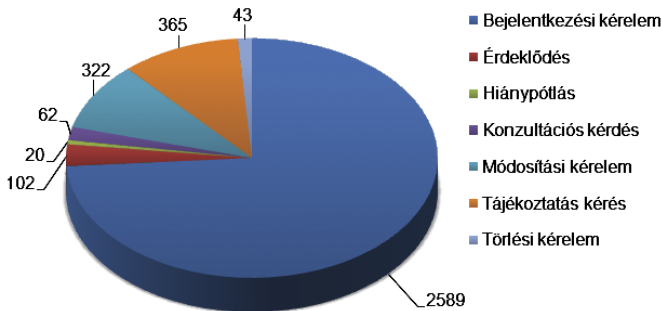
A bejelentkezésre szolgáló NAIH_AVATÁR kisalkalmazás

A nyilvántartásba vételi eljárással kapcsolatos törvényi rendelkezések és a gyakorlat könnyebb értelmezésének elősegítése érdekében a korábban a honlapon közzétett részletes kérelem kitöltési útmutató és a „Gyakran ismételt kérdések” folyamatos frissítésével elősegítésre került a hatékony ügymenet-támogatás. Továbbra is jelentős számban érkeznek megkeresések a bejelentkezési eljárással és a NAIH_AVATÁR kisalkalmazás adatlap kitöltésével kapcsolatban. A nyilvántartásba vett adatkezelési célok nagyságrendileg nem változtak. A direkt marketing, a web áruházak, a hírlevél küldés, és a kamerás megfigyelő rendszerek továbbra is a legtöbbször szereplő adatkezelési célok.

A nyilvántartással kapcsolatos megkeresések megoszlása

A fent említett 1091 db egyéb (nem új adatkezelési cél bejelentéséhez kapcsolódó) nyilvántartással kapcsolatos ügyindításból 322 módosítási, 197 hiánypótlás, 102 érdeklődés, 62 konzultációs kérdés, 365 tájékoztatáskérés illetve 43 törlési igény érvényesítésére irányult.

Hagyományos úton (papíron, e-mail-en) indított ügyek eloszlása

Mindezek mellett továbbra is jelentős számban érkeztek pontatlanul vagy hiányosan kitöltött nyilvántartásba vételi adatlapok is, melyeknek leggyakoribb hiányossága, hogy az adatkezelés jogalapját és időtartamát helytelenül, illetve törvényi hivatkozás esetén nem, vagy pontatlanul jelölik meg az adatkezelők az adott törvényi rendelkezést.

IX.2. Elutasított tájékoztatási kérelmek és adatigénylések

Az Infotv. 14. § a) pontja szerint az adatkezelések által érintett személyek kérelmezhetik az adatkezelőnél a személyes adataik kezeléséről szóló tájékoztatás nyújtását. Ezekben az esetekben az adatkezelő részletes tájékoztatást ad az általa kezelt személyes adatok köréről, az általa megbízott adatfeldolgozó által feldolgozott adatokról, az adatok forrásáról, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről, az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá az adattovábbítás jogalapjáról és címzettjéről. Az adatkezelő azonban az Infotv-ben meghatározott esetekben – például honvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési, vagy gazdasági-pénzügyi érdekekből – megtagadhatja az érintett tájékoztatását. Az Infotv. 16. § (3) bekezdése az adatkezelő kötelezettségeként írja elő, hogy a tájékoztatást elutasító kérelmekről a Hatóságot évente a tárgyévet követő év január 31-ig értesítse.

Az Infotv. biztosítja az állampolgárok közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jogát. A közérdekű adatok megismerése iránti igényt szóban, írásban, vagy elektronikus úton bárki kezdeményezheti. Az Infotv. azonban az imént ismertetett, az adatkezelő részéről történő tájékoztatás nyújtáshoz

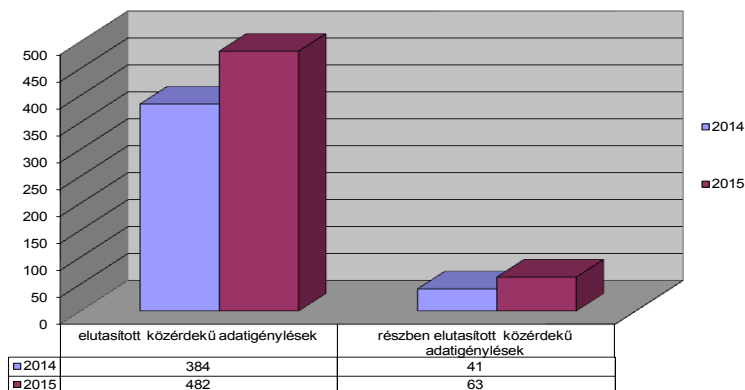
hasonlóan a közérdekű adatok megismerését az adatfajta meghatározásával egyebek mellett honvédelmi, nemzetbiztonsági, pénzügyi, devizapolitikai érdekekből, vagy például külügyi kapcsolatokra tekintettel korlátozhatja. Az adatkezelő kötelessége, hogy az igény megtagadásáról értesítse az igénylőt, az elutasított kérelmekről, valamint az elutasítások indokairól nyilvántartást vezessen, és az abban foglaltakról minden év január 31-ig tájékoztassa a Hatóságot.

Noha az Infotv. az adatkezelő kötelezettségeként fogalmazza meg az elutasított kérelmekről szóló tájékoztató Hatósághoz való megküldését, e kötelesség megszegését nem szankcionálja a törvény. Az érintett adatkezelőknek csak töredéke teljesíti tájékoztatási kötelezettségét, és többen a határidőt is figyelmen kívül hagyják, így szinte egész évben érkezhetnek a Hatósághoz ilyen tartalmú küldemények. Mindezek alapján a beszámolóban csak a beérkezett adatok alapján, az elutasított kérelmek statisztikai jellegű bemutatására kerül sor.

A közérdekű adatigénylések elutasítása

A Hatósághoz a 2014 és 2015 évre vonatkozóan beérkezett elutasított közérdekű adatigénylésekre vonatkozó jelentések megoszlását a következő táblázat foglalja össze:

év	tájékoztatást adó adatkezelők száma	elutasított közérdekű adatigénylések	részben elutasított közérdekű adatigénylések	teljesített közérdekű adatigénylések (nem mindenki közli)
2014	156	384	41	2150
2015	162	482	63	984

2014-ben 87, 2015-ben 93 olyan közfeladatot ellátó szerv volt, amely nem utasított el egyetlen közérdekű adatigénylést sem.

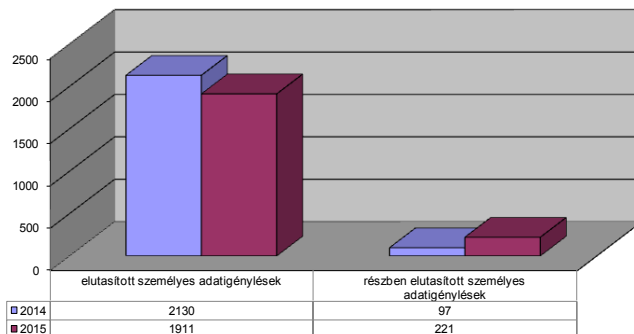
A közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmeket – a teljesség igénye nélkül – legtöbb esetben az alábbi okokra hivatkozva tagadták meg az adatkezelők:

- nem közérdekű adatra vonatkozott az adatigénylés;
- az igényelt adatok a törvény értelmében nem nyilvános adatok;
- a nyilvánosságot korlátozó határidő nem telt le;
- az igényelt adatok nem a szerv kezelésében vannak;
- az igényelt dokumentum minősített adatot tartalmaz;
- az igényelt adat üzleti titoknak minősül;
- az igényelt adat vonatkozásában a megkeresett szerv nem minősül adatkezelőnek.

Személyes adatok kezeléséről szóló tájékoztatás elutasítása

2014-re 25, 2015-re vonatkozóan 26 adatkezelő küldte be tájékoztatását a Hatósághoz. Tekintettel arra, hogy az Infotv. nem írja elő az adatkezelők számára az elutasítás indokairól szóló tájékoztatás kötelezettségét, így ezekről részletes információk nem állnak rendelkezésre. A közölt adatokat a következő táblázat foglalja össze:

év	tájékoztatást adó adatkezelők száma	elutasított személyes adat igénylések	részben elutasított személyes adat igénylések	teljesített személyes adat igénylések (nem mindenki közli)
2014	25	2130	97	147.844
2015	26	1911	221	155.824

IX.3. Az EKOP pályázat eredményei, a NAIH üzemeltetése, infrastruktúrája és információ technológiai rendszerei

A 2013-ban megkezdett és 2015. augusztus 31-én eredményesen lezárult EKOP-1.1.7 kiemelt projekt keretében a Hatóság teljes információ technológiai és komplex kapcsolódó infrastruktúrája megvalósult. Az igénybe vett támogatási összeg 79.706.344,- Ft, amelynek rendeltetése a Hatóság törvényben meghatározott és az Európai Unió jogi aktusai szerinti működéséhez szükséges informatikai és infrastrukturális háttér biztosítása volt.

A projekt során eredményesen megvalósult nyílt közbeszerzési eljárásban megvásároltuk a komplex informatikai infrastruktúrához kapcsolódó eszközöket, amelyek középtávon biztosítani tudják a NAIH működéséhez szükséges feltételeket. A projekt eredményeképpen egyrészt megújult, másrészt létrejött a NAIH komplex informatikai rendszere, a munkafolyamatokat is támogató minősített iratkezelő rendszere, illetve ezzel együtt az elektronikus ügyintézési lehetőségek kialakítása is megvalósult az állampolgárok részére. A létrehozott szolgáltatások a Hatóság működési hatékonyságát javítják online megoldások alkalmazásával.

A projekt szakmai megvalósítása a tervekkel megegyezően az utolsó szakaszban 2015-ben is két fő vonalon folytatódott. Egyrészt az iratkezelő, másrészt a kapcsolódó online ügyindítási rendszer fejlesztési, illetve a technológiai, hardware infrastruktúra fejlesztési feladatok megvalósításában.

Az utolsó kivitelezési szakaszban a projekt keretében sikeresen végrehajtott nyílt közbeszerzési eljárásban beszerzett szerver eszközök üzembe helyezése, architektúra fejlesztése és a kapcsolódó infrastruktúra tervezése, kivitelezése folytatódott, azok végleges helyükön üzembe helyezésük 2015-ben befejeződött.

Az épület belső felújításának befejeződésével együtt, végleges helyén üzemeltük be az IT infrastruktúrát az épület földszintjén. Kialakítottuk és üzembe helyeztük a szerver szoba teljes infrastruktúráját.

Ezzel párhuzamosan zajlott az iratkezelő rendszer bevezetése, próbaüzeme és – 2015. január 1-től – éles üzeme. 2015. július-augusztusában az iratkeze-

lő rendszernek a 27/2014. (IV. 18.) KIM rendelet szerinti, a közfeladatot ellátó szerveknél alkalmazható iratkezelési szoftverek megfelelőségét tanúsító eljárás előkészítése és lefolytatása is kiemelten fontos volt a projekt eredményes lezárása érdekében.

A komplex IT architektúra és ezzel együtt a hatósági iratkezelő és munkafolyamat támogató rendszer és a kapcsolódó hatósági szolgáltatásokat keretbe foglaló webes megjelenés tervezése és kivitelezése megvalósult.

Mint az a projekt célok tervezéskor előre látható volt, a kitűzött célunk nem egy hasonló projektekben megszokott, kiegészítő szolgáltatásbővítésről, hanem teljes körű alap infrastruktúra létrehozásáról szólt, így komplexitása miatt a végrehajtás során nagyon sok tényező befolyásolta a tervező, kivitelező munkánkat. A saját személyes teljesítés részaránya magas volt, így az elvégzett munkával hozzáadott érték biztosította a projekt eredményes végrehajthatóságát. A Magyarországon élő 13 nemzetiség anyanyelvére lefordított, a Hatóság feladatait és működésének rendjét bemutató tájékoztatót is készítettünk.

Üzemeltetés és infrastruktúra

Az Informatikai és Üzemeltetési főosztály 2015. november 1-től Informatikai, Ügyműködési és Nyilvántartási főosztályként végzi tevékenységét. A teljes körű műszaki üzemeltetési feladatok elvégzését is ez a főosztály biztosítja a jövőben is.

2015-ben a Hatóság működésének alapfeltételét jelentő épület külső homlokzati és akadálymentesítési tervezési munkálatai tovább folytatódtak. Az akadálymentes közlekedést biztosító lift építési engedélyezési eljárása sikeresen lezárult. A komplex felújítási projekt záró fejezetének közbeszerzési kiírása az MNV Zrt. részéről 2016 első felében esedékes.

Egyes közmű infrastruktúrák tervezése és kivitelezése az előzetes tervekkel ellentétben csak 2016-ban kezdődik. A középfeszültségen független kettős elektromos energia ellátó hálózat és az optikai nagy sáv szélességű internet kapcsolat kiépítése a környék adottságai miatt nehezen kivitelezhetőek.

Az épület üzemeltetés egyéb feladatainak végrehajtását a Hatóság saját erőforrásaiból és személyi állományával oldotta meg 2015-ben is. A saját kézben tartott üzemeltetés a felhalmozódott tapasztalatok szerint nagyságrendekkel kisebb anyagi ráfordítást igényel, mint ha külső szolgáltatók igénybe vételére került volna sor. 2015-ben átadásra került a teljes körű objektumvédelmi rendszer. Az

infrastruktúra kialakításával együtt a szoftveres környezet és a szakrendszerek fejlesztése is ütemezetten zajlott 2015-ben.

Nem csak a komplex infrastruktúra, hanem a szoftveres szakrendszerek is saját fejlesztésben kerülnek megvalósításra. A naih.hu honlapot továbbra is legtöbbször az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentkezés miatt keresik fel. A látogatottság és a letöltött dokumentumok tekintetében a hatósági határozatok állnak a második helyen. A közzétett állásfoglalások, tájékoztatók is kiemelt érdeklődésre tartanak számot.

A naih.hu honlap 2015-ös látogatottsági statisztikai adatai

Hónap	Egyedi látogató	Látogatások száma	Oldalak	Találatok	Adatmennyiség
Január	7,435	13,614	58,378	751,931	42.74 GB
Február	7,370	13,343	61,343	787,772	54.58 GB
Március	8,130	14,956	67,502	833,777	50.39 GB
Április	7,681	13,670	55,200	729,623	37.19 GB
Május	7,662	13,154	58,101	761,520	41.50 GB
Június	7,078	13,052	63,137	798,642	49.34 GB
Július	6,002	11,436	53,665	715,520	45.30 GB
Augusztus	5,513	10,065	47,959	590,315	33.29 GB
Szeptember	7,096	12,973	64,926	833,265	39.80 GB
Október	8,287	16,180	96,416	1,211,305	109.74 GB
November	7,613	14,630	81,748	1,056,697	70.60 GB
December	6,452	12,508	74,431	839,331	63.56 GB
Összesen	86,319	159,581	782,806	9,909,698	638.03 GB

IX.4. A Hatóság költségvetése, gazdálkodása és személyi állománya

A Hatóság 2015. évi gazdálkodása

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság működésének és gazdálkodásának 4. évét zártuk 2015. december 31-ével.

A 2015. évi bevételi előirányzat változása

A következő táblázat a Hatóság eredeti és módosított bevételi előirányzat adatait mutatja ezer Ft-ban.

Eredeti előirányzat	507 000
Költségvetési támogatás bevétele	507 000
Irányító szervei támogatás	924
Működési célú támogatás államháztartáson belülről	45 140
Felhalmozási célú támogatás államháztartáson belülről	66 636
Közhatalmi tevékenység bevétele	798
Készlet értékesítés	20
Szolgáltatások ellenértéke	11 420
Kiszámlázott Áfa	3 089
Egyéb működési bevételek	9 567
Tárgyi eszköz értékesítés	2 050
Egyéb működési célú pénzeszköz átvétel EU-tól	10 933
2014. évi maradvány igénybe vétele	45 730
Módosított bevételi előirányzat összesen:	703 307

Hatóságunk 2015. évi költségvetése, az eredeti bevételi előirányzat 507MFt volt. Az eredeti költségvetési támogatást több tényező növelte, mely visszanyúlik a megelőző évre. Így teljes egészében felhasználtuk a 2014. évi maradványt, amely 45 730eFt volt.

Az Infotv. módosításával törvényi kötelezettségünknek eleget téve létrehoztuk a Szabályozási és Titokfelügyeleti Főosztályt, amelynek kialakítására és működtetésére 20 434eFt működési, és 16 466eFt felhalmozási támogatást kapott hatóságunk a Kormányhatározat által.

Az EKOP 1.1.7. pályázatunk sikeresen lezárult szeptemberben. Elszámolása, és pénzügyi teljesítése, így az informatikai eszközök szállítói finanszírozásának pénzügyi kiegyenlítése is megtörtént, és az eszközök bevételezése is megtörtént, mely 40 670eFt-tal növelte a beruházási előirányzatunkat. Az EKOP elszámolással további 8,8MFt bevétele lett hatóságunknak.

Az Arcades pályázatra 11 753eFt célzott támogatást tudunk lehívni. Az elnöki személygépkocsi cseréjére, – mely több, mint 11 éves volt – Kormányhatározat révén 9 500eFt visszahagyása történt a Fejezeti tartalékból. Ezen összeg felhasználásával, valamint a használt személygépkocsi értékesítéséből az Elnök részére személyi használatú személygépkocsi beszerzése történt.

Az Unió kiküldetések utazási és szállásköltségeinek visszatérülése 10 933eFt volt. A szolgáltatások ellenértéke 11 420eFt volt. A kiszámlázott 3 089eFt Áfa összeg elszámolása megtörtént a központi költségvetéssel. A Hatóság közhatalmi bevétele 797eFt. Az NMHH 4MFt támogatással segítette a gyermekek tudatos internet használatának megvalósítására szóló törekvéseinket. A Külgazdasági és Külügyminisztérium 500eFt-tal támogatta Hatóságunk Drón konferenciájának sikeres megvalósítását.

2015. évi kiadási előirányzat és teljesítési adatok

A következő táblázat a kiadási előirányzatok eredeti, módosított és teljesítési adatait szemlélteti ezer Ft-ban.

Megnevezés	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Előirányzat teljesítése	Kötelezettség-vállalással terhelt maradvány
Személyi juttatások	311 200	362 072	357 707	4 365
Munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	87 600	105 229	103 236	1 993
Dologi kiadások	90 500	125 430	107 365	18 065

Ebből:				
- Készletbeszerzés	14 800	10 024	9 871	153
- Kommunikációs szolgáltatások	9 600	11 533	8 935	2 598
- Szolgáltatási kiadások	28 640	49 036	38 092	10 944
- Kiküldetések, reklám, propaganda kiadások	18 300	27 191	26 941	250
- Különféle befizetések és egyéb dologi kiadások	19 160	27 646	23 526	4 120
Egyéb működési célú kiadások	2 700	580	580	-
Beruházások	15 000	109 996	87 484	22 512
Költségvetési kiadások összesen:	507 000	703 307	656 372	46 935

A 2014. évi maradvány személyi felhasználása maradéktalanul megtörtént a 2015. évben. A személyi juttatások módosított előirányzata, valamint teljesítési adatai tartalmazzák az EKOP 1.1.7. pályázatból finanszírozott céljuttatásokat, melynek révén hatóságunk saját fejlesztésű szoftvert tudott beszerezni, majd aktiválni.

Az Arcades projekt célzott támogatásának egy részét személyi kiadásokra fordította a Hatóság. Ebből finanszíroztuk a pályázati cél megvalósításához szükséges személyi ráfordítás munkaidő felhasználását. A többlet személyi juttatásokat terhelte a februárban megvalósult Drón konferencia reprezentációs kiadása is.

A munkáltatói járulék és szociális hozzájárulási adó módosított előirányzatai és teljesítési adatai a személyi kiadásokhoz alakítva növekedtek.

A dologi kiadások módosított előirányzata, valamint teljesítési adatai részben a maradvány felhasználásából adódik, részben a létrejött, fentebb már említett Szabályozási és Titokfelügyeleti Főosztály többlet dologi kiadásainak felhasználásából adódik. A kiküldetések, propaganda kiadások majdnem 9MFt-os többletének magyarázata, hogy a megemelkedett nemzetközi, valamint Uniós feladatainknak kellett eleget tennünk, ezáltal, a külföldi utak száma lényegesen megemelkedett.

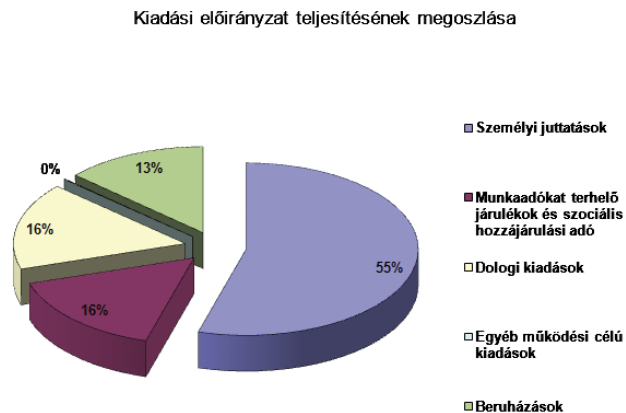
A felhalmozási kiadások módosított előirányzata, mely 94MFt-tal több, mint az eredeti előirányzat, a következő tételekből adódik:

A 2014. évi maradvány felhasználása, mely 21 481eFt volt. Ebből megvalósult a beléptető- és biztonsági rendszer második ütemének beruházása. Az EKOP 1.1.7. pályázat révén 40 670eFt értékben az informatikai eszközök beszerzése és bevételzése megtörtént. Beszerzésre került a már fentebb említett elnöki személyi használatú személygépkocsi.

A Szabályozási és Titokfelügyeleti Főosztály kialakítására biztosított költségvetési forrásból 16 466eFt állt rendelkezésünkre, melyből a Főosztály munkájához egy személygépkocsi beszerzést indítottunk el bruttó 5MFt értékben, építési beruházásra írtunk ki közbeszerzési pályázatot, 3 749eFt értékben, valamint, további informatikai és ügyviteli eszközök, valamint további irodabútor beszerzése történt.

A 2015. évi 46 935eFt maradvány, teljes egészében, kötelezettségvállalással terhelt maradvány. Az összeg nagyrészt a titokfelügyeleti feladatok ellátásához szükséges beruházások kötelezettségvállalásából adódik.

A következő diagram a 2015. évi kiadási előirányzat teljesítésének százalékos megoszlását mutatja, kiemelt előirányzatonként:

A 2015. évi összes kiadási előirányzat teljesítésének 55%-át tette ki a személyi juttatások kiemelt előirányzata. A munkáltatói járulékok és szociális hozzájárulási adó a teljesítési adatok 16%-a. A dologi kiadások szintén 16%-ot tesznek ki. A beruházási kiadások teljesítése 13%-a a teljes kiadási előirányzati adatoknak.

A bírságbevételek alakulása

A Hatóság által kiszabott és befolyt bírság teljes egészében átadásra kerül a központi költségvetés részére.

2015. évre áthúzódó, be nem folyt bírság 31 444eFt volt. A 2015. évi kivetett bírság 114 400eFt. Behajthatatlannak minősített követelésünk 900eFt, és 2015. évben ténylegesen befolyt 33 299eFt bírság. Záró követelés állomány 2015. december 31-én: 111 645eFt.

A Hatóság 2015. évi személyi állománya

A Hatóság személyi állománya december 31-én 66 fő volt.

IX.5. A Hatóság elnökének részvétele szakmai konferenciákon, rendezvényeken

2015. február 5-6. – Budapest (Ludovika) – Drones Conference: Data protection implications of the use of RPAS and recommendations

2015. március 13. – Kecskemét – V. Magyar Biztonsági Fórum, Si vis pacem, para bellum c. konferencia: „*Iustitia est regnorum fundamentum*”, Az új technológiák használatának adatvédelmi aspektusai: drónok, biometrikus azonosítók

2015. április 9. – Budapest (Parlament) – A NAIH 2014. évi beszámolójának bemutatása

2015. április 21-23. – Santiago de Chile – IX. International Conference of Information Commissioners: *Vulnerable themes regarding freedom of information requests in Hungary*

2015. május 4-5. – Berlin – EUROFORUM-Conference „5th” European Data Protection Days: *Data protection implications of the use of RPAS and recommendations*

2015. május 7. – Budapest (AJBH) – JOG – OK. Jogismeret, jogtudatosság és jogérvényesítés a gyermekjogok területén – a digitális világban és azon túl – Te-

matikus műhelybeszélgetés: *Jogtudatosítás és jogismeret átadás az információs jogok világában, a NAIH szerepe*

2015. május 7. – Balatonföldvár – Fegyveres Biztonsági Őrségek VIII. Országos Konferenciája: *Adatvédelem (biometrikus azonosítók, drónok)*

2015. június 18. – Budapest (Nemzeti Közszolgálati Egyetem) – Belső adatvédelmi felelősök konferenciája: *A NAIH 2014. évi tevékenységének bemutatása*

2015. június 19. – Budapest - Acta Humana, „Mérlegen a vélemény szabadság” c. konferencia: *Véleményszabadság vs. Adatvédelem*

2015. június 22-23. – Skopje – Education conference on privacy challenges: *Safe and conscious internet use of children, Awareness raising activities of NAIH, Hungary*

2015. június 24. – Budapest – Adatvédelmi szakmai konferencia: *Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény módosítása*

2015. július 6-7. – Cambridge – Privacy Laws & Business 28th Annual International Conference – Privacy in a Connected World: *Data protection implications of the use of RPAS and recommendations*

2015. szeptember 25. – Astana – Conference on access to information - *Independent supervisory body for ensuring legislation on access to information - effective institute of ensuring right on access to information in Hungary*

2015. szeptember 30. – Balatonalmádi – Safer Internet Konferencia - *A NAIH ARCADES projektjének bemutatása*

2015. október 16. – Szeged – Cyber megfélemlítés MOCK 2015 – *Magyar Országos Cyberbullying Konferencia 2015, Konklúziók*

2015. október 20. – Budapest, Ludovika – *A NAIH gyermekjogi projektjének és az ARCADES project bemutatása*

2015. október 22. – Veszprém, Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára - *Családtörténeti kutatás az anyakönyveken túl – Anyakönyvi kutatás és adatvédelem*

A beszámolóban említett jogszabályok és rövidítések jegyzéke

- 108-as egyezmény, az Európa Tanács Adatvédelmi Egyezménye: az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során Strasbourgban, 1981. január 28-án kelt Egyezmény, Magyarországon kihirdette az 1998. évi VI. törvény, 1998. február 27-én.
- Abtv., az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény
- a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény
- a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról (KEHI) szóló 355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet
- a kötelező szervezeti szabályozás jóváhagyásáért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjról szóló 20/2015. (VIII. 31.) IM rendelet
- Adatvédelmi Irányelv, a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK irányelv
- ÁFA-törvény, a 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról
- ARCADES program: Bevezetés az adatvédelembe és az adatvédelmi problémákba az Európai Unió iskoláiban, „*introducing dAta pRotection AnD pRivacy issuEs at schoolS in the European Union*”
- Art., az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény
- Atv., az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény
- Avtv., a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény
- az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvény
- BCR: kötelező szervezeti szabályozás, binding corporate rules,
- Be.: a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény
- BTLE: határok, utazás és bűnüldözés munkacsoport, Borders, Travel and Law Enforcement Subgroup
- CIS SCG: Vámügyi Információs Rendszer Koordinációs Ellenőrzési Csoportja
- CIS: Vámügyi Információs Rendszer
- EDPS: az Európai Adatvédelmi Biztos
- EDÜT: Egységes Digitális Ügyintézési Tér
- Eht.: az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény

- EKOP: Elektronikus Közigazgatás Operatív Program
- EUODAC: Az Európai Tanács 2725/2000/EK rendelete alapján az ujjenyomatok összehasonlítására irányuló rendszer
- EUROPOL: Európai Rendőrségi Hivatal
- Eüak., az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény
- Eütv., az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény
- FRA az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége
- Hpt., a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény
- Infotv., az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
- JSA: Vám közös ellenőrző hatóság (Customs Joint Supervisory Authority – Customs JSA)
- JSB: Europol közös ellenőrző testület (Europol Joint Supervisory Body – Europol JSB)
- Kgtv.: a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló 2009. évi CXXII. törvény
- KÜNY: központi ügyfél-azonosítási nyilvántartás
- Mavtv.: a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény
- Mötv., Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- Mt., a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
- NAIH, Hatóság: Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság
- NEK Nemzeti Egységes Kártyarendszer
- Nytv. a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény
- OLAF: az Európai Csalásellenes Hivatal
- Paks II. törvény, a Paksi Atomerőmű kapacitásának fenntartásával kapcsolatos beruházásról, valamint az ezzel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi VII. törvény
- PET technológia: a magánszférát védő, erősítő alkalmazás, Privacy Enhancing Technologies
- Ptk.: A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (hatályba lépett: 2014. március 15.)
- SIS II., a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló 1987/2006/EK számú európai parlamenti és tanácsi rendelet
- SISII CSG: SISII koordinációs ellenőrző csoport, Coordinated Supervision Group

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	3
I. A Hatóság működésének statisztikai adatai	7
I.1. Ügyeink statisztikai jellemzői	7
I.2. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság megjelenése a médiában	12
II. Magánszféra-védelem: új keretrendszer – régi elvek	15
II.1. Az új európai adatvédelmi jogalkotási csomag	15
II.2. Az új adatvédelmi rendelet-tervezet	15
II.3. Új adatvédelmi irányelv-tervezet	16
III. Adatvédelem.....	19
III.1. Statisztikai adatok.....	19
III.2. Hatósági eljárások	23
III.2.1. Kintlévőség-kezeléssel, követelés-kezeléssel, adósságbehajtással foglalkozó cégek adatkezelése.....	23
III.2.2. Termékbemutatók	27
III.2.3. Marketing célú adatkezelések	31
III.2.3.1. Az adatbázis építésének jellemző módjai:	31
III.2.3.2. A hatósági eljárások tapasztalatai:.....	32
III.3. Vizsgálati eljárások	35
III.3.1. „Kamerás” ügyek	35
III.3.1.1. Magánterület megfigyelése	35
III.3.1.2. Közterületi kamerák	36
III.3.2. Munkahelyi adatkezelések	37
III.3.2.1. Az elektronikus kommunikáció ellenőrzése	39
III.3.2.2. Az internet használat kontrollja	40
III.3.2.3. A mobiltelefonok ellenőrzése	40
III.3.2.4. GPS nyomkövető használata.....	41
III.4. Adatvédelmi ajánlások.....	41
III.4.1. Ajánlás az előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeiről	41
III.4.2. Ajánlás az évfolyam- és osztálytalálkozók szervezéséhez kapcsolódó adatkezelésekről	44
III.4.3. Ajánlás az online adatok halál utáni sorsáról	45
III.4.4. Ajánlás az egészségügyi dokumentációk kiadása során felmerülő költségek viseléséről	47

IV. Adatvédelmi Audit és BCR-ok	49
IV.1. Az adatvédelmi auditok tapasztalatai az állami szektor adatkezeléseinek auditálásánál.....	49
IV.2. Az adatvédelmi auditok tapasztalatai a nem állami szektor adatkezeléseinek auditálásánál.....	50
IV.3. A kötelező szervezeti szabályozás (binding corporate rules-BCR)	52
V. Információs szabadság	57
V.1. Vagyonyilatkozatok nyilvánossága, közzététele	57
V.2. Az adatigénylések teljesítésére és közzétételi kötelezettség teljesítésére vonatkozó régi-új gyakorlati kérdések.....	61
V.2.1. Személyazonosításhoz kötheti-e a közfeladatot ellátó szerv az adatigénylés teljesítését?	61
V.2.2. Elutasítható-e az ugyanazon adatigénylőtől származó egy éven belül azonos adatokra vonatkozó második adatigénylés, ha a közfeladatot ellátó szerv az első adatigénylést megtagadta?	62
V.2.3. Az adatigénylések teljesítésének határideje mely időpontban kezdődik elektronikus úton benyújtott adatigénylések esetén?	63
V.2.4. A kötelezően elkészítendő szabályzatok	63
V.3. Az információs szabadságot érintő konzultációs ügyek	65
V.3.1. A KEHI-jelentések nyilvánossága.....	65
V.3.2. A kirendelt védők nevének és a kirendelések számának megismerhetősége	70
VI. A Hatóság jogalkotással kapcsolatos tevékenysége	73
VI.1. Az Infotv. módosítása	74
VI.2. A nagy állami adatkezelési projektek – a központi biometrikus arcképprofil nyilvántartás	77
VI.3. A nagy állami projektek – a Nemzeti Egységes Kártyarendszer és az e-kártya személyazonosító igazolvány	81
VI.4. A nagy állami projektek – az adatbázisok összekapcsolása	82
VI.5. A nagy állami projektek – az elektronikus ügyintézés egységes törvényi keretrendszere	83
VI.6. A nagy állami projektek – a Paksi Atomerőmű kapacitásbővítése	84
VII. Titokfelügyelet, a minősített adatokat érintő eljárások.....	89
VII.1. Az Alkotmánybíróság 4/2015. (II. 13.) AB határozata	89
VII.2. A bírósági eljárás és a titokfelügyeleti hatósági eljárás viszonya	91
VII.3. A titokfelügyeleti hatósági eljárással kapcsolatos jogalkalmazási tapasztalatok.....	94

VII.3.1. A titokfelügyeleti hatósági eljárás tárgya	94
VII.3.2. Titokfelügyeleti hatósági eljárás folytatása megszünt minősítésű nemzeti minősített adat esetén	95
VII.3.3. A minősítő jogutódlása	96
VII.3.4. A minősítési javaslat indokolására vonatkozó tartalmi követelmények.....	97
VII.3.5. A minősített adat megjelölése a minősítési eljárás folyamán	97
VII.3.6. Lehet-e egy adat egyszerre minősített adat és nem minősített adat?	98
VII.3.7. A minősítés részletes indokolásának adattartalma.....	99
VIII.A NAIH nemzetközi szerepvállalásai	103
VIII.1. A Schrems-ítélet	103
VIII.2. Budapesti Drón Konferencia	104
VIII.3. Nemzetközi projektek	106
VIII.3.1. Arcades-projekt	106
VIII.3.2. Macedón projekt a macedón adatvédelmi hatóság számára történő ismeretek átadására	107
VIII.4. A Schengeni Információs Rendszerrel (SIS) kapcsolatos állampolgári megkeresések	107
VIII.5. Részvétel nemzetközi szervezetek munkájában	108
VIII.5.1. Részvétel a 29-es Munkacsoport munkájában.....	108
VIII.5.1.1. Kooperációs Alcsoport.....	108
VIII.5.1.2. Technológiai Alcsoport.....	109
VIII.5.1.3. Nemzetközi Adattovábbítási Alcsoport	109
VIII.5.1.4. BTLE (Határok, Utazás és Bűnüldözés Alcsoport).....	110
VIII.5.2. JSB Europol (Europol Joint Supervisory Body – Europol Közös Ellenőrző Hatóság).....	111
VIII.5.3. SIS II CSG (SIS II Coordinated Supervision Group – SIS II Koordinációs Ellenőrző Csoport)	112
VIII.5.4. JSA Customs (Vámügyi Közös ellenőrző Hatóság) és CIS CSG (Vámügyi Információs Rendszer Koordinációs Ellenőrzési Csoportja).....	113
VIII.5.5. Eurodac CSG (Eurodac rendszert felügyelő Koordinációs Ellenőrzési Csoport), VIS CSG (Vízuminformációs rendszert felügyelő Koordinációs Ellenőrzési Csoport)	114
VIII.5.6. PCC SEE (Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezmény)	115
VIII.5.7. Az Európa Tanács Adatvédelmi Egyezménye	115

IX. Mellékletek	117
IX.1. Az adatvédelmi nyilvántartás	117
IX.2. Elutasított tájékoztatási kérelmek és adatigénylések	119
IX.3. Az EKOP pályázat eredményei, a NAIH üzemeltetése, infrastruktúrája és információ technológiai rendszerei.....	122
IX.4. A Hatóság költségvetése, gazdálkodása és személyi állománya.....	125
IX.5. A Hatóság elnökének részvétele szakmai konferenciákon, rendezvényeken	129
A beszámolóban említett jogszabályok és rövidítések jegyzéke	131
Tartalomjegyzék	133

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság

1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 22/c
Levelezési cím: 1530 Budapest, Pf.: 5

Telefon: +36 (1) 391-1400

Fax: +36 (1) 391-1410

Internet: <http://www.naih.hu>
e-mail: ugyfelszolgalat@naih.hu

Kiadja: a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság
Felelős kiadó: Dr. Péterfalvi Attila elnök
ISSN 2063-403X (Nyomtatott)
ISSN 2063-4900 (Online)

